

Smakers
jongeren en cultuur
2004

in s p r a k e n t a l e

006 Voorwoord van de minister / 008 Leeswijzer /
010 Monoloog voor Giani / 016 De ideale kamer /
020 Skaten in België / 023 Top 5 radio / 024 Beleidsopties
uit de Beleidsnota jeugd 2004-2009 / 028 Het ideale
familiefeest / 032 Doltsjee far njentee / 034 Township
stories / 039 Top 5 cultfiguur / 040 Het ideale concert /
046 Wat doen jongeren allemaal? / 050 De ideale
vereniging / 054 Jongeren en reclame /
056 De spelers op het veld: de catwalk van de jeugdsport /
060 Top 5 ringtone / 061 De ideale gsm / 066 Top 5 website /
068 Waar zijn de meesters? / 072 Mode / 074 De regels van
het spel of tussen de lijntjes / 081 De ideale fuif /
088 Bien étonnés de se trouver ensemble /
094 Het ideale eten en drinken / 098 Knappe koppen? /
105 Top 5 film / 106 De ideale auto /
110 De waaslandwolven / 113 Top 5 tijdschrift /
114 De laatste muisklik / 115 To load or not to load /
116 Het ideale budget 120 Tijd voor vrije tijd ... een kwestie
van leeftijd? / 125 Top 5 tv / 126 Het ideale café /
130 Cultuur te huur / 132 Top 5 muziekgenre /
134 De ideale vakantie / 137 Top 5 boek / 138 Top 5 song /
139 Jong talent 2004 / 142 Credits / 143 Colofon

Voorwoord van de minister

Jongeren kan klinken als een werkwoord, maar het vervoegt nogal moeilijk. Dit geldt niet voor deze publicatie, want die jongert er lustig op los. Dat heb ik als lezer, kijker en proever snel en met stijgende interesse ondervonden.

Deze eersteling is geboren uit de samenwerking tussen het Cultureel Jeugd Paspoort (CJP) en de Afdeling Jeugd & Sport van de Vlaamse cultuuradministratie, een product uit een relatie tussen ‘de sector’ of ‘het veld’ en de overheid. Daar groeien blijkbaar mooie kinderen uit.

Waarom dit ‘Jaarboek jongeren en cultuur’.

Ik geef meteen toe dat jongeren zich in heel wat aandacht mogen verheugen. Enkele maanden terug ondersteunden we ten volle de ‘Ambrassadeurs’ waarbij CJP, samen met CultuurNet Vlaanderen en de CANON Cultuurcel van het departement Onderwijs, een opmerkelijke én relevante verkenning maakten van de relatie tussen cultuuraanbieders en een jonge doelgroep.

Deze publicatie beoogt een heel ander doel. Ik vond een letterlijk en figuurlijk breedbandbeeld van het culturele bezig zijn van de Vlaamse jongeren in 2004. Een pretentievool doel, maar met een erg frisse en tegelijk ook bescheiden aanpak.

Ik las vooral de eigenaardige, boeiende verhalen van jongeren. Die slingeren als een rode draad doorheen dit boek. Hoe kijken zij zelf naar hun culturele ruimte? Hoe uiten zij zich bij voorkeur op tal van terreinen. Ze vertelden me o.a. over hun ideale café, hun ideale familiefest en hun ideale jeugdvereniging. Ik herkende ook de nieuwste kapsels en rugzakken. Naast een hitparade van gsm-tunes, vond ik eveneens interessante onderzoekresultaten.

Deze publicatie is geen sociologisch of wetenschappelijk geïnspireerd overzicht, ze zoekt geen volledigheid of vernieuwende, laat staan shockerende, uitspraken. Maar – ik kom terug op de pretentie – het boek wil wel een prikkelend en vooral herkenbaar beeld geven, voornamelijk geschetst door jongeren over hun culturele omgeving.

En het werd een jaarboek, of juist gesteld, een tweejaarboek. Want het is de uitdrukkelijke bedoeling om deze oefening elke twee jaar op een vergelijkbare wijze te herhalen. Zo ontstaat er hopelijk een reeks, waarin achtereenvolgende generaties jonge mensen in woord en beeld bewaard worden. Deze openvolging zal ons wellicht confronteren met de snelheid waarin stijlen en visies veranderen, maar ook – en hopelijk – met de waarden, de overtuigingen en uitdagingen die we als constanten kunnen (h)erkennen.

Ik genoot ten volle van deze mooie, interessante, open en prikkelende verbeelding door en over jonge Vlamingen; daarvoor mijn dank en bijzondere appreciatie voor de medewerk(st)ers en redactie. Hopelijk zal het voorwoord bij een volgende editie een eerste vergelijking en afweging kunnen maken. Ik kijk er naar uit.

Bert Anciaux

Vlaams minister van Jeugd, Cultuur, Sport en Brussel

lees- en kijkgenot

Voor je ligt een boek met allerlei verhalen, getuigenissen en feiten over jongeren en cultuur anno 2004. Het is geen klassieker met een begin, midden en einde. Het is een boek om in te dwalen. Verscheidenheid in thema's, auteurs en schrijfstijlen loopt als een rode draad door het boek. Om het te vatten, geven we je wat leessleutels mee zodat je het 'wijzer' zou lezen.

Niet de volledigheid primeerde.

Wij – de samenstellers van het boek – hebben gekeken naar wat in 2004 kwam bovendrijven. Dat hebben we in deze publicatie bijeen gebracht.

Vooreerst zijn er 'de idealen' (gsm, auto, fuif, vereniging, enz.). De samenstellers kozen de thema's, maar de invulling ervan gebeurde door jongeren van verschillende leeftijd, achtergrond en opleiding. Allen zijn ze tussen 15 en 25 jaar oud (of jong, zo je wil).

Om deze stukken te schrijven zijn we op zoek gegaan naar groepen jongeren, in school- of verenigingsverband, die zin hadden om aan een 'ideaal' te werken. Zo stonden verschillende jongeren garant voor de uitwerking ervan. Ze vertellen in eigen woorden hoe ze aan de slag zijn gegaan en wat de resultaten van die zoektocht zijn.

Een handvol 'experts' werden aangesproken om te reflecteren over wat deze jongeren aan materiaal bijeen sprokkelde. Ze hebben hun licht laten schijnen op wat werd aangereikt, en geven de lezer hun kijk mee.

In overzichtswerken kunnen de obligate lijstjes met favorieten niet ontbreken. In dit boek is dat de 'top 5'. In de loop van de maanden september en oktober vulden 1032 jongeren hun favoriete boek, ringtone, enz. in. Het is niet meer, maar zeker ook niet minder, dan een momentopname. Verder leggen de foto's links en rechts – gemaakt door jonge fotografen – mode, accessoires en stijlen anno 2004 vast op pellicule.

In 2004 werden de resultaten van een aantal recente wetenschappelijke onderzoeken geoogst. Bepaalde fenomenen bleven hardnekkig verder leven. En wat met al die wetten en decreten die vervaardigd worden? Wat met jonge mensen die samen een streepje muziek willen brengen? En waar zijn de jonge meesters gebleven? Wie doet aan sport? Wat doen jongeren in hun vrije tijd? Moeten ze überhaupt iets doen? Verschillende bijdragen van diverse 'deskundigen' terzake openen je blik op deze wereld. Dat hebben ze evenmin eenvormig gedaan. Columns, wetenschappelijke artikels, sporttypes op de catwalk, een reis rond de wereld, interviews, essay en pamfletten wisselen elkaar af. Bij de redactie van deze teksten hebben we trouwens zoveel mogelijk alle materiaal in zijn eigenheid gelaten.

Tenslotte nog dit. Het boek is met veel plezier gemaakt. We hopen dat het op dezelfde manier wordt gesmaakt.

We wensen je veel lees- en kijkgenot.

Monoloog voor Giani

Over jongeren, cultuur en communicatie

Franky Deres

Gisteren Giani, de internetinstallateur, over de vloer gehad. Vriendelijke man. Hip hemdje. Wenkbrauwpiercing. Studio Brussel loeihard door de boxen van zijn camionette. 'Mag ik even iets instellen op je computer?' vraagt hij. 'Doe maar,' zeg ik. 'Wel eerst even opslaan. Een artikel aan het schrijven voor een boek van CJP en de Afdeling Jeugd en Sport'. 'Zo, zo,' zegt hij. 'Ja, ja,' zeg ik. 'Over jongeren, cultuur en communicatie. 'k Zal 't u eens vertellen'. 'Zeg da 't nie waar is,' denkt hij.

Awel,

Jong zijn betekent langzaam op eigen benen staan en zelfstandig keuzes maken. De autonomie, waar jongeren graag mee uitpakken, is echter vaak een illusie. De marges die door de opvoedingssituatie zijn getrokken, verenigen aanzienlijk het domein waarop jongeren zich ontwikkelen.

Het cliché is vermoeiend, maar toch. Opleiding is, meer dan geslacht of leeftijd, een bepalende factor voor cultuurdeelname. In alle culturele activiteiten vertonen hogeschoolden een hoger deelnamepercentage dan lager geschoolden. Of jongeren al dan niet tot de groep der hoog- of laaggeschoolden behoren hangt in grote mate af van het onderwijsniveau en het beroep van de ouders. Daarnaast zijn ouders ook dominant smaakbepalend.

Jongeren toeleiden naar cultuurhuizen behelst meer dan het uitwerken van een interessant aanbod en van jongerengerichte communicatiestrategieën. Het houdt de creatie van een gedragsverandering in. Dat dit niet in een handomdraai gebeurt, zullen psychologen, sociologen en pedagogen je met plezier uitleggen.

'En het onderwijs?' vraagt Giani.

'Ja, het onderwijs..., ' zeg ik. Ter correctie van de weinig stimulerende of remmende invloed van de ouders op de cultuurparticipatie van hun kinderen, wordt in de richting van het onderwijs gekeken. In haar doctoraatsproefschrift aan de Universiteit van Utrecht uit 2004 beantwoordt Ineke Nagel de vraag hoe de participatie aan culturele activiteiten zich gedurende de eerste vijfendertig jaar van de levensloop onder invloed van ouderlijk milieu en later verworven statuuselementen ontwikkelt. Daaruit blijkt dat het onderwijs niet de corrigerende opdracht kan vervullen die haar wordt toegekend. 'Behalve voor bioscoopbezoek geldt voor de overige cultuurvormen dat kennismaken met school een lager participatieniveau in de jonge volwassenheid tot gevolg heeft dan kennismaken via de ouders. Het sterkst zijn de effecten bij concertbezoek: vooral hier is kennismaken via school 'ineffectief'. Kennismaken via school leidt bij concertbezoek tot vijftig procent minder deelname op latere leeftijd dan kennismaken via de ouders. (...) Vooralsnog lijkt De Jager dus gelijk te krijgen met het idee dat het minder effectief is om buiten het ouderlijk milieu met cultuur in aanraking te komen, zij het met de nuancering dat dit alleen geldt voor kennismaken met school. Kennismaken via vrienden is niet minder effectief dan via de ouders.⁽¹⁾ Uitgedrukt in variantiecomponenten zijn de invloeden van ouderlijk milieu ongeveer drie keer zo sterk als de effecten van de school voor voortgezet onderwijs'.⁽²⁾ (*Giani fronst zijn voorhoofd*). Wat men in Nederland benoemt als 'voortgezet onderwijs', is het secundair onderwijs in Vlaanderen.

'Weinig bemoedigend voor de vele leerkrachten die voortreffelijk werk leveren,' zegt hij. 'Wacht,' zeg ik. Laat duidelijk zijn dat het onderwijs reeds eeuwen de gedroomde biotoop is voor cultuuroverdracht en dit ook zo moet blijven. Toeleden van jongeren naar het (gesubsidieerde) cultuuraanbod gebeurt echter best met grote creativiteit en inspiratie. Vooral BSO- en TSO- leerlingen wijzen immers vrijetijdsactiviteiten die te veel naar het schoolse neigen snel af.

'Een mens wordt hier ook niet vrolijk van,' zegt Giani.

Toch maken jongeren een groot deel van het publiek uit in musea, bibliotheken en cultuurcentra. Tijdsbestedingsonderzoek bevestigt dat ze meer aan cultuur participeren dan volwassenen.

Hun motivatie voor cultuurparticipatie ligt vooral in de gemeenschapsfuncties van cultuur en kunst en niet in het artistiek project an sich. Het gaat eerder om de verruiming van het sociaal netwerk, het beleven van plezier, het ontmoeten van vrienden, het aangenaam invullen van de vrije tijd en het gevoel hebben

opgenomen te worden binnen de maatschappelijk gewaardeerde kring van de cultuurliefhouders.

Dit is een belangrijke vaststelling voor onze communicatie met jongeren. Meer dan ze om de oren te slaan met teksten over kunstenaars, cursussen en lezingen moeten we deze afgeleide functies communiceren. Focus op het groepsgevoel, de leuke sfeer, de kennisgeving met nieuwe vrienden. Blijf anderzijds toch trouw aan je 'product'. Een bibliotheek is geen jongerencafé en een cultuurcentrum geen fuifzaal. Marketinginspanningen moeten in het verlengde liggen van het product en de identiteit van een organisatie. Jongeren zijn 'advertisementswilde'. Ze zijn beducht op marketingtrucs, bedacht om hen iets te verkopen. Ze hebben respect voor organisaties die niet voor hen op de knieën gaan. 'Behalve fake is niets nog fout!' vat Giani samen. 'Amai,' zeg ik, 'Da's goe gezegd. Dat moet ik onthouden'. (*ik weet even niet meer wat gezegd*).

(na een poosje)

Authenticiteit is dé centrale waarde in het leven van jongeren. Het betekent dat je echt bent, geen spelletjes speelt of een rol aanneemt. Gebruik in de campagne spreektaal, maar niet de taal van jongeren. Ze hebben er een hekel aan als de afzender doet alsof hij hen begrijpt. Zij zijn de enigen die zichzelf pas echt begrijpen. Gun hen dit plezierje.

Jongeren waarderen ook authenticiteit in andere culturen. Het importeren van vreemde culturen is zeer gemakkelijk geworden, de tolerantie ten opzichte van culturele diversiteit is groot en ook de eigen cultuur wordt weer sterker gewaardeerd. 'Roots zijn voor elke cultuur van belang en dus ook voor de eigen cultuur,' lijken jongeren te denken. Respect is het sleutelwoord. Het eenheidsdenken is voorbij.

De grote groep jongeren van allochtone afkomst, (gemiddeld 9% in de Vlaamse centrumsteden) waarvoor geen cultuurparticipatiebeleid bestaat, streeft evenzeer naar authenticiteit. Dit doen ze door hun vreemde afkomst te beklemtonen. In tegenstelling tot wat we spontaan denken, wakkert een verbeterde opname in het onderwijssysteem, op de arbeidsmarkt en het dreigend verlies van de culturele specificiteit de onderscheidingsdrang aan. *'Hoe beter de integratie, hoe hoger die onderscheidingsdrang?' zegt Giani. 'Absoluut,' zeg ik.*

Ik schenk hem een Cola Light Lemon in en kijk hoe hij het vertroebelde beeld op mijn televisie aanscherpt door wat te wriemelen aan een mysterieus bakje dat aan de verlichtingspaal naast mijn huis hangt. 't Is een tovenaar,' denk ik. Terug binnen ratel ik verder.

Cultuurbeleid als stimulator van niet-authentiek gedrag

Het cultuurbeleid in Vlaanderen is nog te vaak een toelingsbeleid naar de elitaire kunstvormen. Het bruusk toeleiden van liefhebbers van populaire cultuur naar die elitaire cultuur leidt tot niet-authentiek gedrag. Er treedt onwennigheid op en vervreemding, die finaal leidt tot een afkeer van cognitief complexe cultuurvormen.

De vraag is niet of we jongeren in contact moeten brengen met artistieke experimenten en met die cognitief complexe vormen van cultuur. Wel: wanneer doen we dit? Te vaak doet dit zich te vroeg voor in het broze artistieke smaakparcours van jonge mensen. De belangstelling voor en het appreciëren van kunst ontstaat maar uit het vermogen om met die kunst om te gaan.

Het zou van respect getuigen indien het beleid ook impulsen zou geven om populaire cultuur en niet-Westerse cultuurvormen te laten floreren. Ondersteun jongeren in hun artistieke ontwikkeling. Zorg voor repetitie-faciliteiten, artistieke coaching, productiemiddelen, try-out plekken of juridisch advies. Niet als opstap naar de gesubsidieerde kunsten, maar omdat het om een volwaardig stelsel van culturele en kunstzinnige uitingsvormen gaat. Laten we vooral ook niet vergeten om die ondersteuningsmaatregelen permanent te communiceren. Daar loopt het meestal fout. Jongeren evolueren snel. Hun interesses wijzigen vliegensvlug. Attitudes evenzeer. We komen er dus niet vanaf met één campagne om de twee jaar.

'Heb je beeld?' vraagt Giani.

Oh, beeld, ook zo iets. Veel cultuurcommunicatie negeert de visuele geletterdheid van jongeren. (*Giani gromt*) Bewegende beelden communiceren op een veel krachtiger manier een boodschap en toch schrijven we brochures vol teksten waar geen wervende kracht van uitgaat. In één oogopslag kunnen beelden een potentieel publiek uitnodigen of afstoten. Spreiding van dynamisch beeldmateriaal gebeurt niet enkel via televisie en hoeft niet duurder te zijn dan printmedia.

Jongeren zijn zelf erg handig met een digitale videocamera en een montagemodule op hun computer. Schakel ze in, laat ze korte spots maken over toekomstige activiteiten en vertoon deze op videomonitoren in scholen, sporthallen, bibliotheken en videotheken. Voor de prijs van drie vierkleurenaffiches heb je al één camera.

Van alle communicatiekanalen

blijkt televisie, hoewel het wordt ingehaald door games en internet, het meest krachtdadige medium. Jongens kijken tijdens de week gemiddeld 1 uur en 45 minuten per dag, meisjes een kwartier minder. Onderzoek van Glorieux en Moens (VUB) leert ons dat noch het internetgebruik, noch het aantal uren televisiekijken een verschil maakt voor de al dan niet participatie aan culturele activiteiten. De televisie is dus niet de grote boosdoener voor de afwezigheid van jongeren bij culturele activiteiten. Een samenwerking tussen de visuele media en de Vlaamse cultuur-, jongeren- en onderwijssector is hoognodig.

De illusie van de schaarse tijd

Eén derde van de Vlaamse jongeren geeft aan niet tevreden te zijn met het aantal uren vrije tijd. 34% wil meer vrije tijd op een weekdag en 22% wil er meer tijdens het weekend.⁽³⁾ Jongeren hebben dus meer plannen dan beschikbare tijd om die plannen uit te voeren.

Uit tijdsbestedingsonderzoek blijkt dat jongeren tussen 12 en 19 jaar tijdens de week ruim vijf uur per dag vrije tijd hebben. In het weekend is dat negen uur per dag. De vrije tijd wordt voor een belangrijk deel doorgebracht vóór de televisie. Toch blijft er nog 2 uur per weekdag en bijna 4 uur op zaterdag en zondag vrij om zelf in te vullen. Een webenquête in opdracht van de CANON Cultuurcel leert ons dat zowel jongeren die niet in cultuur geïnteresseerd zijn als jongeren die wel in cultuur geïnteresseerd zijn tijdsgebrek aangeven als de belangrijkste belemmering om aan cultuur deel te nemen.⁽⁴⁾

Het lijden aan het 'drukke-agenda-syndroom' is toe te schrijven aan de vele zaken die jongeren nog doen in die beschikbare tijd en niet meer als een gevolg van vrije keuzes aanvoelen. Ook al behoort het tot hun vrije tijd, toch worden vele activiteiten uitgedrukt in termen van 'moeten'. We veronderstellen dat een onwrikbaar vrijetijdspatroon het gevolg is van keuzes die op erg jonge leeftijd zijn gemaakt, al dan niet onder impuls van ouders, school en vrienden. De macht der gewoonte zorgt ervoor dat het patroon maar zelden in vraag gesteld en nog minder gewijzigd wordt.

Op zoek naar de weg van de minste weerstand

Wanneer één derde van de jongeren aangeeft meer uren vrije tijd te willen en tijdsgebrek als oorzaak benoemt voor hun niet-participatie aan cultuur, dan is het logisch dat we bij het uittekenen van een accuraat beleid nadenken over wegen om bijvoorbeeld schooltijd en cultuuraanbod makkelijker op elkaar te laten aansluiten. Een betere afstemming, daar moet het om gaan, niet een integratie. Cultuur moet zich, wil het jongeren blijven bereiken, hardnekkig verankeren binnen het domein van de vrije tijd, niet binnen het domein van de arbeid of binnen het domein van het onderwijs.

De toekomst is morgen en (nog) niet overmorgen.

Jongeren mogen dan wel een drukke agenda hebben, deze gebruiken om vooraf te plannen, doen ze niet. Los van grote gebeurtenissen, plannen ze hoogstens één dag op voorhand wat ze gaan doen.⁽⁵⁾ Dit staat in fel contrast met de gevraagde langdurige engagementen in verenigingsleven, amateurorkesten en deeltijds kunstonderwijs. Het strookt ook niet met de abonnement- en reservatiesystemen in veel cultuurhuizen. Logisch dus dat er moet gewerkt worden aan communicatiekanalen die zeer kort op de bal spelen. In de strijd om de gunst van het jonge volk kiezen we dan ook best voor korte en krachtige campagnes langsheen verschillende media (kranten, tijdschriften, flyers, posters, ingrepen op school, radio, enz.) boven een langlopende campagne. Seizoensbrochures, het communicatiekanaal bij uitstek van veel vormingscentra en cultuurcentra, zijn voor 15-25-jarigen naast de kwestie.

‘Oh, maak het minder duur en ze zullen wel komen,’ oppert Giani.

Toch toont onderzoek aan dat een goedkoper aanbod niet-participanten niet meteen en massaal aanzet tot het wél participeren. (*Giani draait zijn ogen weg*). Het zorgt er eerder voor dat jongeren die al participeren meer gaan participeren. Een goedkoper aanbod zorgt dus niet automatisch voor een nieuw publiek, wel voor meer publiek. Kortingsystemen halen hun kracht voornamelijk uit hun exclusief karakter en uit de communicatieacties die er rond gevoerd worden. We willen bijzondere aandacht vragen voor 18-plussers die niet verder studeren en voor afgestudeerde jongeren. Zij dreigen bij vele kortingsystemen uit de mand te vallen.

We zijn hopeloos te laat

Leren is een gestaag proces. Wat men het eerst heeft aangeleerd, blijft de grootste invloed uitoefenen. Ineke Nagel vond in haar doctoraatsonderzoek dat de invloed van de ouders op de cultuurparticipatie van de kinderen het grootst is in het begin van de levensloop en beklijft tot en met 18-jarige leeftijd. Zo valt het bezoek aan theater, bioscoop, cultuurhistorische musea en musea voor beeldende kunst hoger uit naarmate de kennismaking vroeger heeft plaatsgevonden. ‘Tien jaar eerder kennismaken met theater bijvoorbeeld bevordert de latere deelname aan deze cultuurvorm met 86%’.⁽⁶⁾ De beginleeftijd is in die mate dominant voor het al dan niet participeren aan cultuur, dat het zelfs de impact van degene met wie het eerste bezoek plaatsvond grotendeels doet verdwijnen. ‘Naarmate het eerste cultuurbezoek op jongere leeftijd plaatsgevonden heeft, des te frequenter het latere cultuurbezoek uitvalt, ongeacht of ouders of school de kennismaking verzorgden en ongeacht de andere culturele ervaringen in het ouderlijk milieu of op school’.⁽⁷⁾

Om maar te zeggen dat een participatiebeleid voor jongeren maar zin heeft als het verder bouwt op een participatiebeleid voor kinderen. Willen wij de zware impact van het ouderlijk milieu neutraliseren en culturele interesse wekken bij jongeren wiens papppie en mammië niet tot de culturo’s van het dorp behoren, dan moet het begrip creativiteit, als ijkpunt voor een geïntegreerd pedagogisch proces, centraal komen te staan in het hele onderwijstraject.

*‘Ho, amai,’ zegt Giani.
‘Zie je wel dat ze gelijk hebben:*

Internet opent de wereld’.

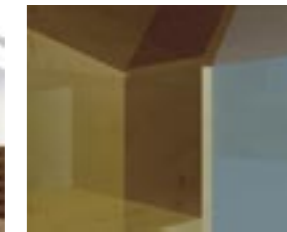
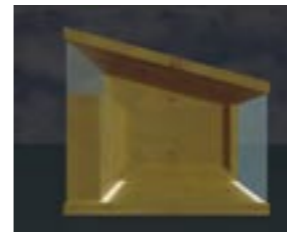
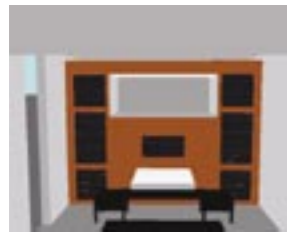
- 1 Nagel, F.A., Cultuurdeelname in de levensloop, proefschrift ter verkrijging van de graad van doctor aan de Universiteit Utrecht, 2004, p. 55.
- 2 Nagel, F.A., Cultuurdeelname in de levensloop, proefschrift ter verkrijging van de graad van doctor aan de Universiteit Utrecht, 2004, p. 112.
- 3 Vrije tijd in de tijdsbudgetdatabank TOR '99, Vrije Universiteit Brussel, 2001.
- 4 Rainchon, I. en Van Liefferinge, S., Leerlingencultuurkaart. Verkennend onderzoek naar de mogelijkheden en knelpunten van een culturele leerlingencultuurkaart, 2003-2004, Universiteit Gent, p. 82-84.
- 5 Mortelmans, D., Van Assche, V. en Otty, W., Tieners en vrije tijd in Antwerpen, onuitgegeven nota, geciteerd in: Aanbevelingen van de adviesgroep vrije tijd 2002-2004 in opdracht van het ministerie van onderwijs en cultuur, p. 8.
- 6 Nagel, F.A., Cultuurdeelname in de levensloop, proefschrift ter verkrijging van de graad van doctor aan de Universiteit Utrecht, 2004, p. 55.
- 7 Nagel, F.A., Cultuurdeelname in de levensloop, proefschrift ter verkrijging van de graad van doctor aan de Universiteit Utrecht, 2004, p. 61.

CJP, CultuurNet Vlaanderen en de CANON Cultuurcel werken aan een geïntegreerde visie en aan acties om de cultuurparticipatie van jongeren te verdiepen en te verhogen. Het boek ‘Ambassadeurs’ van Franky Devos is een eerste tastbaar resultaat van deze samenwerking. Dit inspiratieboek is dienstig voor de cultuur-, jeugd- en onderwijssector in hun jacht op het jonge volk. Je kan het boek bestellen via www.cultuurnet.be.

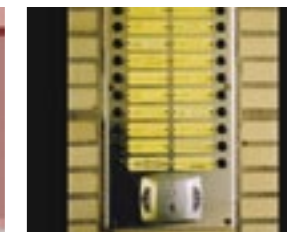
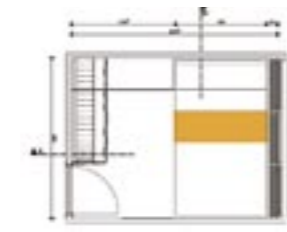
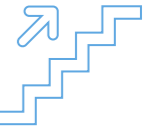
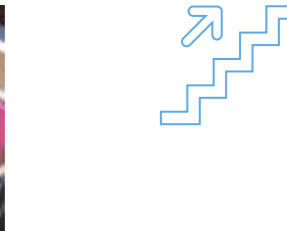
De ideale kamer

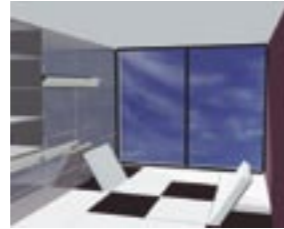
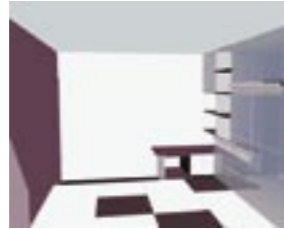
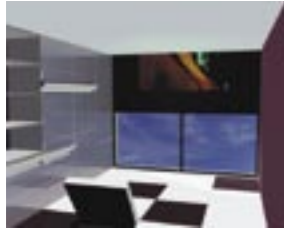

16

17

Bij 16 studenten van het afstudeerjaar interieurarchitectuur van het Hoger Instituut voor Architectuurwetenschappen Henry van de Velde te Antwerpen werd gepeild naar hun visie over de ideale kamer. Concreet werd gevraagd een ontwerp te maken voor de inrichting van hun eigen kamer, met de nadruk op het creatief ontwerpproces en het experiment.

Paul Wauters
docent ontwerpen
die het project begeleidde

Rustpunt

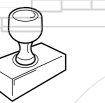
Met veel enthousiasme is er gewerkt aan dit project en de resultaten zijn zeer uiteenlopend, soms wat eigenzinnig maar zeker steeds erg hedendaags.

Het valt op dat de kamer voor iedere student in eerste instantie een plek is om tot rust te komen, zich terug te trekken uit de ingewikkelde, hectische en soms bedreigende buitenwereld, die af en toe wel binnen mag, maar dan liefst op digitale wijze.

Ook gemeenschappelijk is dat bijna alle ontwerpen op zoek zijn naar eenvoud en tegelijkertijd pogen een aantal functies te herdefiniëren. Slapen en rusten gebeuren niet altijd meer in een klassiek bed, maar wel op een matras in een nieuw kunststofmateriaal. Vaak wordt de matras ingewerkt in de vloer waarbij in sommige gevallen de ganse vloer matras wordt of in andere gevallen de matras in de vloer wordt weggetoverd zodat de ruimte voor andere activiteiten vrijkomt.

Zitten en liggen staan voor velen synoniem. Liever kussens en volumes in zachte kneedbare en indrukbare materialen in allerlei kunststoffen dan een klassieke sofa of stoel. Soms pluk je deze volumes gewoon uit de vloer of de wand, soms vormen ze een trap of een werkblad. Steeds zijn ze multi-inzetbaar. Lezen, muziek beluisteren en werken of spelen op de computer gebeurt al liggend, leunend of hangend.

Wanden zijn flexibel, zijn tegelijk prikbord en krijtwand of deuren van allerlei bergingen. Ze veranderen in schermen voor projectie van fictieve of virtuele beelden of worden verlichte vlakken al dan niet indirect of in kleur. De sfeer mag gerust abstract en irreëel zijn als hij maar intiem, geborgen, kleurig en vredevol is. Leve het loungegevoel, cocoonen is nog steeds in, maar dan wel met een blik op de wereld.

Skaten

in België

20

Vier generaties op wieltjes

Skaten is populairder dan ooit in België. Heel wat gemeentes hebben een eigen skatepark en de skatescene was nog nooit zo massaal in de media en het straatbeeld aanwezig. Portret van vier generaties op wieltjes.

Kristof Clenix

21

‘Skaten is altijd al een rebelse sport geweest, het avontuurlijke spreekt jongeren aan. Bovendien kun je het altijd in je eentje beoefenen. Dat zijn maar enkele verklaringen voor de populariteit. Ook de media dragen de sport steeds meer op handen. Tel al de reclamespotjes en videoclips waarin je skateboards ziet maar eens op,’ zegt skater Sven Aerts (30). Net als Robby Weber (35) kent hij het skatewereldje als zijn binnenzak. Sven en Robby staan al bijna twintig jaar op de plank en zijn er beiden in geslaagd om van hun hobby hun beroep te maken. Sven is eigenaar van skatewinkel Lockwood in de Antwerpse Lange Klarenstraat. Robby, ooit nog zesde op het Europees kampioenschap skaten, baat sinds de zomer van 2004 een skatehal uit aan de Antwerpse Hardenvoort. ‘Tachtig procent van de jongeren die in de skatehal langskomen, zijn gasten van tien tot zestien jaar,’ zegt Robby. Volgens de voormalige pro¹ zijn er heel wat verschillen tussen de huidige en de vorige generaties skaters in België. ‘De skaters van vandaag behoren tot de vierde generatie. Ze doen andere truucs en zijn meer bezig met street.’² Bovendien zijn uiterlijkheden zoals kleren en schoenen heel belangrijk geworden.’

Van bmx tot skateboard

‘In 1978 zag je in België de eerste skaters opduiken,’ zegt Robby. ‘Bmx was toen de grote rage maar gespecialiseerde tijdschriften schreven zowel over bmx als over skaten. Zo is het skateboard langzaamaan ons land binnengerold. De skaters van toen merkten na een tijdje echter dat ze geen technische vooruitgang meer maakten. Ze zijn dan maar gestopt of op snowboarden overgeschakeld.’ Sven en Robby behoren tot de tweede generatie skaters in België. ‘Wij zijn in 1987 met skaten begonnen,’ zegt Sven. ‘Samen met vrienden ging ik gewoon op straat of op het kerkplein skaten. Thuis in de tuin hadden we zelf een half pipe gebouwd’. Niet alleen de infrastructuur om te skaten ontbrak in de jaren ‘80, ook skatewinkels waren dun gezaaid. Robby: ‘De enige plaats waar je in Antwerpen

skateboarden kon kopen, was een speelgoed-winkel. Ik ging mijn spullen meestal in Duitsland of Nederland halen'. Het Belgische skatewereldje concentreerde zich in de jaren '80 rond drie steden: Antwerpen, Brussel en Charleroi. Robby: 'Ik schat dat er toen hooguit honderd skaters waren in heel België. Vandaag telt Antwerpen alleen al zeker vijfhonderd skaters. Van mijn generatie blijven trouwens niet veel skaters meer over. De meesten zijn nu brave huisvaders geworden'. Einde jaren '80 boette skaten opnieuw aan populariteit in. Sven: 'De sport begon heel bizar te evolueren. De vorm van de planken was veranderd, brede broeken in felle kleuren waren plots in de mode en de truuks werden heel moeilijk en bizar. Veel jongeren hebben toen afgehaakt'. In het midden van de jaren '90 stond alweer een nieuwe generatie Belgische skaters klaar. 'Door de vernieuwde vorm van de boards kon je truuks voortaan zowel op de voor- als achterkant van je plank uitvoeren'. Niet alleen het materiaal en de truuks evolueerden, ook de muzieksmaak ging mee met zijn tijd. 'De punk en metal van de jaren '80 werd vervangen door hiphop'.

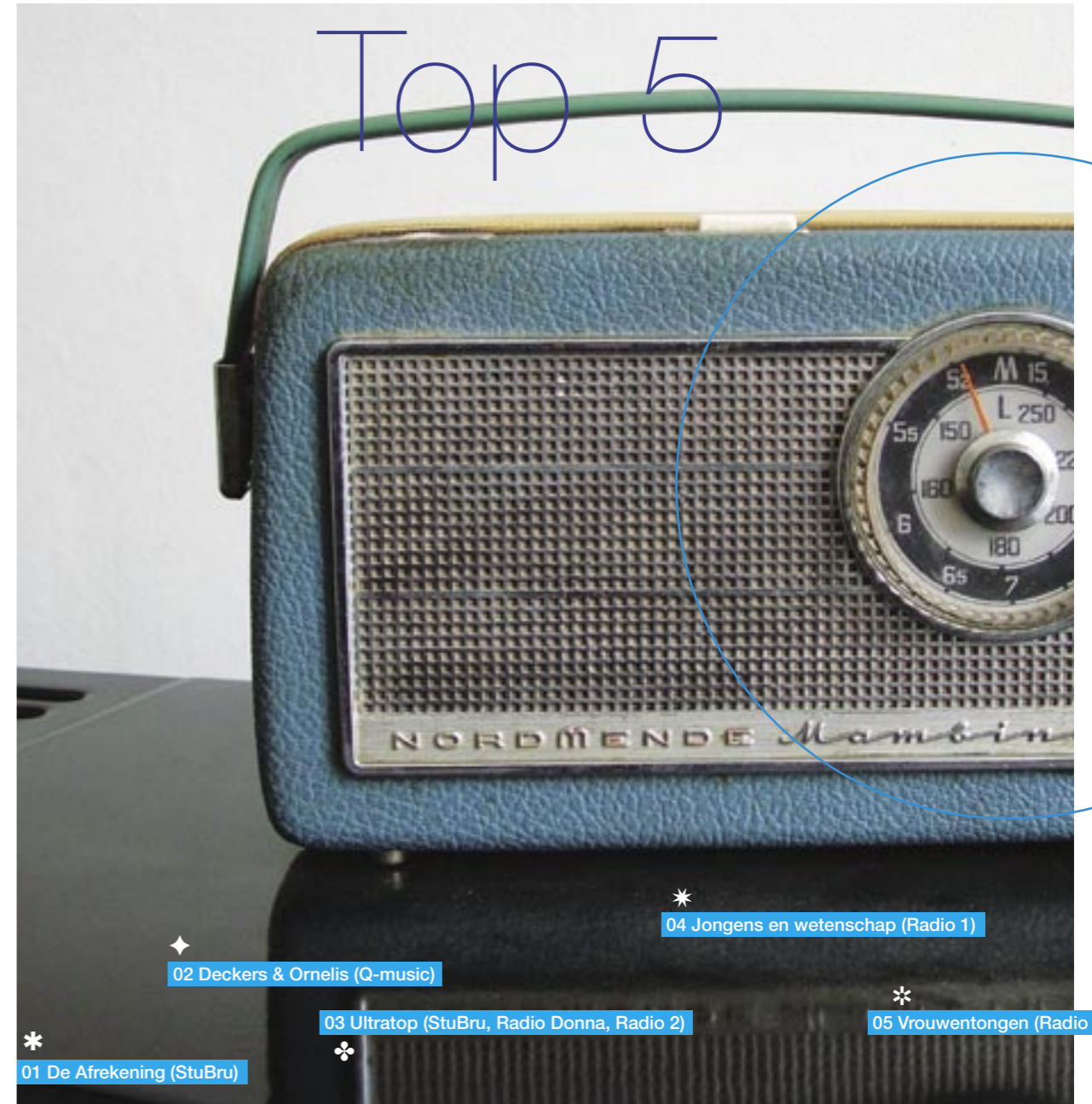
De vierde generatie

Toen Sven in 1996 zijn skatewinkel opende, verkocht hij ongeveer drie skateboards per week. Vandaag zijn er dat drie per dag. Sven: 'Schoenen gaan nog vlotter over de toonbank. Vroeger verkocht ik gemiddeld één paar per dag, vandaag vijf keer zoveel. We krijgen trouwens ook heel wat niet-skaters over de vloer. Brede broeken zijn populair geworden bij de jeugd. Schoenen van DC en andere skatemerken worden vandaag door de grote massa gedragen. Kleding is heel belangrijk geworden'. Robby: 'Vroeger kon je met gewone baskets of met schoenen van Rucanor of Nike de plank op. Tegenwoordig moet je schoenen van dat merk en die kleur hebben. Popbandjes op tv geven de toon aan'. Dat skaten zo commercieel is geworden, vindt Robby

trouwens helemaal geen probleem. 'Integendeel, het is heel goed voor het skaten. Doordat de commercie er zich achter heeft geschaard, blijft het skaten langer voortbestaan'. De toonaangevende stijl vandaag is street. Sven: 'Skaters doen steeds vaker truuks op trapleuningen en andere voorwerpen op straat. De technieken die we vroeger gewoon op de grond deden, worden nu soms op trappen met tien treden uitgetoond'. Ook in Robby's skatehal is het één en al street wat de klok slaat. 'De meeste toestellen die we hebben, zijn imitaties van dingen die je op straat kunt vinden. Maar weinig jongeren wagen zich op de vert.³ Als je valt op de vert kun je naast schaaf- en brandwonden een zware hersenschudding oplopen of zelfs stukken vlees kwijtspelen. Streeters hebben meer last van gebroken polsen en enkels'. Terwijl skaters in de voorbije twee decennia vooral in steden in het straatbeeld opdoken, hebben tegenwoordig ook heel wat dorpen een goed uitgeruste skate-infrastructuur. Van Nieuwpoort tot Gruitrode, overal zie je mini-ramps en skateparken opduiken. Robby: 'In de jaren '90 waren gemeentes nog niet geïnteresseerd in skaten. Maar tegenwoordig beginnen zelfs burgemeesters de sport te kennen, soms omdat hun eigen kinderen zelf skaters zijn. Nog een andere reden voor de toenemende interesse van gemeentes is dat firma's die spelmaterialen aanbieden ook skatetoestellen in hun aanbod hebben opgenomen. In de catalogi die naar de gemeentes worden opgestuurd, zie je tussen de schommels en wippen gewoon mini-ramps staan'. Sven: 'Doordat er veel meer skatemogelijkheden zijn, is ook het niveau van de Belgische skaters merkbaar aan het stijgen. Maar pro's die hetzelfde niveau als in Amerika halen, hebben we in België nog altijd niet'.

Kristof Clerix werkt als journalist voor MO* en De Morgen.

- 1 slang voor een skater die rechtstreeks door een groot merk gesponsord wordt
- 2 truuks op alles wat je aantreft op straat, van banken over stoepranden tot trapleuningen, of imitaties daarvan in een skatepark
- 3 synoniem voor half pipe

Beleidsopties uit de Beleidsnota jeugd 2004-2009.

Kinderen en jongeren:
Vertrouwen geven, verantwoordelijkheid nemen.

Op het ogenblik dat deze tekst wordt geschreven is de beleidsnota van de minister van jeugd net voorgesteld aan het Vlaams parlement. Met deze nota wil de minister de grote beleidslijnen aangeven voor de komende regeerperiode.

Deze beleidsnota bouwt in eerste instantie verder op de ervaringen en de realisaties van de vijf voorbije jaren. In die periode is heel veel veranderd. Decreten werden volledig herschreven, structuren werden grondig door elkaar geschud, maar bovenal werd gewerkt aan een alomvattend verhaal dat jeugdbeleid moet heten. Vijf jaar kan lang lijken, maar in beleidstermen is dit toch relatief kort, toch om wezenlijke veranderingen op vlak van visie en structuren en instrumenten te realiseren. Dit proces zal dus nog even worden verder gezet. Maar vijf jaar is ook lang genoeg om wijzer te worden. Er zal dus ook hier en daar gesleuteld, veranderd en vernieuwd worden. Continuïteit, maar toch met meer dan voldoende ruimte voor evaluatie en vernieuwing.

In de beleidsnota schuift minister Anciaux 8 prioriteiten naar voor. Als eerste prioriteit (en dit is geen toevallige keuze) staat het **jeugdwerk** centraal. Het jeugdwerk is een project voor en door jonge mensen waar het plezier, het speelse proces van het samen jong zijn, heel waardevol en maatschappelijk relevant is. Het is een succesvol pedagogisch project, dat gedragen wordt door en bijdraagt tot de ontplooiing van tienduizenden kinderen en jongeren in Vlaanderen. Daarom mag het jeugdwerk niet herleid worden tot instrument voor allerlei beleidsdoelen. Het is belangrijk op zich. Dit wil niet zeggen dat er geen aandacht mag gaan naar de vele weliswaar secundaire positieve neveneffecten van het jeugdwerk. Het biedt een uitzonderlijke maatschappelijke ruimte voor de vorming van gemeenschaps- en burgerzin, persoonlijkheidsvorming en

de ontwikkeling van sociale vaardigheden. Het jeugdwerk zal dus voldoende aandacht krijgen in de komende vijf jaar zodat deze sector zich kan blijven ontwikkelen. Daarenboven blijft de sector de eerste en dus bevoorrechte partner in de uitbouw van een breder jeugdbeleid. Prioriteit nummer twee. Het is de eerste keer dat de minister van jeugd ook coördinerend minister van **kinderrechten** is. Het jeugdbeleid en het kinderrechtenbeleid moeten op elkaar worden afgestemd omdat ze elkaar ook kunnen versterken. Op zich bieden de kinderrechten een goed kader om te werken aan thema's uit andere sectoren zoals onderwijs, cultuur, ruimte, welzijn of mobiliteit. Derde prioriteit is **participatie**. Participatie is al lang één van de basisprincipes van het Vlaamse jeugd- en jeugdwerkbeleid. Het draagt bij tot een breder sociaal netwerk en leidt tot democratische burgerschapshoudingen en verhoogde burgerzin. Toch moeten we alert blijven en strategieën ontwikkelen om een heel divers aanbod van participatiekanalen te voorzien opdat we de minder mondige en minder bevoorrechte kinderen en jongeren niet uit het oog zouden verliezen. Er kunnen ook bijkomende impulsen gegeven worden om de betrokkenheid van de gemeentelijke jeugdleden in het gemeentelijk jeugdwerkbeleid te versterken, of er kan nagedacht worden of de samenwerking tussen jeugdleden en leerlingraden niet meer moet worden gestimuleerd. Er moet ook werk gemaakt worden van methodes om kinderen en jongeren intenser te betrekken bij cultuur, sport, ruimtelijke ordening, tewerkstelling en onderwijs. Prioriteit nummer vier is de uitbouw van een jeugdinformatiebeleid. **Jeugdinformatie** is een noodzakelijk instrument in de ontwikkeling van actief burgerschap bij kinderen én jongeren. Op tal van terreinen en binnen verschillende beleidssectoren zijn heel wat spelers actief op het vlak van jeugd-informatie. Jammer genoeg is er heel wat overlapping, te weinig samenwerking en lijkt het aanbod ongelijkmatig verspreid. Tijdens deze beleidsperiode zal er dan ook werk van gemaakt worden om tot afstemming en samenwerking te komen tussen de verschillende beleidsvelden en overheidsniveaus. Alles wat met **internationaal** werken te maken heeft ligt minister Anciaux nauw aan het hart en vormt dan ook een van de prioriteiten van zijn jeugdbeleid. In een geïnternationaliseerde context in Vlaanderen wil de minister werken aan een stevig onderbouwd, efficiënt en duurzaam internationaal jeugdbeleid. Volgens de minister krijgt een interculturele samenleving pas betekenis in

de ontmoeting met andere culturen. De voorbije jaren is werk gemaakt om jongeren de kans te geven internationale ervaringen op te doen. Dit werk moet worden verder gezet en de Europese en Vlaamse kanalen kunnen beter op elkaar worden afgestemd zodat ze elkaar versterken. De dynamiek van internationale uitwisseling tussen partners in het jeugdwerk en het jeugdbeleid zal verder worden gestimuleerd. De publicatie van het Europees Witboek Jeugd was een stap voorwaarts in het ontwikkelen van een beleid voor jongeren op Europees niveau. Vlaanderen moet op tal van terreinen stelling blijven innemen om aldus een voortrekkersrol te blijven spelen in dit debat. Nummer zes in de prioriteitenlijst is **diversiteit en interculturaliteit**. Alle kinderen en jongeren hebben recht op goede bescherming, kwaliteitsvolle voorzieningen, een stem in het debat, actieve en creatieve deelname aan het vrijetijdsleven. Daarom moet er een breed en gevarieerd jeugdwerkeraanbod zijn met respect voor de diversiteit van werkvormen, methodes en visies. Het model van interculturaliteit in het jeugdbeleid komt expliciet als doelstelling naar voren. Culturen kunnen maar evolueren als ze zich bewust laten voeden door en zélf interessant voedsel geven aan andere culturen waarmee ze in contact komen of samenleven. Diversiteit kan maar schitteren in ontmoeting. Het is dan ook een taak van de overheid om instrumenten aan te reiken die de samenleving en haar voorzieningen helpen in het omgaan met de realiteit van diversiteit en haar implicaties. Ook het jeugdwerk moet voldoende gediversifieerd zijn zodat ook etnisch-culturele minderheden zich erin kunnen herkennen en ontwikkelen. De twee laatste prioriteiten hebben allebei te maken met het verder ontwikkelen van het jeugdbeleid. Voor bepaalde thema's of problemen moet er een **meer expliciete integrale benadering van jeugdbeleid** komen. De nodige aandacht zal besteed worden aan coördinerende en faciliterende opdrachten rond het verbeteren van het fuifklimaat in

Vlaanderen, de aanwezigheid van speel-, recreatie- en sportruimte in de woonomgeving, de organisatie van jeugdkampen en een verder en intenser overleg tussen overheden en beleidsdomeinen m.b.t. mobiliteit van kinderen en jongeren. Meer in het bijzonder met beleidsdomeinen zoals Onderwijs en Welzijn zijn er concrete raakvlakken met het jeugd- en jeugdwerkbeleid. Het protocol Cultuur-Onderwijs verdient verdere uitdieping; en moet worden vertaald in concrete beleidsacties. Het in de vorige legislatuur gestrande debat over de rechtspositie van leerlingen moet opnieuw worden opgestart. Het participatiedecreet in het onderwijs moet leerlingen meer kansen geven om bij het schoolgebeuren betrokken te worden. In de ontmoeting met welzijn is het doel te komen tot een betere afstelling van de buitenschoolse kinderopvang met initiatieven uit de sport-, cultuur- en jeugdwerksector. Ook in de ontmoeting met de federale overheid kunnen acties worden genomen. Zo wil de minister meer duidelijkheid creëren m.b.t. het jeugdsanctierecht, de auteursrechten en de billijke vergoeding en de sociaal-juridische status van vrijwilligers.

En tot slot wil de minister zelf het goede voorbeeld geven en in de afstemming tussen beleidsdomeinen waarvoor hij zelf verantwoordelijk is (cultuur en sport en Brussel) verbeteren. Dit met het oog op een bredere participatie van kinderen en jongeren in die sectoren. De participatie van kinderen en jongeren stopt immers niet bij het jeugdwerk.

Dit zijn de intenties. Die moeten nu worden geconcretiseerd. Hiervoor beschikt de minister over het instrument van het jeugd-beleidsplan. De beleidsnota moet dus worden gezien als de input van de minister voor dit plan. Samen met verschillende betrokkenen worden deze prioriteiten besproken, en wordt een traject afgelegd dat tegen eind 2005 moet resulteren in een plan met een duidelijke visie en met zeer duidelijke doelstellingen voor de komende vijf jaar.

**Kabinet van
Vlaams minister
Bert Anciaux**

Het ideale familiefeest

Het Koninklijk Atheneum Emanuel Hiel is een Schaarbeekse school in de buurt van het groene Jossaphat park. Het is een kleine en gezellige school met een driehonderdtal leerlingen. Maar het is vooral een kleurrijke school. Je vindt er kinderen met roots uit alle delen van de wereld: Griekenland, Albanië, Turkije, Italië, Marokko en Kongo. Op onze school wordt dit niet gezien als een ‘maatschappelijk probleem’ zoals je wel eens leest in de krant, maar als een enorme rijkdom. Leerlingen leren samenleven met mensen uit verschillende culturen en dat is een levensles die geen enkel theoretisch vak hen kan bieden. Ze ondervinden dat de dingen die hen onderling binden veel groter zijn dan de verschillen.

Samen met mijn klasgenoten hebben we een interview gemaakt over familiefeesten. We hebben elk een allochtoon en een autochtoon geïnterviewd. Zo hebben we gezien dat de andere culturen andere soorten familiefeesten hebben dan wij. We hebben samen in de klas een interview geformuleerd en dan elk ons werk gedaan.
Maude, 3 Humane Wetenschappen

Via diepte-interviews werden verschillende aspecten van het familiefeest onderzocht: maaltijden, gelegenheid, de rol van man en vrouw, de kleding, versieringen, dans, cadeautjes, enz. Om een extra dimensie toe te voegen moest elke leerling twee interviews afnemen, eentje bij een allochtoon en eentje bij een autochtoon.

Er was een duidelijk verschil tussen allochtoon en autochtoon maar dat heb ik een beetje met opzet gedaan. Ik wou absoluut iemand die graag naar familiefeesten ging en iemand die dat haatte. Ik vond dit wel een leuke opdracht omdat ik daardoor te weten ben gekomen dat het mogelijk was dat er iemand familiefeesten haatte. Ik dacht dat iedereen ervan hield. En ik vond het ook fijn omdat ik korte tijd interviewster heb kunnen spelen bij mensen die ik elke dag zie en daardoor hebben we goed gelachen.
Aline, 3 Humane Wetenschappen

In totaal werden 36 mensen geïnterviewd, ze waren allemaal tussen 15 en 25 jaar oud. Ongeveer de helft (17) had een allochtone afkomst en de andere helft (19) was autochtoon. Om de resultaten van dit onderzoekje te beschrijven zijn we vooral gaan kijken naar de verschillen en overeenkomsten tussen de twee groepen. De vragen die hiernaast staan zijn de grote thema's waarover verschillende vragen werden gesteld.

Vind je het leuk om naar een familiefeest te gaan?

De overgrote meerderheid van de onderzochten vond van wel. Zowel allochtonen als autochtonen vonden het vooral leuk om de familie terug te zien en een praatje met elkaar te slaan.

Wat eten jullie op een familiefeest?

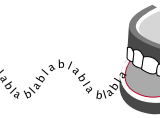
Zowel bij Belgen als bij allochtonen zien we dat er traditionele maaltijden bestaan, zoals de kalkoen met kerstmis en schapenvlees bij het 'feest van het schaap'. Ook voor andere feesten wordt er uitgebreid gekookt maar wat er op tafel komt ligt niet vast. Een grappige vaststelling was dat zowel Belgen als allochtonen bevestigend antwoordden op de vraag: 'Eten jullie typisch Belgische of buitenlandse keuken op een feest?'

Vieren mannen en vrouwen samen feest?

Hier zien we een groot verschilpunt. Door Belgen werd deze vraag vaak op verontwaardiging onthaald, terwijl het voor Marokkanen en Albanen heel normaal is dat mannen en vrouwen in aparte kamers feest vieren.

Welke kleding draag je op een feest?

Marokkanen en Grieken halen af en toe traditionele feestkleding uit de kast. Voor de anderen luidt het dat je 'deftig gekleed' op een feest verschijnt.

Wat doen jullie allemaal op het feest?

Ook hier meer overeenstemming dan verschil. Eten, drinken, dansen en vooral veel praten!

Wat is de aanleiding voor het feest?

Ook hier is er geen enkel onderscheid tussen allochtonen en autochtonen. Religieuze feesten zoals Pasen of het Suikerfeest, verjaardagen, trouwfeesten of gewoon gezellig samenzijn zijn voor beide groepen aanleiding om aan tafel te schuiven met de familie.

Spelen cadeautjes een belangrijke rol?

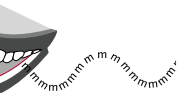
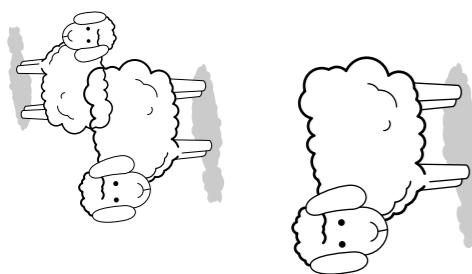
Ondervraagden uit de beide groepen antwoordden hier ontkennend op en benadrukten dat het samen zijn met familie het belangrijkste is.

Hoe vaak vieren jullie feest?

De antwoorden varieerden hier van drie tot twaalf keer per jaar. Uit ons onderzoek bleek niet dat allochtonen meer feesten dan autochtonen of omgekeerd.

Het allochtone meisje dat ik interviewde, gaf altijd lange antwoorden. De Belgische gaf zeer korte antwoorden. Ik vond dit in het begin een zeer saaie opdracht, daarna zeer leuk. Dat komt door het interview. Je leert ook veel; vragen construeren, zinnen bouwen en denken.
Leerlinge 4 Humane Wetenschappen

Dit onderzoek naar het ideale familiefeest werd uitgevoerd door de leerlingen van 3 en 4 Humane Wetenschappen van het Koninklijk Atheneum Emmanuel Hiel in Schaarbeek onder begeleiding van Vera Leemans.

Bij tante Jeanne en nonkel Jan

Jongeren en familiefeesten, een fijne combinatie?

Don't think so.

Ik trok er vroeger met hemeltergende tegenzin naartoe.

Weer een rondje jaknikken tegen kwebbeltante Jeanne.

Weer met kiespijn lachen om de flauwe grappen van nonkel Jan. Tel daarbij de schaamteloos nieuwsgierige vragen naar m'n prille liefdesleven, en je begrijpt dat het voor mij behoorlijk balen geblazen was.

Groot was dan ook m'n verbazing dat het mini-onderzoek van het Koninklijk Atheneum Emmanuel Hiel uit Schaarbeek verbazingwekkend positieve resultaten opleverde.

Ja, jongeren vinden het leuk om hun familie terug te zien.

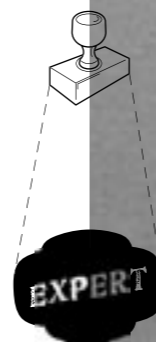
Ja, ze krijgen lekker eten (*'Waarom was het bij mij vroeger altijd rundstong in Madeirasaus?', vraag ik me vertwijfeld af. Te bedenken dat die lap vlees voordien écht in de mond van een koe had gezeten. Jakkies!*) Ja, ze dossen zich zonder morren deftig uit. (*En mijn moeder maar sakkeren: 'Je gaat toch niet in dié afgewassen jeans naar het trouwfeest van je neef?'*) Ja, ze dansen graag. (*Ik ook. Lekker tegen zo'n zatte, zweterige oom aangeplakt!*) En nee, cadeautjes zijn niet belangrijk. Het is de feestvreugde die telt. (*Vond ik eveneens. Tot ik ooit achteloos een set messen van een huwelijkslijst bestelde, en me achteraf verslikte in de prijs.*)

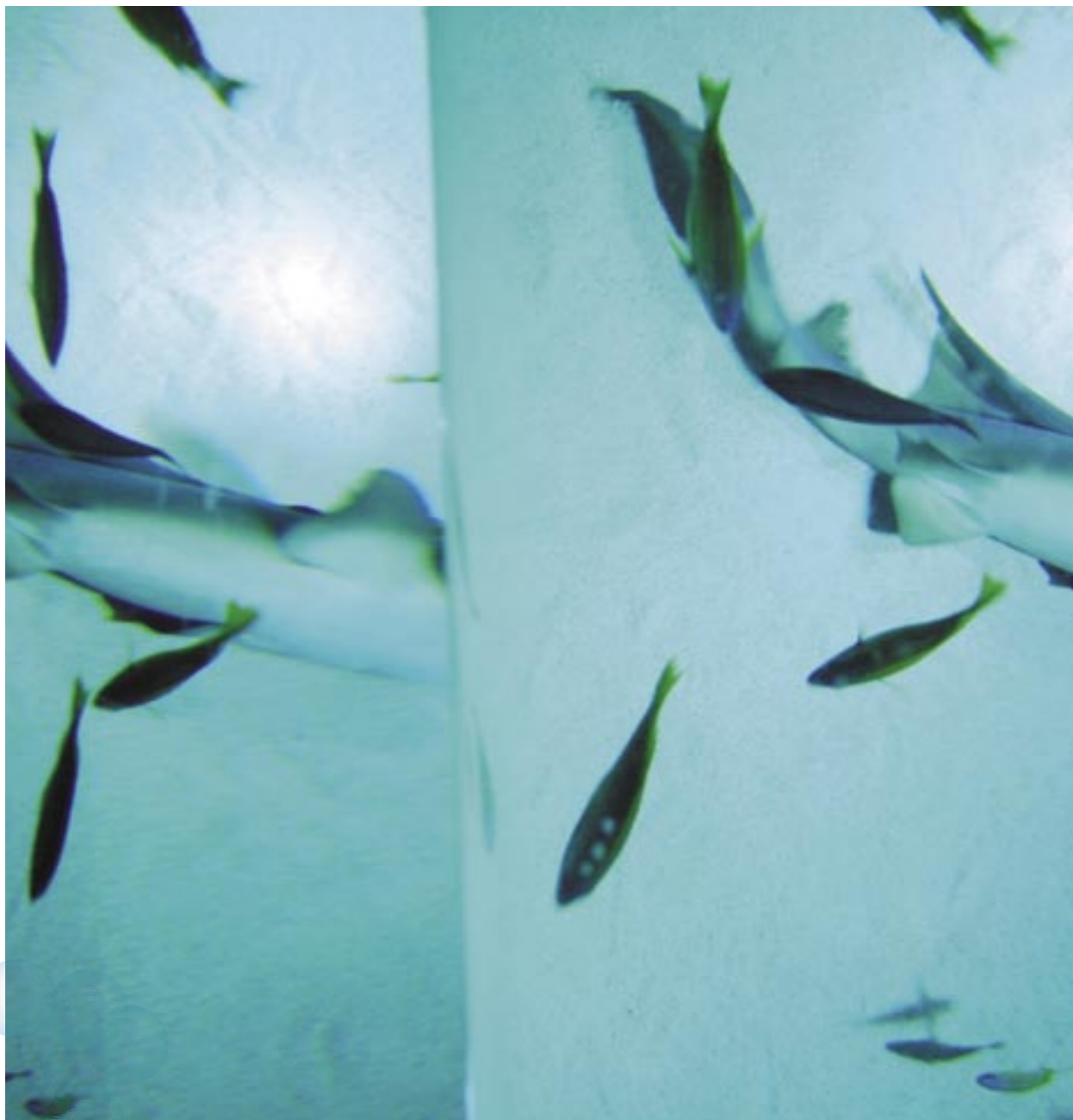
Ik kan maar één conclusie trekken. De tijden zijn veranderd. In fabuleuze familiezin. Want bij wit, zwart, rood of geel prijken bloedverwanten duidelijk hoog op het favorietenlijstje. Weet je wat? Ik loop morgen langs bij tante Jeanne en nonkel Jan. Even bijkletsen over die heroïsche familiefeesten van vroeger. Misschien stel ik m'n mopperende mening uiteindelijk nog bij.

Hilde Vissers

redactrice van BOTSing,

het pittige blad voor ouders met pubers van de Gezinsbond

Doltsjee far njentee

Tom Naegels

Jongeren zijn lamlendig, lui, indolent, insolent, pathologisch introvert, ze zijn tegendraads zonder reden of doel en zouden het liefst van al elke dag de hele dag in bed blijven liggen.

Daar hebt u het: een wetenschappelijk verantwoord beeld van de jongere. Ik verzijn niets, het stond in de krant. Jongeren tussen twaalf en zeventien kunnen niet anders dan weerbarstig en sloom zijn. En o ja, naar ketelherrie luisteren. En ongezond eten.

En van dat bloemkolenengels brabbelen. En – enfin. Dat komt omdat hun hersens druk bezig zijn met zichzelf om te vormen.

Ze gaan van een kinderbrein naar een volwassenbrein en daardoor zijn er momenten waarop het stuk van de hersens dat ervoor zorgt dat we beleefd zijn, actief, politiek geëngageerd en graag rauwe worteltjes lusten, net in de garage is voor een grondig onderhoud.

Toen ik dat las, stond ik in stijve bewondering. Voor de wetenschap, die dat had ontdekt. Voor onze hersens, die naar de garage zijn terwijl we ze toch blijven gebruiken. En voor de jongere, die het geluk heeft om zoiets te mogen meemaken. En lui en onbeschoft mag zijn terwijl hij dat doet, bovendien.

Als ik dat onderzoek goed begrepen heb, dan zijn de hersens in die tijd dus bezig met ons heruit te vinden. Op een paar jaar bouwen ze de persoonlijkheid waarmee we de rest van ons leven verder moeten. Dat moet vermoeiende arbeid zijn. Geen wonder dat we er de helft van de tijd voor pampus bijliggen.

Het is niet alleen vermoeiend, het is ook enorm creatief. Een mens maken is straffer dan om het even welke roman schrijven, schilderen of beeldhouwwerk beeldhouwen. Het is de allergrootste kunst. En dat doen wij dus allemaal, tussen ons twaalf en zeventien. Terwijl we in onze zetel liggen en naar ketelherrie luisteren.

Nu ik erover nadenk: van kunstenaars wordt ook gezegd dat ze lamlendig zijn, en lui, en indolent en insolent en inconsequent.

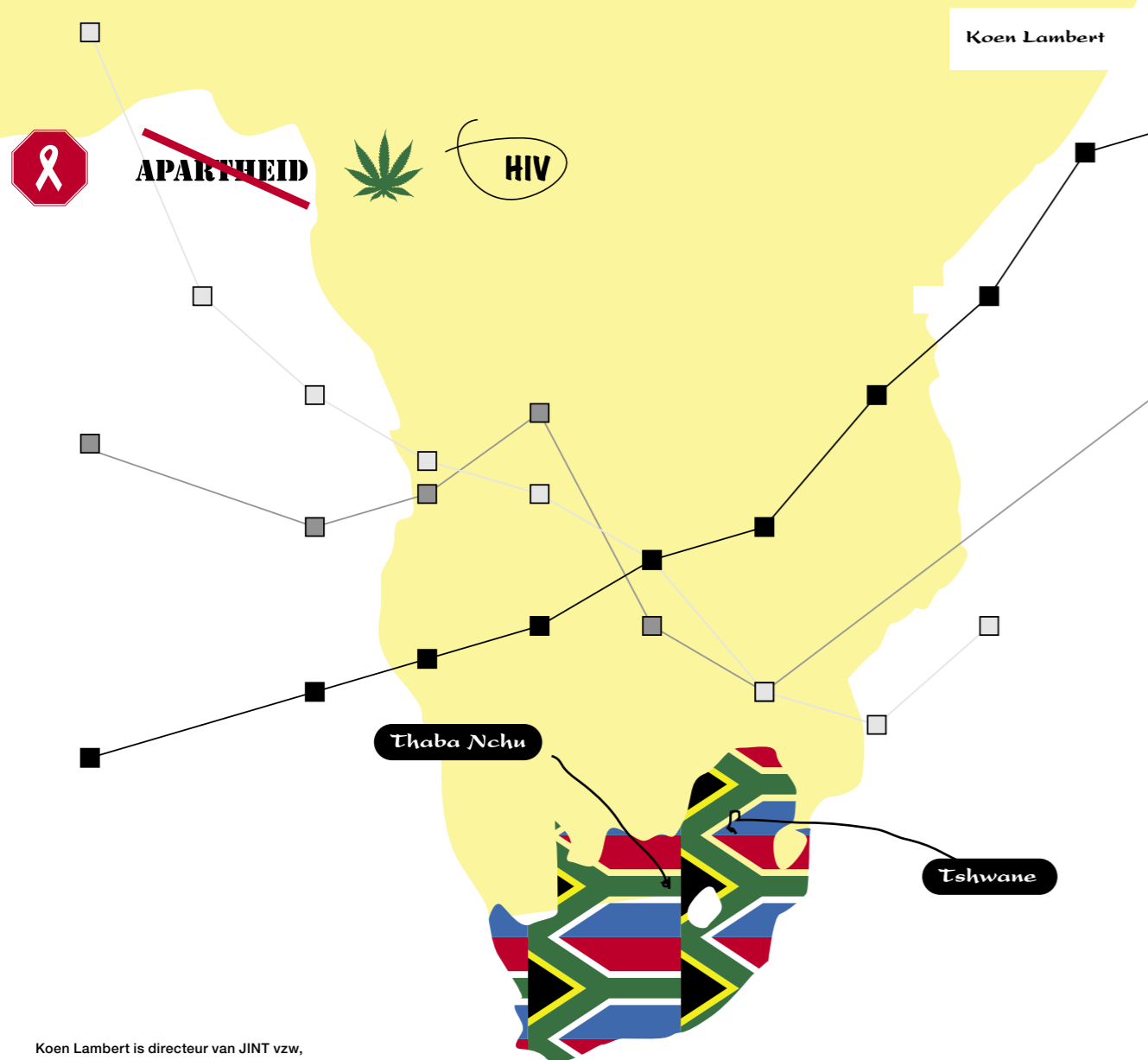
Van kunstenaars wordt ook gezegd dat er met hen niets aan te vangen valt, dat ze elke dag tot de middag liggen maffen en dan de rest van de dag vegeteren, liefst met ettelijke glazen witte wijn. Wat er zich in hun hoofd afspeelt, dat vraagt niemand zich af. Terwijl het net daarover gaat. Die hersens zijn zo druk bezig, dat de drager ervan enkel kan neerliggen en ze alle ruimte geven. Uiteindelijk komt er wel een meesterwerk.

Dus, jongeren zijn kunstenaars. De luxe van hun nietsdoen, het zalige lamlendelen is een bijproduct van de hersens, die tijd en ruimte opeisen om ongestoord een nieuwe mens uit te vinden. In volle glorie.

Al wat wij ‘zinvolle activiteiten’ noemen, alles wat we die jongeren willen laten doen om hen uit die schijnbare letargie te ranselen – sport, hobbies, studies, vakantiejobs, ... – is van een stuitende banaliteit, vergeleken bij die indrukwekkende bezigheid.

Het is jammer dat ik dat onderzoek niet eerder gelezen heb. Wat een excuus! Elke keer als mijn moeder mij weer aan het sporten wou krijgen, had ik kunnen zeggen: ‘Ik ben bezig mezelf te maken. Of wou je later een zoon die minder grote kunst is?’

Nu het kwaad geschied is, kan ik nog enkel met verwijten komen: had je me maar langer laten slapen, had je me maar nooit op zwemclub gestuurd, kijk wat er van me geworden is. Maar aan hen die nog niet mismeesterd zijn door de manie van het iedereen-moet-nuttig-bezig-zijn: eis het recht op om niets te doen. Om lui te zijn. En suf. En indolent, incompetent, incongruent, dolce-far-nientent. Laat ze maar wachten tot later. Ze zullen eens zien wat er uit die slome bloemzak groeit.

Koen Lambert is directeur van JINT vzw, het coördinatie-orgaan voor internationale jongerenwerking van de Vlaamse Gemeenschap.

TOWNSHIP STORIES

UIT EEN NIEUW ZUID-AFRIKA ¹

Tien jaar geleden werd Apartheid in Zuid-Afrika naar de geschiedenisboeken verwezen. Vrijheid en vrije tijd zijn sindsdien nieuwe begrippen in het dagelijkse leven van de jonge zwarte Zuid-Afrikanten. Zij vormen meer dan 60 % van de bevolking en leven voor het grootste deel in uitgestrekte, soms ver afgelegen zwarte townships. Daar wonen ook de 'born free': de eerste generatie Zuid-Afrikaanse kinderen die nooit Apartheid zullen gekend hebben.

In die voorbije 10 jaar, deed de nieuwe regering grootschalige en succesvolle inspanningen om essentiële infrastructuur in de townships te voorzien of te verbeteren: water, sanitair en elektriciteit. Voor de levenskwaliteit betekende dit een enorme stap vooruit. En een enorme tijdswinst: tijd die vroeger besteed werd aan karweien als water aanhalen over verre afstanden of veel te vaak boodschappen doen wegens geen koelkast om iets te bewaren. De verandering wordt treffend weergegeven in dit citaat: 'Ik heb niets en ik ben niets, maar nu heb ik tijd. Tijd om uit te rusten, voor mijn werk voor de kerk, voor ontspanning'. ²

Jonge zwarte Zuid-Afrikanten willen niet rusten, maar krijgen daarom hun nieuw verworven tijd nog niet meteen zinnig ingevuld. De onbeperkte bewegingsvrijheid creëert nieuwe situaties en kansen, maar roept ook nieuwe vragen op. De beperkingen zijn immers nog steeds zeer groot: er is nauwelijks een aanbod voor een actieve vrije tijd, dat door overheid of de commerciële sector wordt ingevuld. En de kansen om zelf aan de slag te gaan zijn gering. Een schril contrast met de rijk gevulde vrije tijd van jongeren in Vlaanderen.

In 2002 trokken jonge Zuid-Afrikaanse onderzoekers er zelf op uit om na te gaan hoe jongeren die aspecten van hun nieuwe situatie beleven en wat hen bezighoudt. Zij interviewden jongeren in het township Mamelodi nabij Tshwane (vroeger Pretoria) en in het township Thaba Nchu nabij Mangaung (vroeger Bloemfontein). Hun bevindingen geven een rake beschrijving van de realiteit waarin Zuid-Afrikaanse jongeren leven.

Armoede staat centraal

Voor vele jongeren in die gemeenschappen is armoede het bepalend element in hun leven. Een inkomen verwerven, om zichzelf te onderhouden of een bijdrage te leveren aan het huishouden, is een dwingende noodzaak die ver boven andere zorgen uitsteekt. De belangrijkste overweging bij vele beslissingen, ook in de vrije tijd, is dan ook of daarmee op een of andere manier een materiële bron kan aangeboord worden. Op vele manieren wordt armoede ook gezien als de oorzaak van vele andere problemen waarmee ze te maken krijgen. Jongeren worden dagelijks geconfronteerd met geweld, prostitutie en drugs.

Over creativiteit en zelfinitiatief

Zwarte jongeren zijn meestal nooit creatief betrokken geweest bij het oplossen van problemen in hun gemeenschap. Hoe ze zich kunnen engageren in het mee beantwoorden van behoeften die de hele gemeenschap aanbelangen, was niet aan de orde. Velen onder hen leven in gezinnen en gemeenschappen waar de wens om zelf initiatief te nemen vaak op ontmoediging en zelfs hoon stuit: 'Wie ben jij dat je dat zou beginnen? Waarom denk je dat je dat kunt? Je zou beter gewoon werk zoeken'. Wie de vaak negatieve respons van anderen het hoofd weet te bieden, heeft het dan weer moeilijk om praktische informatie en steun te vinden.

Wegens de hoge werkloosheidscijfers en de economische druk zijn er wel veel jonge mensen met een opleiding die hun tijd op een positieve manier willen besteden. Veel van deze jongeren zijn bereid tot vrijwilligerswerk als ze daarmee hun vaardigheden en ervaring kunnen vergroten.

“

Ik heb besloten dat ik niet bij drugs of misdaad betrokken wil raken, maar ik heb geen geld om verder te studeren. Terwijl mijn vrienden op school zitten, vervel ik me. Ik kan niet de hele dag thuis zitten, maar ik heb niets om handen. De enige mensen die ik overdag in mijn omgeving heb, roken dagga en plegen misdaden.

Ik moet iets te doen hebben, ik moet ergens heen kunnen, met mensen die positief willen blijven”.

+

“In mijn gemeenschap barst het van mensen met briljante ideeën. Ik denk dat ze alleen steun en motivatie nodig hebben. Er zouden informatiecentra moeten zijn waar jongeren toegang hebben tot informatie over hun ideeën. Ik denk dat, als de gemeenschap beter geïnformeerd was, ze het licht zou hebben om haar ideeën te gaan verkennen. Als de plaatselijke overheid een poging doet om de gemeenschap te motiveren en te steunen in haar ideeën, zal de gemeenschap opstaan en een inkomen gaan verdienen en de jongeren motiveren deel te nemen aan verschillende projecten en activiteiten. Ik denk dat alles wat ze doen op niets uitdraait omdat het hen aan informatie en steun ontbreekt. Als ze steun en informatie krijgen, kunnen ze het werk aan en komen ze met grootse dingen op de proppen waar we nooit eerder aan gedacht hebben. Zelfs de plaatselijke overheid zou verbaasd zijn en zich vereerd voelen om met de gemeenschap samen te werken.”

Over de nood aan 'life skills'

Jongeren worden op regelmatige basis geconfronteerd met belangrijke beslissingen die hun toekomstige keuzes op gebied van onderwijs en loopbaan zullen beïnvloeden en hun leven kunnen veranderen. Ze moeten het emotionele terrein van romantische en seksuele relaties door. Ze moeten de verwachtingen en de druk die hun vrienden koesteren en uitoefenen het hoofd bieden, bv. in verband met alcohol- en druggebruik. Ze vertellen echter dat ze deze beslissingen vaak nemen zonder dat ze de vaardigheden bezitten die hen zouden kunnen helpen om positieve, keuzes te maken. Herhaaldelijk wordt de behoefte vermeld aan die 'levensvaardigheden' die hen kunnen wapenen om problemen op een meer pro-actieve en productieve manier aan te pakken, zoals bv. respect voor eigen lichaam en dat van een ander. Zonder uitzondering - in elke workshop in elke gemeenschap - werd HIV/AIDS als één van de belangrijkste problemen voor de jongeren bestempeld. Jongeren praten over de vrees de ziekte te krijgen en de angst dat ze die al hebben opgelopen. Ze praten over hoe je gebrandmerkt wordt als je HIV hebt. Een thema dat in de verhalen van jongeren met veel hartstocht en verdriet naar buiten komt, is de vernedering waaraan ze onderworpen worden als ze hulp zoeken in plaatselijke hospitalen. Dit soort behandeling werd vernoemd in verschillende omstandigheden, maar het vaakst wanneer jongeren naar het hospitaal gingen voor hun seksuele gezondheid.

+ + +

‘In juli ging ik naar een hospitaal omdat ik ziek was. Mijn penis etterde. De verpleegster vertelde me niet wat het probleem was, wel dat ik een hond was en dat ik vlug zou sterven omdat ik waarschijnlijk met AIDS besmet was. Ik vroeg haar waarom ze zo tegen me sprak en ze zei dat ze de honden en teven van Mamelodi zat was. Elke dag komen er meer dan 20 patiënten met hetzelfde probleem. Tenslotte werd ik geholpen door een andere verpleegster, maar ik heb het gevoel dat, als de patiënten dat in een hospitaal te horen krijgen, ze niet zullen terugkomen.’

+

Op zoek naar positieve voorbeelden

In alle gemeenschappen spraken jongeren met verve over volwassen voorbeelden in hun omgeving. Dat waren meestal de mensen die hen grootbrachten - moeder, vaders, tantes en grootouders - of mensen die een belangrijke rol in hun leven hadden gespeeld, zoals leraars en priesters. Telkens kwam ook weer terug dat andere jongeren in het leven van jonge mensen centraal staan.

“

Mijn zuster startte thuis met een gastenverblijf. In het begin kreeg ze geen steun, maar ze gaf niet op. En nu groeit het verblijf van dag tot dag. Wat haar tot mijn voorbeeld maakt, is haar moed, haar liefde voor andere mensen. Ze staat achter de dingen waar ze in gelooft.”

“Ik hou van Mevr. Moleleki omdat ze altijd positief is. Ze bekijkt het leven op een positieve manier en geeft de mensen raad. Haar raad bouwt me op. Ze geeft me het gevoel dat ik een doel heb en in mijzelf moet geloven. Ze is mijn lerares Engels en ik zou graag hetzelfde doen en worden als zij: raad geven en het leven positief bekijken. Ik wou dat zij de adviseur van onze gemeenschap was, zodat alle andere jongeren kunnen zien hoe belangrijk het leven is.”

+

In het onderzoek bleek wel dat de gedachten van de helft van de jongeren waarmee de onderzoekers praatten daarbij ook uitgingen naar misdadigers –figuren in hippe wagens, met grote huizen en ‘die al de meisjes krijgen’.

38

“
Je kunt er niet omheen, we hebben geen goede voorbeelden in onze maatschappij. Vraag de mensen wie hun voorbeeld is en ze geven je de naam van een succesvolle crimineel. Als je vraagt waarom, zeggen ze dat hij in een mooie wagen rijdt, liters bier kan kopen - niets anders dan dat...

We moeten andere mensen als voorbeeld gaan stellen,
want je vraagt naar voorbeelden in de gemeenschap en dat zijn helemaal geen voorbeelden”.

+++++ > **Van uitzichtloos tot hoopvol**

De verkenning van de leefwereld van jongeren in de zwarte townships bracht nogal wat problemen aan het licht. Tegelijkertijd komt ook het hele potentieel aan mogelijkheden naar boven om deze problemen aan te pakken. De jongeren gaven vaak aan dat ze hun huidige situatie uitzichtloos vonden - een gevoel dat, hoewel de dingen slecht waren, er niet veel aan gedaan kon worden. Maar wanneer men hun vroeg wat ze wilden doen om hun gemeenschap te verbeteren, bleken ze vaak vol hartstocht.

1 Deze bijdrage is gebaseerd op het onderzoeksrapport ‘Youth Perceptions of Development at Local Government Level’, gepubliceerd door de National Youth Commission, Tshwane, 2002.

2 Sparks, A., Het wonder voorbij. Een geschiedenis van het moderne Zuid-Afrika, Amsterdam, 2004, p.76.

TOP 5 cultfiguur

1
Luc De Vos

2
Michael Moore

3
Quentin Tarantino

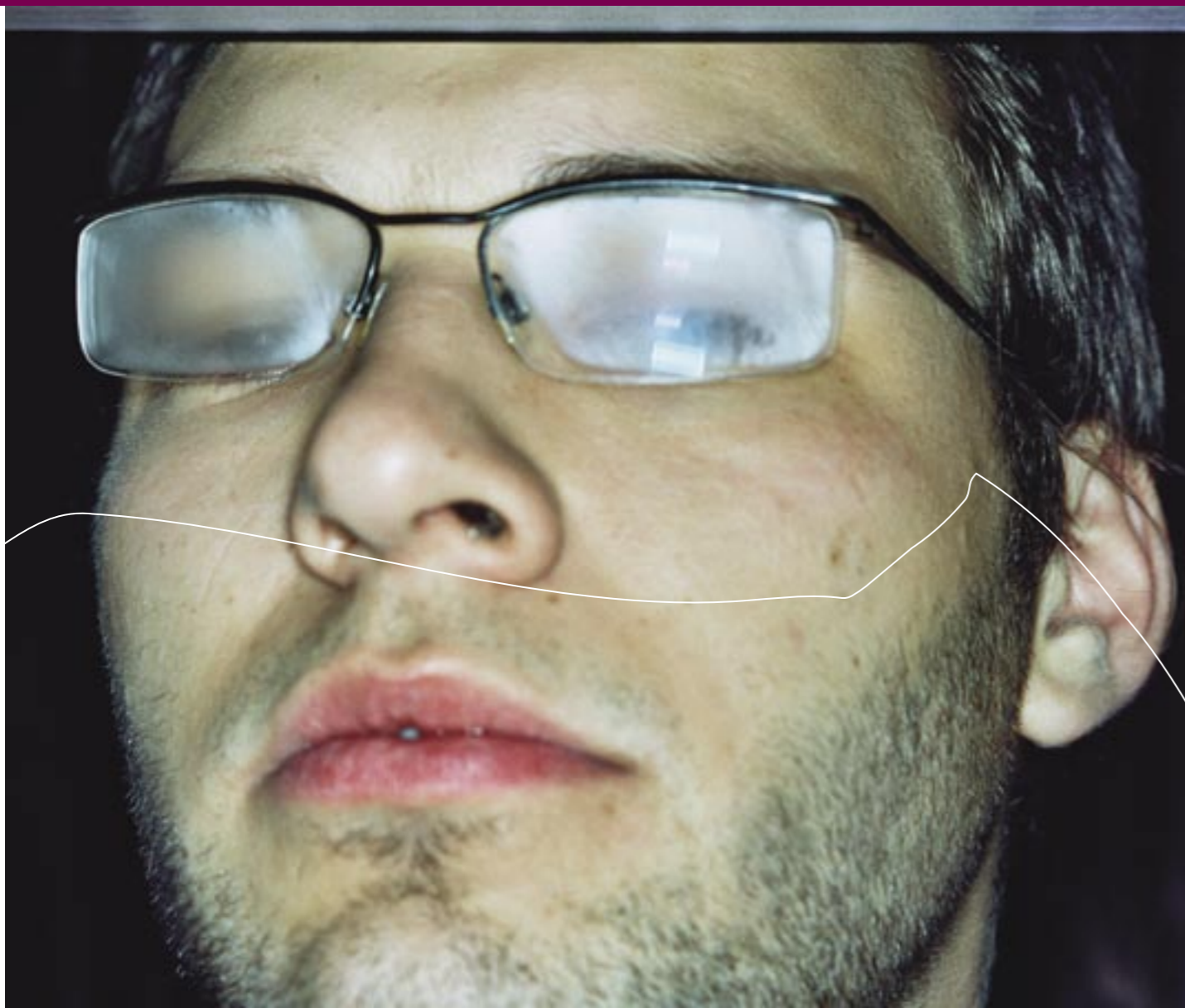

4
Erik Van Looy

5
Rom Barman

39

Het ideale concert

Tijdens een viertal concerten (o.a. Girls In Hawaii en Hitch) en via virtuele weg hebben we een 200-tal Nijdrop-concertgangers bestookt met lastige vragen over hun ideale concert en hun bevindingen rond Nijdrop. We zouden je kunnen overladen met bladzijden saai statistiek, maar hebben ons beperkt – sympathieke jongens als we zijn – tot de meest toonaangevende resultaten.

Werkten mee aan dit onderzoek:

Stefan Onselaere, Davy Vermeir, Kristof De Ridder,
Tom Van Weverberg, Wim Meert en Mathias Heyvaert.

Bij wijze van introductie stellen we u even voor aan de gemiddelde Nijdrop-bezoeker. Hij is voornamelijk mannelijk (73,9%), jonger dan 30 (90%), werkzaam als bediende (39,1%) of student (43,5%), afkomstig van een gemeente of stad binnen een straal van 30 km van Opwijk (90%). 70% kwam al eens eerder in Nijdrop over de vloer.

Enkele demografische gegevens van de Nijdrop-bezoekers

(%)	Enkele demografische gegevens van de Nijdrop-bezoekers	
GESLACHT	Man	73,9
	Vrouw	26,1
LEEFTIJD	< 18 jaar	13,0
	18-24 jaar	56,4
	25-30 jaar	21,7
	31-36 jaar	5,6
	36-40 jaar	3,3
BEROEP	Student	43,5
	Bediende	39,1
	Ander beroep	17,4

Favoriete concertzaal *

(%)	AB	79,7
	NIJDROP	75,8
	VOORUIT	32,7
	HALLEN VAN SCHAARBEEK	15,4
	BOTANIQUE	19,3
	HA'	10,9
	SPORTPALEIS	9,7
	BEURSSCHOUWBURG	7,5
	ELISABETHZAAL	7,2
	MUZIEKODROOM	7,2
	CACTUS	5,8
	DE VAARTKAPOEN	5,6
	VORST NATIONAAL	5,2
	KAAITHEATER	5,2
	FLANDERS EXPO	3,5
	VUB-KULTUURKAFFEE	4,0
	N9	1,1
	ANDERE CONCERTZAAL	10,0

* Invloeden op keuze concertzaal

(%)	PROGRAMMATIE	75,5
	GEZELLIGHEID	61,1
	MIJN VRIENDEN GAAN ER OOK	61,0
	GELUID/AKOESTIEK	60,9
	BEREIKBAARHEID	40,8
	TICKETPRIJS	36,5
	VERTROUWDEID	26,5
	GOEDE INFOVERSPREIDING	13,6
	VESTIAIRE	5
	ANDERE FACTOREN	2

Favoriete muziekgenres *

(%)	POSTROCK (DUYSTER)	43,5
	SINGERSONGWRITER	17,4
	PUNK	39,1
	REGGAE	14,0
	ELECTRO	34,8
	R&B	13,0
	LEKKER BELGISCH (BELPOP)	32,6
	HIP HOP	9,9
	SURF	30,4
	DANCE/TECHNO	8,7
	DRUM & BASS	26,1
	ANDERE	25,4

Ideale concertdag *

(%)	OM HET EVEN	17,3
	MAANDAG	0,0
	DINSDAG	0,0
	WOENSDAG	4,3
	DONDERDAG	11,3
	VRIJDAG	56,5
	ZATERDAG	39,1
	ZONDAG	13,0

* van de Nijdrop-gangers

Geen ideaal concert zonder ideale concertzaal

Daarom kregen de Nijdrop-bezoekers een lijst van 17 concertzalen voorgeschoteld waaruit ze hun favoriete concertzaal(en) konden selecteren. Nijdrop pronkt tussen de grote broers AB en Vooruit bovenaan de lijst. De Nijdrop-gangers gaan dus net ietsje liever naar de AB, maar het is uiteraard geen schande te verliezen van de koningin der concertzalen.

Wat deze vraag interessant maakt, zijn de factoren die de keuze van hun favoriete concertzaal beïnvloeden. Op het hoogste schavot vinden we uiteraard de programmatie terug met 75,5%. Gezelligheid, 'mijn vrienden gaan er ook' en geluid/akoestiek bekleden de tweede, derde en vierde plaats met percentages die rond de 60% schommelen. De vijfde en zesde plaats zijn weggelegd voor de bereikbaarheid en de ticketprijs, met respectievelijk 40,8% en 36,5%. Onderaan de lijst vinden we de vertrouwdheid (26,5%) met de concertzaal, hun goede infoverspreiding (13,6%) en tot slot de beschikbaarheid van een vestiaire (5,0%).

Bij de keuze van de favoriete concertzaal is de programmatie, niet helemaal onbegrijpelijk, dus de doorslaggevende factor. Maar wat willen de jongeren nu juist door de oren geramd krijgen?

Het gitaargeweld lijkt het onder het Nijdrop-publiek te winnen van de beats. Dit blijkt ook uit de open vraag die we aan de Nijdroppers stelden, namelijk welke favoriete Belgische artiest ze graag aan het werk zouden zien op de planken van Nijdrop.

Het waren vooral de Mauro's, de Soulwax-en en de Zita Swoon's die net iets vaker opdoken dan de Magnus-en en de Stijn-en, om enkel de bekendste te noemen.

Maar niet enkel de groep die van 'jetje' geeft, is van belang voor een ideaal concert. Vrienden en gezelligheid zijn ook doorslaggevend voor een geslaagd avondje muziek. De Nijdrop-concertgangers krijgen hun info omtrent optredens via hun vrienden (meer dan 50%) en gaan er samen met vrienden heen (96%). **Dus zonder vrienden, geen ideaal concert.**

Dan rest er nog de ideale concertdag. Het zal niemand verbazen dat de weekenddagen het uitstekend doen. Vrijdag is de dag bij uitstek voor 56,5% van de Nijdrop-bezoekers om van een stevige portie live-muziek te genieten, gevolgd door zaterdag met 39,1%.

Er werd nog met geen woord gerept over de ticketprijs. Blijkbaar is deze geen doorslaggevend argument voor een geslaagd concert. We vroegen de bezoekers enkele aspecten van Nijdrop te beoordelen, waaronder ook de ticketprijs. Ruim driekwart van de bezoekers (77%) gaf Nijdrop een goede tot zeer goede score inzake ticketprijs. Maar de ticketprijs in Nijdrop is dan ook zeer democratisch, namelijk tussen 7 en 12 euro. Want het is uiteraard onze bedoeling zoveel mogelijk jongeren zo goedkoop mogelijk te laten genieten van hun favoriete muziek.

Kort samengevat ziet een ideaal concert er voor een Nijdropper als volgt uit:

Gezellig met vrienden en een pintje, liefst op een vrijdag, als dat niet lukt op een zaterdag, een democratische ticketprijs rond de 10 euro, een groep die overweg kan met een gitaar en

in onze Nijdrop
(de AB zijn we even vergeten, chauvinisten die we zijn).

De koningin der concertzalen

Talrijk zijn de concerten die ik (helaas destijds) in de Opwijkse Nijdrop heb gezien. Mijn huidige functie als artistiek directeur laat het vaak niet meer toe om de neus bij andere bevriende concertzalen binnen te steken. Mag ik even? De toen nog kabbelende dub van Mouse On Mars, de punkidealen van Greg Sage van de legendarische Wipers, Stein (met ex-Einstürzende Neubauten's FM Einheit) en het epileptisch DHR-geweld van Alex Empire. Blij dan ook te merken dat na een relatieve stilte eind jaren '90, begin jaren 2000 de Nijdrop weer bruist. Een publieksonderzoek waarom het bruist is dan nooit slecht, want een concertzaal leeft niet enkel voor muzikanten maar evenzeer en evenveel dankzij een publiek.

I.v.m. het onderzoek twee opmerkingen: er is nog werk aan de winkel: de verhouding mannen/vrouwen moet dringend in evenwicht (hetgeen ons ten huize van de AB de laatste jaren ook maar langzaam lukt) en de favoriete muziekgenres lijken me enigszins vertekend. Als je tijdens concerten van Hitch en Girls In Hawaii het publiek enquêteert, kom je logischerwijze bij diezelfde genres uit. Oh ja, en zonder vrienden geen ideaal concert: dat is de nagel op de kop. Zoals chatten geen pint drinken op café vervangt, of een livestreaming geen live-concert. Ondanks de crisis in de muziekindustrie blijft een concert een te koesteren moment, dat best in ideale omstandigheden plaatsvindt.

Tot slot: een gouden tip voor de toekomst: streven naar het ideale concert is één zaak (en meteen het plezantste). Streven om telkens het perfecte kader te bieden voor het ideale concert is het tweede (en meteen het meest bevredigende). Nadien volgt de loutering en - meteen de moeilijkste stap - dit perfecte/ideale kader bewaren. Veel succes alvast!

Kurt Overbergh
artistiek directeur AB

EXPERT

Wat doen jongeren allemaal?

Wendy Smits

46 *De samenleving stelt zich vaak vragen bij het gedrag van jongeren. Deze vragen groeien soms uit argwaan of bezorgdheid, maar in andere gevallen is de overheid gewoon nieuwsgierig naar wat die jonge mensen allemaal doen, waarmee ze zich bezig houden. Als ze hier een antwoord vinden, dan hoopt die overheid om ook beter een beleid voor die jongeren te kunnen voeren. Zo kunnen al die inspanningen op het vlak van cultuur, jeugdwerk, onderwijs, bibliotheek, enz. misschien beter georganiseerd worden.*

Tussen 2001 en 2004 werd er zo'n onderzoek gevoerd. De Vlaamse overheid (Afdeling Jeugd en Sport) vroeg aan de onderzoeksgroep TOR van de VUBrussel om de maatschappelijke participatie van jonge mensen eens grondig te bekijken. Hiertoe werd een face-to-face onderzoek uitgevoerd bij een representatief staal van 1769 jongeren tussen 14 en 18 jaar uit 75 gemeenten van het Vlaamse Gewest. Om de invloed van het ouderlijk milieu in kaart te brengen, werden, via een schriftelijke vragenlijst, de ouders van deze jongeren bevroegd.

Jongeren zijn bezige bijen in hun vrije tijd

Om te onderzoeken hoe jongeren hun vrije tijd doorbrengen werd een lijst gemaakt van 53 activiteiten. Daarop noteerden de jongeren hoeveel keer ze die activiteiten deden. De conclusies zijn duidelijk.

- 01/ Bij vier op vijf jongeren komt muziek beluisteren, tv- of videokijken en huiswerk maken meerdere keren per week voor. Telefoneren en sms'en zijn zeker even populair.
- 02/ Het bezoeken van vrienden is voor zeven op tien jongeren minstens een wekelijkse bezigheid.
- 03/ Bijna zeven op tien jongeren surft, chat of maakt minstens één keer per week gebruik van e-mail.
- 04/ Iets meer dan vijf op tien jongeren speelt regelmatig video- of computerspelletjes en doet regelmatig huishoudelijke taken zoals tafel dekken, afruimen en afwassen.
- 05/ De helft van de jongeren spreekt minstens één keer per week af met zijn of haar lief.
- 06/ Meer dan vier op tien jongeren beoefent op wekelijkse basis een sport buiten clubverband of gaat naar een vereniging.
- 07/ Meer dan zes op tien jongeren bezoekt nooit een museum of tentoonstelling.
- 08/ Zes op tien jongeren gaat nooit naar een muziekfestival, vijf op tien woont nooit een muziektreden of concert bij.
- 09/ Bijna vier op tien jongeren leest nooit een boek.
- 10/ En drie op tien jongeren gaat nooit op café.

Vier soorten vrijetijdsgedrag

Sociologen houden ervan om zo'n vaststellingen in grote en sluitende groepen onder te brengen. In dit geval kunnen we vier groepen vrijetijdsgedrag onderscheiden.

I Met vrienden op stap

De eerste groep verzamelt de deelnemers aan informele activiteiten en de gebruikers van het commerciële vrijetijdsaanbod. Deze jongeren gaan vaak met hun vrienden om en maken gretig gebruik van het sms'en. Daar hoort bij dat ze vaak werken tegen betaling. Ze houden absoluut niet van het lezen van een boek of strip als ontspanning. Jongeren uit het BSO en in iets mindere mate jongeren uit het TSO zijn duidelijk meer gericht op deze informele en commerciële activiteiten dan jongeren uit het ASO. Ook de 16- tot 18-jarigen besteden hun vrije tijd vaker met commerciële activiteiten en hun vrienden dan de jongere leeftijdsgroepen. Er zijn ook geslachtsverschillen, maar die zijn gekoppeld aan de leeftijdsgroep. De 14- tot 15-jarige jongens doen deze activiteiten minder dan 14- tot 15-jarige meisjes. Als ze ouder worden besteden jongens vaker hun tijd met vrienden en aan commerciële activiteiten dan meisjes.

47

II Gezellig thuis

De tweede soort groepeert de jongeren die meer gericht zijn op activiteiten zoals thuis helpen en samen met gezinsleden dingen doen. Deze jongeren hebben creatieve hobby's, spelen graag gezelschapsspelen en houden van wandelen, fietsen en het lezen van een boek. Meisjes scoren hoger in deze groep dan jongens. Dit bevestigt ook wat men wel eens de 'slaapkamercultuur' van meisjes noemt. Vrijetijdsactiviteiten in het gezin en de familie worden vaker uitgeoefend door 14- tot 15-jarigen en door jongeren uit het BSO.

III Sport en spel

De derde groep wordt gevormd door de deelnemers aan sportieve activiteiten, het spelen van computerspelletjes of videogames, het lezen van strips, technische hobby's en klussen (niet de was doen of strijken dus). Dit zijn jongeren die veel thuis zitten en voornamelijk buiten komen om te sporten. In tegenstelling tot de vorige groep zijn dit typische jongensactiviteiten. Deelnemen aan deze activiteiten neemt af met de leeftijd. ASO-meisjes doen deze dingen vaker dan TSO- en BSO-meisjes. Bij de jongens zien we dat de TSO'ers zich het vaakst met sport, spel en techniek bezighouden. Tussen jongens uit het BSO en het ASO is er geen verschil.

IIII Culturo's

In de laatste groep vinden we de deelnemers aan culturele activiteiten zoals bv. muziektopredens bijwonen, naar het theater gaan en musea bezoeken. Deze jongeren hebben creatieve hobby's, spelen zelf in een muziekbandje, engageren zich in verenigingen en volgen vaak cursussen. Ook nemen ze sneller een boek ter hand. Culturele activiteiten worden voornamelijk door jongeren uit het ASO uitgeoefend en in mindere mate door jongeren uit het TSO, maar vooral veel minder door leerlingen van het BSO. Meisjes doen deze activiteiten meer dan jongens, maar het zijn dan ook voornamelijk ASO-meisjes. In tegenstelling tot de sport- en spel-groep neemt het engagement in culturele activiteiten hier toe met de leeftijd.

En allemaal houden ze van...

Tenslotte wijzen we er nog op dat een aantal activiteiten door alle jongeren gedaan worden, los van hun andere vrijetijdsactiviteiten. Het gaat om televisie kijken, zich vervelen en luilekker niets doen.

Media- en muziekvoorkeur

Televisie is belangrijk

Televisiekijken is een frequente vrijetijdsbesteding. De populairste televisiezenders zijn de muziekzenders en de commerciële zenders die hun programmatie bewust op jongeren afstemmen (VT4 en Ka2). Een overgrote meerderheid van de jongeren vindt deze zenders goed, slechts weinig geven deze zenders een lage score. De meningen over de televisiezenders met het grootste kijkcijfertaandeel (TV1 en VTM) zijn meer verdeeld. Terwijl zes op tien jongeren deze zenders goedkeurt, worden ze niet geapprecieerd door een kwart van de jongeren.

Music rules!

Naast media neemt ook muziek een belangrijke plaats in in het leven van adolescenten. Het luisteren naar muziek komt stevast voor als frequentste en meest favoriete vrijetijdsbesteding van jongeren. Bovendien is muziek een cultuurproduct waar jongeren een uitgesproken mening over hebben. Rap en hiphop, soul en r&b en rockmuziek vormen de top 3 van de meest populaire muziekgenres, met een gemiddelde score van meer dan zes op tien. Ook hitparade-muziek, filmmuziek, drum&bass/triphop/break-beats en reggae doen het goed. De helft tot zestig procent van de jongeren kan deze genres appreciëren en minder dan een kwart keurt deze muziekstijlen af. Andere genres kennen een sterke polarisering. Techno, house, disco, heavy metal en hardcore-gitaar zijn wel populair bij jongeren, maar hebben ook veel tegenstanders. Genres die meer tegen- dan voorstanders hebben zijn Vlaamse rock, kleinkunst, folk, hardcore-gabber, (licht)klassieke muziek en Franse chansons.

Jongeren participeren

Ondanks de grote bezorgdheid over een dalende participatie en een niet-geëngageerde jeugd, is de participatiegraad aan het verenigingsleven van Vlaamse jongeren vrij hoog. Het verenigingsleven slaagt erin bijna zeven op tien jongeren te bereiken (zowel actieve als organiserende leden). 42% van deze jongeren is lid van een jeugdwerkvereniging, 55% van een vereniging die niet tot het jeugdwerk gerekend wordt. De participatie is wel ongelijk over de jongeren verdeeld. Naarmate men ouder wordt, blijkt een dalende participatie het geval te zijn voor verenigingen die tot het jeugdwerk gerekend kunnen worden (van 45% naar 40%), maar niet voor de verenigingen buiten het jeugdwerk. Meisjes en jongens participeren in gelijke mate aan het jeugdwerk. In het verenigingsleven buiten het jeugdwerk is het engagement van jongens echter wel groter dan dat van meisjes. Er zijn ook verschillen naar onderwijsvorm.

In beide soorten verenigingen participeren jongeren die les volgen in het BSO het minst en jongeren uit het ASO het meest. Jongeren uit het TSO nemen een middenpositie in. Hun participatieniveau in het jeugdwerk komt echter wel dicht in de buurt van de ASO-jongeren, terwijl het verschil tussen TSO- en ASO-jongeren in verenigingen buiten het jeugdwerk zeer groot blijft.

LIDMAATSCHAP VAN VERENIGINGEN (%)

		Lidmaatschap alle verenigingen	Lidmaatschap van het jeugdwerk	Lidmaatschap van vereniging buiten jeugdwerk
Totaal		69,3	41,8	55,3
Geslacht	Jongen	71,6	40,6	59,8
	Meisje	67,2	43,2	51,4
Leeftijd	14 jaar	71,0	47,1	56,8
	15 jaar	73,1	43,4	59,0
	16 jaar	71,0	43,3	56,0
	17 jaar	63,7	35,4	52,9
	18 jaar	68,2	39,7	53,5
Onderwijs- vorm	BSO	50,8	27,9	35,4
	TSO	69,8	44,1	53,8
	ASO	79,7	48,4	68,1

Participatie leidt tot... participatie

Op individueel niveau kent participatie een cumulatief en aanzwengelend karakter: eens de stap tot participatie gezet is, is men sneller geneigd om meer en ook aan andere soorten verenigingen te participeren. De belangrijkste factor die participatie bevordert, is namelijk... participatie. Jeugdwerk- en culturele verenigingen spelen hierin een sleutelrol. Er is eveneens cumulatie tussen schoolse en niet-schoolse participatie. Hiertussen bestaat er tot op zekere hoogte een inhoudelijke samenhang. Dit cumulatief aspect van participatie geldt ook met betrekking tot sporten, zowel binnen als buiten clubverband. Het beoefenen van één sport, brengt het engagement in andere sporten teweeg.

Zo de ouden zongen, zo piepen de jongen

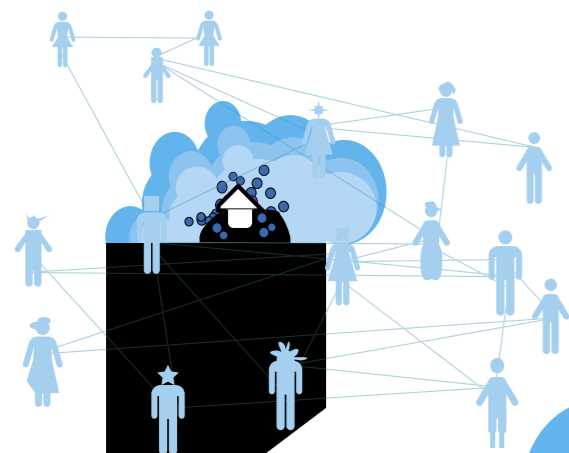
Ook gezinskenmerken bepalen de participatie van jongeren. Zowel de huidige als de vroegere participatie van de ouders bepalen voor een groot stuk de (soort) participatie van hun kinderen. Naast deze rolmodelfunctie van de ouders en de broers en/of zussen,

bleken ouders eveneens op een bewuste manier de participatie van hun kinderen te bevorderen. Door hun stimulerende en ondersteunende rol hebben ze een positieve invloed op de participatie van hun kinderen.

Het verenigingsleven: onderdeel van jeugdcultuur

Participatie aan het verenigingsleven blijkt sterk ingebed te zijn in de vrijetijdsbesteding, de bredere interessesfeer en de smaakcultuur van jongeren. Zo zijn leden van ontspanningsverenigingen in hun vrije tijd vaker bezig met sport, spel en technische hobby's. Ze houden eveneens van amusementsmuziek en –media. Leden van jongerengecentreerde verenigingen (i.e. verenigingen die verbonden zijn aan een café, die betrokken zijn bij buurt- of wijkwerkingen, tijdelijke organisaties en lidmaatschap van jeugdhuizen of –clubs) hebben eveneens vaak een vrijetijdsagenda met sport, spel en technische hobby's. Ook vullen ze hun vrije tijd vaker met commerciële en informele activiteiten en houden ze van dansmuziek. Deze cultuur wordt niet gedeeld en zelfs afgewezen door leden van jeugdwerk- en culturele verenigingen. Zij doen vaak aan cultuurparticipatie en houden van cultureel correcte muziek- en mediagenres en van roots- en harde muziek. Je zou dus kunnen stellen dat jongeren bepaalde verenigingstypen associëren met specifieke vormen van vrijetijdsbesteding en muziek- en mediavorkeuren. Zodanig zelfs dat het verenigingsleven deel uitmaakt van ruimere vrijetijdspatronen en smaakvoorkeuren bij jongeren en dus van jeugdcultuur zelf.

Wendy Smits is onderzoeker aan de Vrije Universiteit Brussel en lid van de onderzoeksgroep TOR.

DROOMFABRIEK

De ideale vereniging

Dit artikel is de neerslag van een enquête bij en een gesprek met de leden van jeugdraad Deerlijk en een klasgesprek in het vijfde BSO van de Pleinschool Broeltorens in Kortrijk.

Joost Ramaut
Stafmedewerker Vereniging Vlaamse Jeugddiensten en –consulenten (V.V.J.)

Met dank aan Pieter, Nele, Sofie, Nancy, Annelien, Sharon, Berthe, Koen, Lies, Tom, Wouter, Benedicte, Harald, Marie, Lien, Elise, Jeffrey, Anthony, Maarten, Hovaleria, Emilie, Steve, Sébastien, Mohamed, Niels, Nouzha, Gouzal, Delphine en Bart en zo'n twintig onbekende anderen.

Laat mij maar met de deur in huis vallen. Ik ben Thomas, 15 jaar en lid van jeugdvereniging De Droomfabriek in onze gemeente. In het weekend slaap ik uit, hang ik wat rond en ga ik soms uit met mijn vrienden, maar de zaterdagmiddag is gereserveerd voor 'De Droomfabriek'. Mijn vrienden vragen me wel eens waarom dat elke week opnieuw weer moet. Awel, geen haar op mijn hoofd dat eraan denkt de Droomfabriek-activiteiten te missen. Voor mijn vrienden heb ik dit geschreven want één ding is zeker: De Droomfabriek, da's mijn tweede thuis.

Kijk, in onze jeugdvereniging vormen we met zo'n twintig meisjes en jongens (van 14 tot 18 jaar) één groep. We zijn allemaal erg verschillend: we wonen niet in dezelfde gemeente, zitten niet in dezelfde klas of school, hebben zeker niet dezelfde interesses en luisteren niet naar dezelfde muziek. Tom is er mijn beste vriend, hoewel hij vol is van moto's en hardcore terwijl ik liever in de zetel lig te zappen. Lore is er m'n goede babbelvriendin en toch gaan we nooit samen uit. Niet iedereen is even goed bevriend met elkaar en er valt al wel eens een verkeerd woord, maar toch kan iedereen zichzelf zijn. Het is typisch voor onze groep dat er nauwelijks op elkaar wordt gevit en dat wij ondanks al die verschillen vriendschappelijk en respectvol met elkaar omgaan, ook als er een nieuw lid bijkomt.

Dat is één, maar het tweede is nog belangrijker. Ik blijf vooral bij De Droomfabriek omdat we week na week plezier hebben voor duizend. Wij staan echt bekend als een ambiance-bende, wat we ook doen of waar we ook zijn, er is er altijd wel één bij die de pipo uithangt of onnozele opmerkingen geeft. De kleine kantjes van de groepsleden lossen als het ware op omdat we zo worden meegedreven door de sfeer. Daardoor vormen we nog meer één hechte groep. We doen ook samen

dingen die we alleen niet kunnen of die veel plezieriger zijn met z'n allen. Ik vind het alleszins plezieriger om naar een film te kijken met onze groep dan alleen in de zetel te hangen. De commentaar die dan wordt gegeven, de popcorn die door de lucht vliegt en de kussengevechten die soms volgen, daar doen we het voor. Als ik vertel aan mijn klasgenoten hoe wij ons zo goed amuseren dan zie ik dat ze toch een beetje jaloers zijn.

We komen met onze Droomfabriek-groep meestal samen op zaterdagmiddag, maar het kan ook een ander vooraf afgesproken moment in het weekend zijn. We kunnen zelf ideeën geven of activiteiten voorbereiden met de begeleiders, maar meestal bereiden zij het programma voor. Het gebeurt niet veel, maar als we geen zin hebben in de voorbereide activiteit dan beslissen we samen om toch nog iets anders te doen. Soms kunnen we ook kiezen tussen verschillende activiteiten. We doen ook niet mee omdat we dat moeten, maar wel omdat we dat willen. We doen vooral activiteiten die plezierig zijn met een groep, een uitstap naar de Ardennen of een avontuurlijk spel in het bos. Maar soms knutselen we ook aan onze brommers of gaan we samen uit. En jaarlijks hebben we ook een aantal topactiviteiten die we samen organiseren, we gaan op reis of op kamp, organiseren een barbecue of een fuif. Da's echt de max, op zo'n momenten kunnen wij ons helemaal uitleven.

Natuurlijk hebben we het geluk dat Nel en Jurgen fantastische begeleiders zijn. Nel, daar kijken we echt naar op. Ze heeft een soort natuurlijk gezag en motiveert ons gewoon door zichzelf te zijn. Het is een zotte mie, soms hebben we allemaal samen de slappe lach. Jurgen is ook een fijne kerel, maar dan wel op zijn manier. Hij is rustiger en zowat de vertrouwenspersoon in onze groep, hij zal er ook voor zorgen dat ruzies worden uitgepraat. Samen vormen zij een heel goed duo,

zij doen er echt alles aan om die gezellige groeps sfeer te behouden en nemen ons op sleeptouw als we dat zelf niet doen. Elk jaar spreken we met onze groep een aantal basisregels af bv. over roken of over het materiaal en zij grijpen in indien nodig. Nel en Jurgen voelen zich zeker niet beter dan ons maar ze weten heel goed wat we willen en hoe ze met ons moeten omgaan. Zij geven ook dat extra aan de activiteiten, die zijn gevarieerd, degelijk voorbereid en dikwijls ook origineel ingekleed.

Ons lokaal, dat is helemaal onze plek. Het is veel meer dan een verzamelplaats van waaruit we op stap gaan. Nee, het is een tweede thuis geworden. Het is een ruim en proper lokaal met een groot stuk terrein errond, met een vijver, veel bomen en speelmogelijkheden. We hebben ook geen last van burens want die wonen een heel eind verderop. Toch ligt ons lokaal op een veilige en goed bereikbare plaats in de gemeente. Het lokaal is een beetje een combinatie van een kamer en een jeugdclub, het is alleszins de gezelligste plek die ik ken. We hebben het grotendeels zelf ingericht met zetels, een kleine bar en we hebben een oude biljart en een kickertafel van een cafébaas cadeau gekregen. De cd-speler staat altijd op, maar we hebben wel afspraken gemaakt over de muziekkeuze. Ja, dat lokaal is een reuzeplek. Nel en Jurgen zeggen ons dat we geluk hebben dat het gemeentebestuur onze werking en ons lokaal zo goed sponsort.

Ik kan tientallen redenen verzinnen waarom ik het zo plezierig vind in onze jeugdvereniging, maar eigenlijk moet je dat zelf ondervinden. Ik kan me inbeelden dat niet iedereen lid wil zijn van eender welke jeugdvereniging, maar ik ben er wel zeker van dat wie heeft ondervonden hoe wij als groep samenhangen en samen een ambiebende vormen jaloers is. En zoiets zou in elke groep moeten kunnen, gelijk wat je doet in het weekend. Maar bij mij is dat in jeugdvereniging

**De Droomfabriek,
da's zeker!**

Gerda Van Roelen
teamverantwoordelijke
gemeentelijk en provinciaal
jeugdwerkbeleid,
Afdeling Jeugd en Sport

Leve het jeugdwerk

Deugddoend om te lezen hoe het jeugdwerk nog echt werkt. Zo zou het in elke jeugdvereniging moeten zijn. Jongeren die samen toffe dingen doen en vooral, die het door dik en dun voor elkaar opnemen, echte vrienden zijn geworden. Dit schept je hele leven lang een band van vrouwen. Ik denk dat hierin het geheim schuilt van een goeddraaiende groep: dat men respect heeft voor elkaar en open staat voor ieders karakter en eigenaardigheden, dat jongens en meisjes er graag naar toe gaan, omdat het er plezierig is.

Veel hangt inderdaad af van de begeleiders. Ze bedenken originele activiteiten, op maat van de groep. Ze zorgen ervoor dat iedereen zich betrokken voelt en mee gaat denken over wat nog tof zou zijn om te doen. Wordt er gekibbeld? Voelt iemand zich niet aanvaard? Zij zijn er om het gesprek op gang te brengen; zij zien er ook streng op toe dat er geen pesterijen zijn. Ze zijn goede organisatoren, maar tegelijk enthousiaste, geëngageerde en aanstekelijke jonge voorbeelden. 't Spreekt voor zich dat ze dit een beetje in zich moeten hebben, maar je kan het ook leren. De meeste landelijke koepels organiseren een heel gamma verschrikkelijk interessante en plezierige cursussen. Eigenlijk kan je er altijd terecht om nieuwe dingen te leren. Er is de basisvorming waar je een juiste begeleidingshouding meekrijgt, leert programma's maken, ontdekt wie de jongeren zijn, maar er zijn ook allerlei crea- en expressiecursussen, leeftijdgerichte vorming, enz. En dan te weten dat ze dit allemaal vrijwillig doen. Hoed af. Echt waar. Hopelijk zien nog vele jongeren het zitten om na die zalige tijd als deelnemer op hun beurt deze unieke kans op een boeiende vrije tijd te bieden aan de generatie die na hen komt. En geraken ze bovendien gebeten door de kadervormingsmicrobe. En gaan die weer op hun beurt... Dan staat het jeugdwerk in Vlaanderen nog een lange, gegarandeerde toekomst te wachten.

54

Jongeren en reclame. Reclame en jongeren.

55

Uniek zijn en tegelijkertijd deel uitmaken van een groep. Een advertentie van Mobistar illustreert dit als geen ander. Een jongeman solo, kniezend op zijn vespa. 'Alleen zijn is maar niks,' denkt hij. Dan maar de pagina omdraaien en kijk, zijn vrienden zijn er al. Met je gsm ben je 'altijd samen, nooit alleen.' Dat klopt, sterker nog, met de nieuwe Tempo Tribe maak je zelfs deel uit van een heuse stam. Tribal marketing op zijn best.

Je kan je ook aansluiten bij de 'Diesel Society of Nature Lovers'. In de reclame vind je onmiskenbaar de 'back to nature'-tendens terug. Jongeren gaan weer veel bewuster met de natuur om. Diesel gebiedt ons om van de natuur te houden, 'while it lasts'. In een semi-roes ketenen de modellen zich vast aan bomen en vleesetende planten (ouch!). Ook de ietwat angstaanjagende ijsberen uit de Eastpak advertentie spreken ons milieubewust bewustzijn aan: 'Stop Global Warming'. Geef mij maar die knuffelige koala die eucalyptus wil legaliseren.

Overladen door de virtuele wereld hunkert de jongere naar authenticiteit. Geen plastic poppen maar echte mensen. Maar ondanks de realistische reclamefoto's wil de jongere de grote boze wereld soms ook wel ontvluchten. Wat te denken van deze twee escapistische engeltjes van Diesel? De Successful Dreaming-campagne pakt uit met suggestieve en bedwelmende slogans als 'My sky is erotic' en 'I fly over the kitchen city'.

Opgegroeid in een beeldcultuur kennen jongeren alle kneepjes van het reclamevak. Ze willen dat reclamemakers hun intelligentie prikkelen. Go Pass communiceert via de gekende PlayStation-symboliek: driehoekje-bolletje-kruisje-vierkantje. Schotel dit beeld niet aan opa voor, hij begrijpt er toch niets van. (Hoewel, in een recente radiospot wordt bompa, die net de nieuwe Telenet-cursus gevolgd heeft, ingeschakeld om de computerproblemen van zijn kleinzoon op te lossen).

De spelers op het veld: de catwalk van de jeugdsport

Feroen Scheerder

Het sportlandschap wordt hoe langer hoe gevarieerder. Om op de verscheidenheid aan sportgedragingen vat te krijgen, biedt het gebruik van sportparticipatieprofielen – of ook: sporttypes – een houvast. Tot op heden werd in vrijetijdsonderzoek naar jeugdstijlen voornamelijk gefocust op muziek-, film- en mediavorkeuren. Onderzoek naar de stijlen van jongeren betreffende hun sportgedrag is daarentegen eerder schaars. Hoog tijd voor een blik op het speelveld, of liever: de spelers op dit veld.

Sportsociologisch onderzoek heeft aangetoond dat de belangrijkste verschillen in sportbehoeften en sportvoorkeuren bepaald worden door leeftijd, maatschappelijke positionering en de frequentie, de aard en de organisatorische context van de sportbeoefening. Op basis van een clusteranalyse van het sportgedrag van jongens en meisjes uit het lager en secundair onderwijs in Vlaanderen kunnen we enkele sporttypes voor jongeren onderscheiden. Aan de hand van een tweedimensionale figuur stellen we deze types voor (zie figuur 1). Op de x-as wordt het ‘sportkapitaal’ weergegeven, terwijl de y-as het ‘socio-economische kapitaal’ representeert. Hoe meer sportkapitaal iemand heeft, hoe intensiever iemand zijn of haar sport bedrijft. Hoe meer socio-economisch kapitaal men bezit, des te hoger iemands socio-economische positie is.¹ Het kruisen van deze twee assen levert vier kwadranten op waarin zeven sporttypes zich bevinden, met name: de sportivo, de supersportivo, de sportiva, de sportocasio, de sportexclusivo, de sportalternativo en de sport?-no!

1. De socio-economische status (SES) wordt hier bepaald op basis van het opleidingsniveau en de beroepsstatus van de ouders.

sportivo

Ik ben Gert, 15 jaar en lid van een voetbalclub. Wij spelen in derde provinciale. Elke woensdag ga ik naar de training. In het weekend spelen we competitie, de ene week thuis de andere week op verplaatsing. Na de match drinken we nog wat in de kantine en vragen ons af of die ene penalty wel terecht was en of dat laatste doelpunt geen toevalstreffer was. Volgende week spelen we thuis en misschien kunnen we dan het verschil maken.

supersportivo

Ik ben Tony, 13 jaar en al een jaar verdediger in onze lokale rugbyploeg R.C. Pitbulls. Elke week volg ik minstens drie uur training. Als het wedstrijd is in het weekend, gaat mijn vader altijd mee. Hij speelde vroeger ook rugby, maar is nu coach van onze ploeg. Elke woensdagmiddag brengt mijn moeder mij ook naar de karateles. Dat is goed voor mijn persoonlijke fysiek. Osu!

sportiva

Ik ben Tine, 10 jaar. Ongeveer een jaar geleden ben ik begonnen met tennis. Ik zou later graag even goed kunnen tennissen als Kim Clijsters. Vroeger heb ik ook ballet gedaan. Ik vind het wel leuk om te bewegen op muziek. Ik zou ook wel willen leren paardrijden.

sportocasio

Ik ben Lotte, 9 jaar. Ik ben niet echt een sportief type. Af en toe ga ik 's zondags wat fietsen of zwemmen met mijn ouders en broer. Na het zwemmen gaan we soms ook een wafel eten. Deze zomer hebben wij ook eens gekajak in de Ardennen. In de winter ga ik soms met mijn vriendinnen ijsschaatsen op de Grote Markt in Antwerpen. Het is er dan heel gezellig met al die kerstlichtjes.

sportexclusivo

Ik ben Annick, 18 jaar. Vroeger ging ik altijd met mijn ouders skiën. Dit jaar ben ik van plan om met wat vrienden een chalet te huren in Val Thorens om daar te gaan skiën en, wie weet, misschien ook wel eens te snowboarden. In de zomer ga ik met mijn vriend en zijn ouders zeilen in Zuid-Frankrijk. Zij hebben daar een boot liggen.

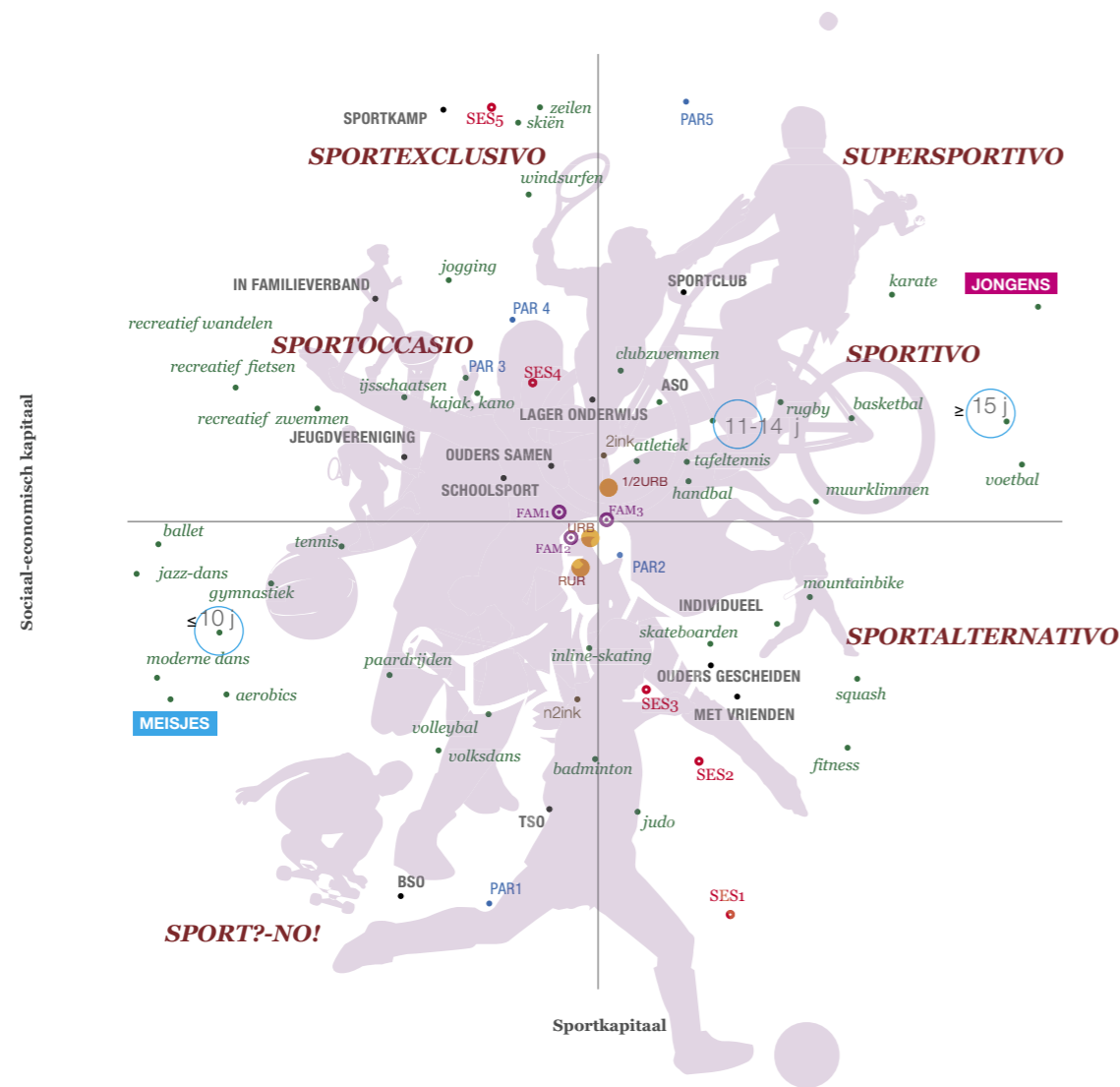
sportalternativo

Ik ben Pieter, 17 jaar. Ik probeer mij zoveel mogelijk te verplaatsen met mijn inline skates. In de week ga ik vaak met een vriend squashen. Vorig weekend heb ik een initiatie parapente gevolgd in de Vogezen. Cool!

sport?-no!

Ik ben Kelly, 16 jaar en ik hou niet van sport. Sport is te competitief voor mij omdat er teveel prestaties verwacht worden. Soms kijk ik wel eens naar sport op tv, naar tennis bijvoorbeeld. Ik ga liever met mijn vriendinnen winkelen ofzo. Op die manier heb ik ook wat beweging. Uitgaan en dansen spreken me ook aan. Ik voel me dan vrij en vooral mezelf.

Figuur 1: Sporttypes bij jongeren in Vlaanderen

○ Leefstijfsgroep

- ≤10-jarigen
- 11- tot en met 14-jarigen
- ≥15-jarigen

⊙ Grootte van het gezin

- FAM1 = enig kind
- FAM2 = 1 broer of zus
- FAM3 = meer dan 1 broer en/of zus

● Socio-geografische status

- RUR = ruraal
- 1/2URB = semi-urbaan
- URB = urbaan

● Socio-economische status van de ouders

- SES1 = laagste socio-economische statusgroep
- SES2 = 2de kwintiel
- SES3 = 3de kwintiel
- SES4 = 4de kwintiel
- SES5 = hoogste socio-economische statusgroep

● Inkomensgroep van het gezin

- 2INK = gezin met twee inkomens
- N2INK = gezin met geen twee inkomens

● Sportparticipatie van de ouders

- PAR1 = ouders doen geen sport
- PAR2 = alleen vader doet aan sport
- PAR3 = alleen moeder doet aan sport
- PAR4 = beide ouders doen aan sport
- PAR5 = beide ouders doen aan sport + tenminste 1 in club

Crum, B.,
Over versporting van de samenleving. Reflecties over de bewegingsculturele ontwikkelingen met het oog op sportbeleid, Rijswijk: Ministerie van Welzijn, Volksgezondheid & Cultuur, 1991.

Scheerder, J.,
Gelijke speelvelden? Sociale gelaagdheid van de vrijetijdssport vanuit een sociaal-cultureel veranderingsperspectief (Leuven: KULeuven / Faculteit Lichamelijke Opvoeding & Kinesitherapie; doctoraatsproefschrift lichamelijke opvoeding), 2003.

Scheerder, J.,
Spelen op het middenveld. Vrijetijdssport als ontspanning, ontplooiing en ontmoeting, Tielt: Lannoo, 2004.

Ter Bogt, T. & Hibbel, B. (Eds.),
Wilde jaren. Een eeuw jeugdcultuur, Utrecht: Lemma, 2000.

Jeroen Scheerder

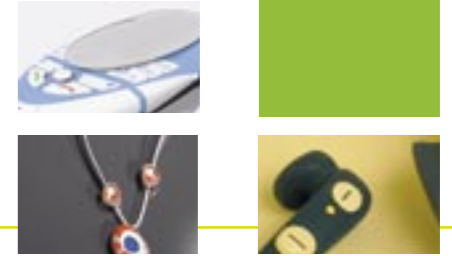
is doctor in de lichamelijke opvoeding en master in de sociale en culturele antropologie. Als adviseur is hij werkzaam op de Cel voor Cultuur-, Jeugd- en Sportbeleid van het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap. Hij is eveneens verbonden aan het Departement Sport- & Bewegingswetenschappen van de KULeuven.

Top 5

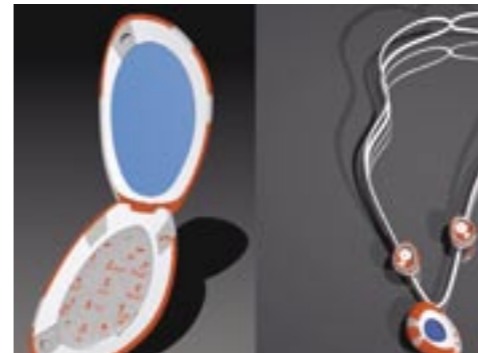
RINGTONE

De ideale gsm

De ideale gsm werd uitgewerkt door het derde jaar Productdesign van de Katholieke Hogeschool Limburg, departement Media & Design Academie, onder begeleiding van Herman Leroux (ontwerpen en vormgeven), Willy Miermans (sociologie, doelgroepanalyse) en Annita Laporte (marketing, bevraging).

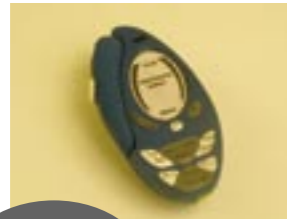
De ideale gsm voor hiphoppers

Tom Creve

Hiphop is bij uitstek een groepsgebeuren en ook een manier om zichzelf creatief te uiten door breakdancing, graffiti, dj-ing of mc-ing. Via een enquête zocht ik naar smaken, kleuren, draagwijzen en vormvoorkeuren. Al schetsend kwam ik uit bij een gsm, mp3-speler, ghettblaster en walkman in één. Dit geheel hing ik op aan een lanyard zodat de gsm als een soort van kledingstuk kan gedragen worden. Ik wou er ook voor zorgen dat mijn gsm mensen bij elkaar kan brengen. Om dit te bekomen bracht ik twee boxen aan. Deze boxen zijn multifunctioneel. Ze kunnen ook gebruikt worden als hoofdtelefoon en met het rechtse oortje kan je ook telefoneren wanneer je de micro uitklikt en de beltoets activeert. Handsfree bellen in een handomdraai. Ideaal om te breakdancen en bellen tegelijkertijd.

waar
ben je ?

De ideale gsm voor minimalisten

•
Kathleen Dehairs

Om deze mensen te bevragen moest ik ze natuurlijk eerst vinden. Niet zo gemakkelijk. Maar ik heb ze uiteindelijk gevonden in designwinkel Donum en het kunstencentrum Z33 in Hasselt. Opvallend is dat zij vooral kiezen voor donkere, koude tinten. Hoewel er hier en daar ook wel een detail in een fellere kleur mag zijn. Zij gebruiken de gsm hoofdzakelijk om te telefoneren en om bereikbaar te zijn, ze zijn dan ook minder geïnteresseerd in de technologie. De vorm is voor hen wel zeer belangrijk. Ik heb voor een elegante ovale vorm gekozen en van de knopjes heb ik twee grotere oppervlaktes gemaakt in plaats van twaalf verschillende knopjes. Voor de kleur heb ik een grijsblauwe tint genomen in combinatie met wit en grijs. De gsm bevat ook een oortje zodat ze op een subtiele manier kunnen bellen. Een minimale gsm met een maximaal effect.

De ideale gsm voor discotheekbezoekers

•
Bob Knoops

Voor de discotheek bezoekende jeugd is een avondje uit het toppunt van de week. Iedereen werkt hard om er op zijn best uit te zien, want alles draait om zien en gezien worden. Een natuurlijke habitat voor macho's en babes. De gsm is voor deze doelgroep een statussymbool, wat meestal af te leiden is uit het kleine formaat en de duurdere prijs van de gsm. In mijn ontwerp is de gsm doormidden gesneden met een witte lijn van licht, wat oplicht bij gebruik. Door het openklappen naar beneden van de onderste helft en het naar boven schuiven van de bovenste helft wordt het toetsenbord volledig bedekt in gesloten toestand. Hierdoor krijgt de gsm een strakke vorm. Het openschuiven gebeurt door gelijktijdig op de linker- en rechterzijde een knop in te duwen, wat het scherm zoals een stiletto laat opschieten terwijl gelijktijdig de klep opendraait. De handeling van het opnemen kan nu in een vloeiende beweging gebeuren en met stijl. Een funky gsm voor dancing kings en queens.

De ideale surf gsm

■
Jeroen Boon

Uit een tweehonderdtal reacties op een digitale enquête kon ik al snel concluderen dat surfers vooral geïnteresseerd zijn in technische metingen: metingen die het weer bepalen, maar ook metingen van behaalde snelheden op het water. Een andere 'klacht' van de surfers is dat de huidige gsm's snel stuk gaan door water of door het vallen. Mijn gsm bestaat uit één stuk rubberachtige kunststof. Dit heeft als voordeel dat de gsm waterdicht is en zeer schokbestendig. Je kan de gsm ook buigen zodat er een opening ontstaat waardoor je je hand kan steken. Zo kan je de gsm ook als polsband dragen. De ideale surf gsm bevat ook een gps-systeem om de snelheid en de spronghoogtes te kunnen meten, alsook een windmeter, een thermometer, een barometer en een noodknop. Door op deze knop te drukken geeft je gsm een signaal naar de kustwacht met de gegevens waar je je bevindt op het water. Zo kunnen ze je direct opsporen wanneer je in de problemen zit. Kortom: een hoogtechnologisch waterbeestje, dat tegen alles en nog wat bestand is en een originele draagwijze heeft.

De ideale outdoor gsm

•
Joke Theuwissen

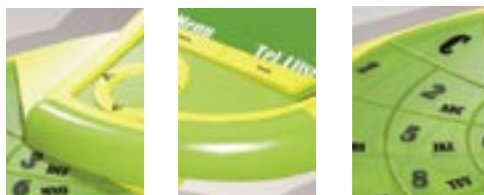
Mijn doel was de ideale gsm ontwerpen voor jongeren die houden van avontuur en natuur, meer bepaald de scouts van Lommel. Uit een enquête bleek dat functionaliteit voorop stond. Ik ben uitgekomen bij een gsm die bestaat uit een kunststoffen middendeel omringd door een aluminium frame dat een bevestigingsclip bevat. Er zit ook een lange band bij, waarmee je hem op verschillende manieren kan dragen: rond het middel, de hals en de schouder. De voorkant van het kunststofgedeelte bestaat volledig uit een touchscreen. Het menu is eenvoudig gestructureerd zodat de meeste interfaces met de vinger bediend kunnen worden. Als je een berichtje wil typen, verschijnt er een scherm, waarop een toetsenbord staat dat bediend kan worden met een stylus die in het aluminium frame verborgen zit. De gsm bevat een gps-functie, een kompas, een mp3-speler, een radio en een zaklampje. Kortom: alles voor de liefhebber van buitensportactiviteiten.

De ideale gsm voor gamers en computerfanaten

■ Marijn Van Lommel

Belangrijk voor gamers en computerfanaten is uiteraard de mogelijkheid om spelletjes te spelen. Hun gsm moet bovendien ook goed in de hand liggen. Een ergonomische vormgeving is dus cruciaal. Hoewel ze een neutrale kleur verkiezen, heb ik rekening gehouden met het casemodding (het ombouwen van een pc, de lelijke witte doos krijgt bv. een andere kleur) waarbij men vaak met felle lichteffecten werkt bv. neongroen en neonblauw. De ideale gsm voor gamers heeft een sobere gewelfde vorm waarbij het scherm centraal staat. De toetsen zijn vervaardigd in een semi-transparante kunststof en stralen licht uit. Omdat het toetsenbord enkel gebruikt wordt om sms'jes te typen en telefoonnummers in te voegen is het weggestopt. Je kan het toetsenbord uitschuiven als je het nodig hebt. Via bluetooth kan je verbinding maken met de pc zodat je de gsm als gamepad kan gebruiken om spelletjes te spelen op de computer of om spelletjes te downloaden en ze op de gsm te zetten. Game on!

De ideale gsm voor vintage girls

● Annelies Lemmens

Vintage girls, je kent ze wel, meisjes bij wie het overgrote deel van hun garderobe uit tweedehands kleding bestaat. Liefst dan nog in opvallende kleuren en met eerder kitscherige motiefjes. Om te weten te komen hoe zij de ideale gsm zien, heb ik een enquête opgesteld. De vragen waren zeer uiteenlopend en de antwoorden vaak verrassend. Zo was er iemand die een gsm in de vorm van een bloem wou, met in het hartje het scherm en de blaadjes als toetsen. Ze verlangen niet echt naar technische snuffjes, maar een fototoestel en mp3-speler zouden ze wel appreciëren. Ik heb geprobeerd er een retro-look in te krijgen door te werken met bogen. De knopjes komen tevoorschijn als het scherm omhoog wordt gedraaid, een elegante manier om de toetsen te verbergen. Verder zijn er een aantal covertjes bijgevoegd die ze zelf naar hartelust kunnen aanpassen aan de outfit van de dag. De toetsen zijn transparant en lichten op wanneer de gsm wordt opgedraaid. Een flashy gsm als ultieme accessoire voor de vintage girl.

De ideale gsm voor een journaliste van De Morgen

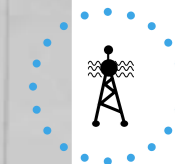
■ Nica Broucke
journaliste kunst & lifestyle
bij De Morgen

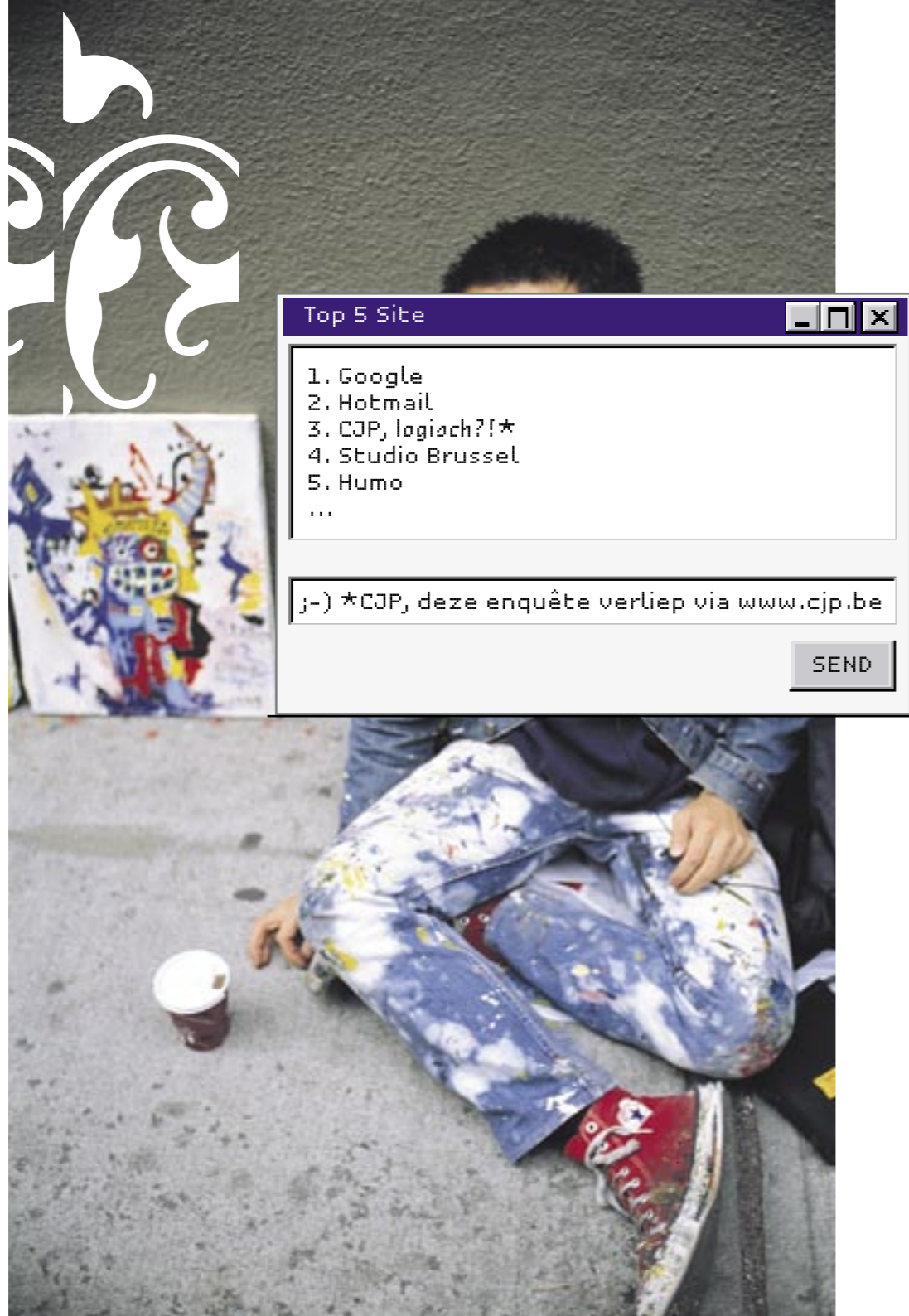
Wanneer ik naar een vernissage ben geweest, laat m'n visuele geheugen me achteraf - wegens ietsje te veel schuimwijn - niet zelden in de steek. Gelukkig is er de vintage girl gsm van Annelies Lemmens, een compact en kleurrijk toestel waar je - nog - vrolijker van wordt en wat niet misstaat in een kunstzinnige omgeving. Voor een meerwaardezoekster die vaak het noorden kwijt is, is de prachtig vormgegeven outdoor gsm van Joke Theuwissen, het ultieme toestel. Dit survival-product voor padzoekers is ook geschikt voor wintersporters. Minpuntje is dat het toetsenbord met een stylus moet bediend worden. Het zal je maar overkomen dat je op de skilift een berichtje zit (aan) te tikken en dat de stift - samen met de handschoenen die je net hebt uitgetrokken - naar beneden valt.

De gsm voor minimalisten, een eufemisme voor mensen zoals ik die hun toestel alleen maar (kunnen) gebruiken om te bellen of sms'en, is een handige, no-nonsens gsm. Het ingenieuze oortje dat Kathleen Dehairs in haar ontwerp heeft voorzien, een voortreffelijke plus. Bescheiden, mooi en functioneel. Bij lange autoritten eist m'n achtjarige zoontje altijd mijn Nokiatje op, maar na enkele spelletjes Bantumi of Snake is de batterij steevast plat. Zoon en moeder zijn dan ook bijzonder opgetogen over de gsm voor gamers en computerfanaten van Marijn Van Lommel. Mobiel bellen is bij voorbaat een solitaire, asociale bezigheid, niet zo bij de hiphop gsm. Tom Creve brengt mensen bij elkaar en dat kunnen we in tijden van angst-voor-de-ander alleen maar toejuichen. Met de multifunctionele boxen (helaas niet op de foto's te zien) kunnen jongeren op straat een feestje bouwen en hun breakdances demonstreren. Cool!

Bob Knoops ontwierp een echt designhebbeding voor de discotheekganger en de urban nomad, mensen die hun onzekerheid compenseren met dure spullen en 'dadendrang'. Met een toestel dat als een stiletto openschiet scoren ze gegarandeerd. De subtiel oplichtende witte lijn appeleert dan weer aan duur design. Klasse.

Jeroen Boon, ten slotte, heeft voor z'n surf gsm veel research verricht en het resultaat is er dan ook naar: je kan de gsm als polsband dragen, er zit een gps-functie in, een windmeter en - zeer belangrijk - een noodknop. Een geruststellende gedachte voor zij die met een klein hartje aan land achterblijven.

Waar zijn de meesters?

Wat gebeurt er met jongeren die afstuderen als meesters in de beeldende kunsten? Worden zij effectief een meester, slaan zij een andere beroepsrichting in en zijn zij dan in hun achterkeuken nog met kunst bezig of plegen zij massaal zelfmoord?

Vragen genoeg, invalshoeken te over.

Angelique Campens

Medewerker IBK (Initiatief beeldende kunst)

10%

Vaak wordt gesteld dat loopbanen van jonge beeldende kunstenaars in Vlaanderen problematisch zijn, dat het beroepsinkomen te gering is, dat er te weinig platform is, en dat weinig gediplomeerden in het kunstenaarsberoep blijven. Naar aanleiding van die hypothesen kwam de studie 'instroom van jonge beeldende kunstenaars op de kunstmarkt' in het IBK tot stand. Uit deze studie blijkt dat minder dan 10% van de afgestudeerden uit het hoger kunstonderwijs na een aantal jaren nog actief als kunstenaar aan het werk is. Van de overige wordt geen indicatie teruggevonden.

Fik van Gestel

Artistiek docent Hogeschool Sint-Lukas, Brussel

Individuele creativiteit en vakmanschap

Elke opleiding in de vrije kunsten heeft zijn eigenheid door de graad van professionaliteit en ervaring van de docenten en de wijze van begeleiden en coachen. In de opleiding gaat alle aandacht naar het ontwikkelen van een persoonlijk project en leert de student zijn ideeën op een doelmatige wijze te formuleren en vorm te geven.

Hij leert deze ideeën te onderwerpen aan kritiek en analyse. De nadruk ligt op het ontwikkelen van een individueel bewustzijn, op individuele creativiteit en op de verwezenlijking van toekomstverwachtingen zonder vakmanschap en professionele vaardigheden te verwaarlozen. Zoals in elke opleiding gaat uiteindelijk de excellentie bovendrijven. Meer en meer is het meesterschap in de kunsten geen eindpunt en studeren jonge kunstenaars verder in een praktijkinstituut of post-graduale opleiding, zoals Transmedia aan Sint-Lukas te Brussel of het HISK te Antwerpen. Er zijn geen lijsten van waar de afgestudeerden precies belanden als ze geen kunstenaar worden. Uit getuigenissen van oud-studenten merken we dat ze vaak belanden in het kunstonderwijs en ook in randgebieden van kunst (culturele centra, galeries, theater,...). Met hun rijke en inventieve persoonlijkheid vinden ze meestal een job waarbij creativiteit en ondernemingszin belangrijk zijn.

Willem Elias

Voorzitter HISK (Hoger Instituut voor Schone Kunsten)

Elke dag een uitnodiging van een oud-HISK'er

Het lijkt me een verkeerde opvatting dat kunsthogescholen per definitie kunstenaars moeten voortbrengen. Er is ook geen rechtstreeks verband tussen de opleiding rechten en de job van advocaat. Het worden van een kunstenaar vergt niet alleen creativiteit en originaliteit, maar ook de volharding om elke dag opnieuw met je ding bezig te zijn. Dat is niet vele mensen gegund. Je zou de zaak ook kunnen omkeren: het is niet slechts 10%, maar 10% is toch wel mooi. Er is bijna geen dag dat ik geen uitnodiging van een oud-HISK'er ontvang. Ik zou dagelijks naar tentoonstellingen kunnen gaan. Niet alleen op korte afstanden, ik zou er ook meer en meer het vliegtuig voor moeten nemen. Een voortgezette opleiding zoals die van het HISK heeft een grote impact. De studenten krijgen in hun atelier veel bezoek van curatoren, kunstcritici en (internationale) kunstenaars. De tweejarige opleiding aan het HISK, zonder beurs of subsidies, is een ervaring die je niet snel vergeet. Studenten leven daar van hun spaarcenten of jobben tussendoor. Het is een investering waaruit je iets wil terug krijgen. Er is bovendien een strenge ingangselectie, dus heb je in het HISK een percentage van mensen die al de meeste potentialiteit heeft.

Adriaan Raemdonck
Galerist De Zwarte Panter

Geen juiste theorieën

Je mag een diploma niet bekijken als een garantie voor het kunstenaarschap. Er bestaan geen juiste theorieën om een kunstenaar te maken. Het enige wat je als kunstenaar kan doen is gewoon heel consequent en fanatiek met je ding bezig zijn. Het hangt natuurlijk ook af van je entourage en van de mogelijkheden die je krijgt. De ene heeft daar meer geluk in dan de andere. Als je ziet hoeveel studenten er elk jaar afstuderen, is het bijna onmogelijk dat iedereen als kunstenaar doorbreekt. De jongeren die vandaag afstuderen zijn veel bewuster. Neem nu bv. het HISK, daar leren studenten hoe je moet omgaan met een galerist of een museumdirecteur en hoe je een portfolio moet maken. Maar daarna komt de realiteit: eenmaal je uit die instituten komt en je begint je werk tentoon te stellen, dan komen het grote publiek en de critici. Die kunnen je interessant vinden, onverschillig zijn of je de grond inboren. Daarom gaan sommige jonge mensen het gevecht niet meer aan, maar gelukkig zijn er voldoende die dat wel doen.

Sergio De Beukelaer
Schilder

Man is not made for defeat

In je opleiding krijg je een deel technieken, maar dat is natuurlijk niet genoeg. Daarna moet het echt uit jezelf komen. Ik heb mode en schilderkunst gestudeerd, maar mijn opleidingen nooit afgemaakt. Een opleiding mag nog zo goed zijn, het blijft een uitstel van executie. Daarna moet je het zelf doen. Het blijft me verbazen hoe sommige docenten erin slagen studenten zo hard te demotiveren, hoewel er ook docenten zijn die ik enorm respecteer. Kunstonderwijs is iets heel moeilijks om in een zinnige vorm te gieten. Er moet eerder nadruk liggen op 'aangeven' dan op 'aanleren', technieken uitgezonderd. Ik heb misschien geluk gehad, maar ik heb er ook voor gewerkt. Ik begrijp niet dat sommige mensen zo weinig doen terwijl er zo veel te beleven valt. Met de kunst is er ook veel onzekerheid gemoeid. Dat schrikt vele mensen af. Ik ken er een aantal die voor zekerheid hebben gekozen. Maar als je niets hebt, kan je ook niets verliezen.

Hilde Fauconnier
Beeldend kunstenaar

Het leven loopt soms anders dan je plant

Er zijn heel veel mensen die in de beeldende kunsten afstuderen waarvan je vermoedt dat ze niet verder zullen doen. Je hebt mensen die gewoon beter zijn dan anderen, die gemakkelijker opgepikt worden. Sommigen worden huismoeder of beginnen ergens te werken en blijven daar dan. Het is altijd kiezen tussen geld en tijd. Ik heb tien jaar gestudeerd: vrije grafiek in Sint-Lukas Brussel, filosofie en HISK. De eerste vier jaar hebben mijn ouders betaald, maar de andere zes heb ik zelf gefinancierd en moest ik met weinig geld toekomen. Ik was dat uiteindelijk grondig beu. Op het HISK heb je materiaal en een atelier ter beschikking, maar nadien moet je dat zelf allemaal aanschaffen. Ik werk nu voltijds in het Kaaitheater om binnen een jaar of twee volop in mijn atelier te kunnen werken. Mijn eigen projecten realiseer ik nu buiten mijn uren. Eenvoudig is dat niet, maar met een goede planning lukt dit wel.

Bart De Baere
Directeur MuHka

Een kunstenaar is geen technisch ingenieur

Een studiekeuze is altijd een blijk van initiële interesse, in dit geval een interesse in kunst. Het is belangrijk dat dit soort initiële interesses worden gekoesterd omdat het uiteindelijk deze mensen zijn die een maatschappij kunnen open-trekken, los van het feit of ze nu als kunstenaar succesvolle producten afleveren. Het is logisch dat velen op het einde van dat leertraject het gevoel hebben dat het niet aan hen gegeven is om kunst te maken. Dat is op zich geen blijk van falen, maar van een terecht inzicht. Zo iemand kan op een bijzondere manier ook een ondernemer of een journalist worden. De gedachte dat alleen kunstenaars die een carrière hebben in de publieke scène waardevol zijn, vind ik een blijk van gebrek aan respect voor de creativiteit van mensen. Ik respecteer evengoed mensen die met liefde voor hun dingen bezig zijn, die hun artistieke inzet vertalen in iets dat er niet meer artistiek uitziet of in een andere omgang met het artistieke dan die van een kunstenaar, als galerist bijvoorbeeld. Voor wie echt de ambitie heeft om kunstenaar te worden, zijn er op dit moment heel veel platformen. Maar ik denk dat het noch de ambitie noch de platformen zijn die een kunstenaar uiteindelijk maatschappelijke betekenis geven, misschien zelfs integendeel. Het belangrijkste is de waarde in zichzelf te vinden en in de verhouding tussen zichzelf en de wereld.

Sophie Burm
CJP

mode

Roemeense roots en Limburgse wortels.
Ticuta Racovita is modestudente aan de Koninklijke
Academie voor Schone Kunsten in Antwerpen.
In 2004 was zij finaliste van
'Fashion Weekend' van
Weekend Knack.

72

73

De regels van het spel of tussen de lijntjes

Cultuur is een bevoegdheid van de gemeenschappen in België, en dus in ons geval van de Vlaamse Gemeenschap.

De administratie Cultuur omvat verschillende afdelingen die op diverse terreinen actief zijn: de Afdeling Muziek, Letteren en Podiumkunsten, de Afdeling Beeldende Kunst en Musea, de Afdeling Volksontwikkeling en Bibliotheken en de Afdeling Jeugd en Sport. Je merkt het: een mondvoll. En handenvoll werk.

De website www.wvc.vlaanderen.be/regelgevingcultuur geeft een overzicht van de wetgeving en reglementering over cultuuraangelegenheden in Vlaanderen. Hieronder vallen amateurkunsten, cultureel erfgoed, jeugd, het kunstendecreet, letteren, lokaal cultuurbeleid, muziek, podiumkunsten, sociaal-cultureel volwassenenwerk, architectuur, beeldende kunst, cultureel erfgoed, culturele infrastructuur, cultuurspreidende initiatieven, impulssubsidies Limburg, internationaal, leensubsidies, sociaal-artistieke projecten, subsidies Nationale Loterij en volkscultuur. Teveel om in detail te gaan. Verschillende sectoren kennen verschillende actoren die al jaren bezig zijn om voor en door jongeren te werken met en aan cultuur. De website leidt je naar deze boeiende wereld.

Aan de collega's van de administratie Cultuur werd gevraagd om een eigenzinnige keuze te maken uit hun terrein. Frappante projecten, een bijzondere werking of een niet eerder vertoonde samenwerking. Jongeren (15 tot 25 jaar), cultuur en 2004. En liefst nog in de vrije tijd, al weten we dat er ook linken zijn met het onderwijs. Het leken bijzondere kruiden in een opmerkelijk gerecht.

Erfgoed

Wie denkt dat hier nog veel moet afgestoft worden, of dat je over de fossielen struikelt, heeft de verkeerde sector voor. Al jaren worden boeiende projecten of werkingen uitgewerkt voor kinderen en jongeren. Op www.spotters.be vind je informatie over een zondags jongerenproject van de Gentse musea dat maandelijks van locatie verandert (in Gent welteverstaan). De site is bijzonder interactief en origineel opgevat: je kan testen welk museum best bij je past. www.pienternet.be is een website van de provincie Antwerpen voor jongeren en leerkrachten van het secundair onderwijs. De site bestaat weliswaar al een paar jaar, maar verandert regelmatig van inhoud, stijl en onderwerp. En cultuur is een basisonderdeel. Dat musea niet enkel voor een beperkte club werken, maar ook steeds vaker op bezoek gaan bij hun bureaus, merk je op www.mskgent.be. Scratch is een kunsteducatief project van het Museum voor Schone Kunsten in Gent, waar diversiteit het centrale uitgangspunt is en waarvoor het museum samenwerkt met een aantal buurtwerkingen. Houd www.tapisplein.be in de gaten. De vzw tapis plein, actief in Brugge, gaat op een hippe manier om met erfgoed, schitterde met de 'tourbus' op een aantal evenementen en zet musea voor één dag op. JEF (jongeren en fotografie) is een jongerenproject van het Fotomuseum in Antwerpen. www.pienternet.be/fotomuseum/jef.html of de website van het museum, www.fotomuseum.be, vertellen er meer over. In Tongeren organiseerde de Erfgoedcel in 2004 een aantal projecten, waaronder een project rond het thema 'Halloween'. De bedoeling was om jongeren, kinderen en de families kennis te laten maken met een aantal lokale verhalen en anekdotes rond de historiek van het strafprocesrecht en tegelijk ook een aantal lokale heksenprocessen op te voeren op enkele markante historische plaatsen in het stadscentrum. En in het Groeningemuseum in Brugge werd een audioguidetour voor jongeren van 14 tot 18 jaar uitgewerkt. Word je nieuwsgierig naar wat hier te rapen valt? www.erfgoednet.be leidt je verder rond in de wondere wereld van het verleden.

Jeugd

Er wordt niet altijd iets vóór jongeren gedaan. Jongeren kunnen ook zelf aan de slag. De Afdeling Jeugd en Sport subsidieert vele jeugdculturele of kunsteducatieve organisaties. Een overzicht vind je op www.jeugdbeleid.be. Hieronder echter, een selectie uit de projecten.

In het kader van de jeugdculturele projecten in het decreet Vlaams jeugdbeleid sprong het project 'Dagelijks geopend' van Lies Cuyvers in het oog. Lies is 23 jaar, studeert momenteel communicatiewetenschappen, maar studeerde in 2003 af aan de Fontys Dansacademie van Tilburg. Lies diende een aanvraag in tot subsidiëring van een solodansproject, die werd goedgekeurd. In dit project ontstaat er een interactie tussen video, dans en taal. Daarbij dient de danstaal als een laboratorium, een werkplek waarin ze zich artistiek kan ontwikkelen. Wie meer over haar wil weten, kan terecht op www.liescuyvers.be.

De multimedia-initiatieven hebben het jeugdwerk gevonden of heeft het jeugdwerk de mogelijkheden van de nieuwe media ontdekt? In de subsidieregeling voor het experimenteel jeugdwerk (decreet Vlaams jeugdbeleid) zijn ze in elk geval niet meer weg te denken. Voor 3 van de 5 gesubsidieerde projecten in 2004 is het gebruik van nieuwe media onontbeerlijk voor het slagen van het project. We zetten ze even op een rijtje. Hoe Broeikast gedefinieerd wordt, vind je terug op www.broeikast.be. Deze website biedt jongeren een platform aan waarop ze terecht kunnen met ideeën voor dansproducties, straattheater, enz., maar ook voor projecten rond maatschappelijke sensibilisering en

76

activering. Elke jongere kan een nieuw project indienen. Na de goedkeuring van het Broeikastteam verschijnt de omschrijving van het project op de site en kunnen geïnteresseerde jongeren intekenen om deel te nemen aan het project. Broeikast beschikt ook over een 'kastdoctor' die samen met zijn team antwoorden geeft op vragen van jongeren over het 'organiseren' van evenementen. Kingkong is het meest bekend als online cultuurmagazine over muziek, films, literatuur en cultuur in zijn breedste vorm (www.kingkong.be). Voor de verslaggeving wordt een mix gemaakt van video, tekst en links naar verwante sites. Jongeren krijgen de kans om, onder begeleiding van een professionele productieploeg, verslag uit te brengen over hun eigen culturele leefwereld en kijken door een kritische bril naar het culturele leven in Vlaanderen. Daarnaast organiseert Kingkong ook workshops voor jongeren en voor scholen en gaat ze actief samenwerkingsverbanden aan met andere organisaties, zoals bijvoorbeeld Kunstbende. De Naarstige Media Nijverheid wil met SI-Libs op zoek gaan naar manieren om een speel- en experimenteerplatform te creëren voor jongeren die bezig zijn met technologie en kunst. Vanuit deze zoektocht zijn er 3 projecten ontstaan: Dorkbot, InteraXity en Sound/Image Marks bibliotheek. Voor een kijkje in hun keuken, één adres: www.nmn.be/SI-Libs.

Meer dan ooit behoort reizen tot de jongerencultuur. Met goedkope vliegtuigtickets en verblijfsmogelijkheden ligt dit ook hoe langer hoe meer binnen het bereik van vele jongeren. Toch vindt de Vlaamse overheid het belangrijk om jongeren ook een financieel duwtje in de rug te geven om iets meer te doen dan alleen maar reizen. Met het subsidieprogramma Extra Time subsidieert de Afdeling Jeugd en Sport jongeren (van 16 tot 25 jaar) die minimaal 4 weken en maximaal 3 maanden een project opzetten in het buitenland. Hier krijgen jongeren de kans om een andere cultuur te leren kennen via een

eigen project en een eigen methodiek. Nogal wat jongeren kozen in het afgelopen jaar 'spel' als instrument tot interculturele uitwisseling. Vele jongeren deden vrijwilligerswerk in weeshuizen, instellingen, enz. Toch zijn er enkele uitschieters.

Nick Meinen is bezeten van journalistieke kriebels en verblijft momenteel in Nepal. Hij wil ter plaatse het Nepalese leven in zijn verschillende facetten leren kennen. Hij blijft dan ook niet op één enkele plaats, maar op enkele adressen waar hij in het ene geval meehelpt bij het oogsten en op een andere plaats meewerkt in een lokale hulppost. Tenslotte gaat hij naar Kathmandu om daar samen met studenten journalistiek en journalisten een verhaal te schrijven over het Nepalese leven. Andres Lubbert ging afgelopen zomer op zoek naar het Chili van zijn vader. Andres is zoon van een Belgische moeder en een Chileense vader. Hij probeerde zich voor te stellen hoe zijn vader in Chili leefde en wat de revolutie voor de jongeren van toen in Chili betekende. Andres maakte van deze ongekende geschiedenis een videoverslag. Hij reisde door Chili, zocht familie en kennissen van zijn vader op en stoffeerde zijn verslag met hun verhalen. Eenmaal terug in België stelde hij de video o.m. voor aan een groep van Chileense vluchtelingen.

Muziek, Letteren & Podiumkunsten

Voorbeelden van structureel gesubsidieerde organisaties met een jongerenwerking zijn bv. de muziekwedukatieve organisaties zoals Jeugd en Muziek, Musica, de Kraankinders en de Pianofabriek; de muziekfestivals in de klassieke sector zoals het Festival van Vlaanderen verspreid over de verschillende Vlaamse provincies of wereldmuziekfestivals zoals het Sfinksfestival. Voorbeelden van organisaties met een projectwerking in de jongerensector zijn vooral de zomerfestivals die in heel Vlaanderen worden georganiseerd zoals Groezrock, Rock Herk en Boomtown Live. Zomermuziekfestivals maken integraal deel uit van de huidige jongerencultuur. Een nieuw aspect in de jongerenwerking is de erkenning van muziekclubs in Vlaanderen. Vele hebben een eigen jongerenwerking zoals De Kreun, Muziekodroom en de Ancienne Belgique. Deze laatste organiseert, in samenwerking met het steunpunt van de amateurkunsten Poppunt, sinds enkele jaren een Muzikantendag waar jongeren die geïnteresseerd zijn in muziek in al haar vormen kunnen kennismaken met professionele muzikanten via workshops, optredens en jamsessies.

In de sector van de Letteren wordt de ondersteuning van literaire auteurs via werkbeurzen, vertaalbeurzen en literaire publicaties via productiesubsidies, zonder onderscheid tussen op jeugd of volwassenen gerichte werken, toegekend. In het kader van het leesbevorderingsbeleid ondersteunt de Vlaamse overheid door subsidies projecten die de leesbevordering ondersteunen en waarbij jongeren een prioritaire doelgroep zijn. Enkele voorbeelden van interessante projecten van de afgelopen twee jaren zijn de begeleiding van schoolgaande jongeren op de jaarlijkse Boekenbeurs in Antwerpen, Poetry in Motion van 't Nok, De Boekenkaravaan, Allemaal de bus in van De Luisterlezer, de tentoonstelling jeugdauteurs in het Literair Museum Hasselt, Brieven aan Doornroosje van Luxemburg, de letterbox van het NC.J, Woordenwoud van het NC.J en Influenza van Het Beschrijf. Bovendien subsidieert de Vlaamse overheid de vzw Stichting Lezen Vlaanderen (www.stichtinglezen.be). Deze organisatie staat o.m. in voor de Jeugdboekenweek, de Voorleesweek, Boekbegin, Fahrenheit 451 en de Kinder- en Jeugdjury Vlaanderen.

In de podiumkunstensector wordt bij de jaarlijkse advisering van de projectaanvragen voor dans, muziektheater en theater door de bevoegde beoordelingscommissies erop toegezien dat, indien er

77

kwaliteitsvolle aanvragen werden ingediend, er steeds een aantal projecten worden gehonoreerd die werken met of gericht zijn op de jeugd. Een gekend voorbeeld is de vzw Artforum met haar deelwerking Fabuleus die zowel projecten op het vlak van theater als dans realiseert. Ook verschillende projecten met als doelgroep jeugd van vzw Pantalone werden gesubsidieerd binnen de sector muziektheater. Binnen de structureel gesubsidieerde organisaties zijn vooral de organisaties Villanella, Bronks, Luxemburg, Laïka en HETPALEIS gezelschappen en kunstencentra die zich richten op podiumkunsten met en/of voor jongeren.

Binnen de sectoren Muziek, Letteren en Podiumkunsten lijkt een tendens te ontstaan waarbij vele gezelschappen binnen hun normale reguliere werking jaarlijks één of meerdere projecten realiseren voor of met jongeren. De invoering van het nieuwe Kunstendecreet zal dit zeker nog versterken omdat nu de honorering van een kunsteducatieve werking binnen de reguliere werking van een organisatie kan worden opgenomen.

Los van Gouden Vleugels (www.goudenvleugels.be), een samenwerkingsverband tussen de Vlaamse Gemeenschap, Afdeling Volksontwikkeling en Bibliotheken, Jeugd en Muziek, Radio Klara en het Muziekcentrum, worden nog twee projecten onder de aandacht gebracht.

Vzw Jeugdfilmatelier Actie is een filmproductie-entiteit die jongeren tussen 12 en 18 jaar de kans geeft om onder professionele begeleiding een échte film te realiseren. Jongeren komen wekelijks samen om te werken rond zowel de technische als de artistieke kant van het filmmaken. Dit houdt ondermeer in: camera-oefeningen, het maken van decoupages, scenario's schrijven, belichting bepalen, geluidsenscenering en acteren. Een eigen idee of een verhaal dat in groep ontstaat, wordt met een scenarioschrijver in een scenariovorm gegoten. Op basis van hun scenario worden verdere doelgerichte workshops gegeven.

Tijdens de zomervakantie trekt het atelier met volledige cast en crew op filmkamp. Er wordt gepoogd met professionele acteurs te werken om zich tijdens de opnamen volledig op de filmtechniek te kunnen concentreren. Uiteindelijk is het de bedoeling om de filmateliers uit te bouwen tot een representatieve jongerengroepering binnen de structuren van de vzw Centrum voor Beeldexpressie. Gebeten? Marie-Anne Praet weet wel raad. Bellen naar 03/218 99 50 of een mailtje sturen naar Jeugdfilmatelier@skynet.be

100% Puur – Pop uit de provincies biedt talentvolle amateurbands speelkansen op volwaardige Vlaamse podia van allerlei slag. Er wordt naar gestreefd om finalisten van zes provinciale jeugdpopwedstrijden op zoveel mogelijk kwalitatieve festivalpodia en in clubs en jeugdhuizen te laten optreden binnen een professioneel en welomlijnd, promotioneel kader. De jonge bands doorlopen gedurende twee jaar een volwaardig leer- en ervaringsproces. Meer info op www.poppunt.be.

Amateurkunsten

Tot slot

You can't have them all, moeten we helaas schrijven. Maar niet getreurd, de projecten die hier niet in staan, de organisaties die we ogenschijnlijk vergeten zijn en de onwaarschijnlijk boeiende kruisbestuivingen tussen alle actoren ten velde, vind je terug op bovenvermelde websites.

Veel plezier bij het surfen naar jouw dromen!

Karen Jacobs
Afdeling Jeugd en Sport

De ideale fuif

Zoals in iedere studentenstad kunnen we in Leuven een goede fuif erg appreciëren. Fuiven genoeg in Leuven, maar hoe ziet nu de ideale fuif eruit? Met wie ga je er naar toe? Wat drink je? Hoeveel kost het? Welke muziek mag zeker niet ontbreken? Hoelang duurt de fuif? Gewapend met een tiental vragen ging Kultuurraad op onderzoek uit bij de Leuvense studentenbevolking. Resultaat: een scenario voor de ideale fuif.

De Kultuurraad der Leuvense Studenten (kortweg Kultuurraad of KURA) is een onderdeel van de Leuvense Overkoepelende KringOrganisatie (kortweg LOKO). Kultuurraad heeft als doel studenten meer te betrekken met cultuur. Werkten mee aan dit project: Hamid (voorzitter Kultuurraad), Heidi (stafmedewerker Kultuurraad), Bram (stagiair) en Mirte (stagiair).

Get the party startin' on a weekday night

Het verhaal loopt als volgt:

82

Na een gezellige avond op kot vertrekt de doorsnee student vol enthousiasme naar de ideale fuif in een kleine zaal in de stadskern. De ideale fuif gaat door in die zaal omdat 35% van de studenten een kleine zaal verkiest als ideale fuifstek, boven een discotheek/danscafé (18%) en een fuif in openlucht (20%). De overige 27% verkiest een grote zaal, een stamcafé of een andere locatie. De doorsnee student fuift uiteraard niet alleen, maar samen met een hele groep vrienden, omdat 64% van de studenten beslist dat dit het leukst is. Hij pikt zijn vrienden op en denkt smalend aan de andere studenten die liever met een selecte groep vrienden fuiven (22%) of braafjes hun liefje afhalen (slechts 3%).

Aan de deur betaalt hij minder dan 5 euro inkom, gezien 47% van de studenten het zo wil. Super. Voor de 'arme' doorsnee student is dit meer dan welkom. Het feest kan beginnen! Eerst haalt hij wat drankbonnen zodat hij geen dorst lijdt. Om wat in de sfeer te komen drinkt hij samen met de hele groep een vers getapt pintje, het ideale studentennat volgens 38% van de studenten. Er zijn ook studenten die cocktails prefereren (20%). Slechts 5% verkiest Redbull of andere smartdrinks als fuifdrink. De overige 37% drinkt wijn, frisdrank of een andere drank. De doorsnee student niet. Hij omhelst zijn pint. Dan is het tijd om de dansvloer onveilig te maken. De muziek staat

the end.

luid, maar er kan 'verstaanbaar' geschreeuwd worden. Ideaal, denkt de doorsnee student, net als 73% van de Leuvense studentenbevolking. Slechts 20% van de studenten praat liever op een normale manier met elkaar op een fuif.

Op de ideale fuif draait men een mix van alle genres, gezien dat verkozen wordt door 40% van de studenten, boven rock/alternatief (21%), elektronische muziek (15%) of hiphop/r&b/reggae (11%). De doorsnee student showt zijn danskunsten op een mix van techno, rock en muziek allerhande. Volgens 73% van de Leuvense studenten hoort dansen er absoluut bij, maar het is ook aangenaam om aan de kant te staan babbelen. Enkele die-hards (20%) zijn niet van de dansvloer weg te slaan.

Roken is geen probleem op de ideale fuif, al is het een twistpunt onder de studentenbevolking. Uiteindelijk wordt er gerookt op de ideale fuif omdat 37% van de studenten het zo wil. 35% van de studenten verkiest naast een rookgedeelte, ook een rookvrije ruimte. De situatie is een beetje jammerlijk voor de 28% van de Leuvense studenten die het roken niet kunnen appreciëren en de ideale fuif het liefst rookvrij zouden zien. Omtrent drugs was er meer eenduidigheid. Die vind je niet op de ideale fuif volgens de helft van de Leuvense studenten. De doorsnee student neemt geen drugs en amuseert zich zo. Aan de toeg hoort hij de anderen hun beklag doen (37% vindt soft-drugs namelijk wel ok en 4% vindt het een must). Gewoon pintjes consumeren en amuseren, denkt hij.

Even later is hij weer op de dansvloer te vinden. Hij wil nog even indruk maken op het andere geslacht. Om drie uur heeft de doorsnee student genoeg gefeest en besluit hij om naar huis te gaan. Een dansje van 24u tot 3u is voor 40% van de studentenbevolking meer dan voldoende. Toch zijn er enkele studenten die hier anders over denken: 21% danst van 's morgens tot 's avonds, 15% van 21-22u tot 1u en 13% van 2u tot 3u. De doorsnee student groet de overgebleven vrienden adieu, bedankt de dj voor de muziek en springt op zijn ijzeren paard, op weg naar zijn kot. Als ijverige student wil hij de dag erna immers weer fris in de les zitten.

Philip De Liser

drijvende kracht achter 5 voor 12

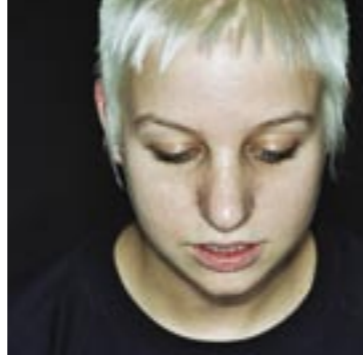
Vertier zonder complexen

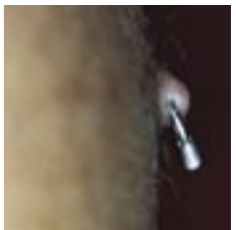
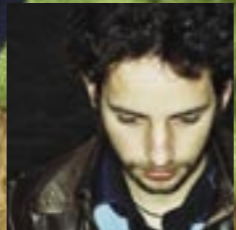
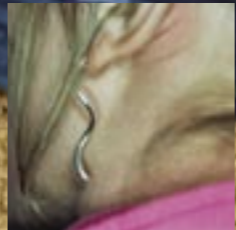
Zelf heb ik tot mijn 26ste gestudeerd, maar helaas, het studentenleven altijd verafschuwd. Nu ik dit relaas lees, weet ik terug waarom. Uitgaan of feesten is zoals op restaurant gaan, reizen of musea bezoeken: nl. cultuur beleven. Iedereen stelt daar andere eisen en/of normen bij, maar helaas liggen die bij de doorsnee student niet erg hoog. Sloten bier, genuttigd in een groezelige, berookte ruimte waarin de obligate, versleten klassiekers aangelengd met de hits 'du moment' uit een aftandse geluidsinstallatie schallen. Zo heb ik het 6 jaar lang, iedere donderdagavond in de Overpoortstraat in Gent mogen aanschouwen. Het sociale aspect primeert volledig bij het merendeel van de studenten. Niets mis mee natuurlijk, maar mag het met iets meer raffinement? Gelukkig zijn er onder de studenten ook 'meerwaarde zoekers' en voor hen probeert 5 voor 12 te cateren.

5 voor 12 werd ruim 10 jaar geleden in het leven geroepen om een toen bestaande leemte in het Antwerpse pop/rock aanbod op te vullen. Vele honderden concerten, party's en events zijn sindsdien gevolgd: De Nachten in de Singel, 10 Days Off, concerten in Monty, Hof ter Lo en Bourla, events zoals Liverpool, Cuba, Luna én ons huidig paradepaardje, Petrol. 70% van de Petrol-bezoekers zijn studenten die graag een 'muzikale uitdaging' aangaan. Zonder hoogdravend of elitair te zijn, is een avondje vertier zonder complexen, voor wie het experiment niet schuwt, best mogelijk.

83

Bien étonnés de se trouver ensemble

Over jongeren(-) en volkscultuur in Vlaanderen

Bien étonnés de se trouver ensemble. Ik hou erg van die Franse gevleugelde woorden. Probeer je de blikken in te beelden die Britney Spears, Guy Verhofstadt, Samson en Gert, Nelson Mandela, jijzelf, Mickey Mouse en John Kerry zouden uitwisselen, als ze plots samen op één podium zouden staan. Wel, dat zou een extreem voorbeeld zijn van 'nogal verbaasd zich in mekaars gezelschap te bevinden'. Ik wil het me niet eens trachten voor te stellen waarom de net genoemde personages samen op zo'n podium zouden staan. In deze bijdrage wil ik dat wel doen voor de combinatie 'jongeren', 'jongerencultuur' en (onderzoek van) 'volkscultuur'. Hiervoor maak ik eerst een omwegje langs China, om via het Bureau en tapis plein (zie postkaarten) bij de onderstroom van cybercultuur uit te komen. En dan te concluderen dat het prikkelende combinaties, vragen en antwoorden kan opleveren om ze samen te brengen.

Marc Jacobs

is directeur van het Vlaams Centrum voor Volkscultuur en werkt momenteel over eetculturen (van het Laatste Avondmaal tot Mc Donald's), 'volkscultuur' en erfgoedbeleid.

KUIFJE IN CHINA: VAN BLAUWE LOTUS TOT BLUETOOTH

Midden oktober 2004 was ik in opdracht van de Vlaamse overheid voor enkele dagen in Shanghai in China. Ik observeerde er een ministerconferentie over cultuurbeleid, meer bepaald met betrekking tot culturele diversiteit en immaterieel erfgoed (lees volkscultuur). Ik maakte van lunchpauzes en avonden gebruik om in de shopping malls en straten de jonge bevolking te observeren, te midden van een verbluffende architectuur in de nieuwe stadsgedeelten (Pudong-gebied). Niets is beter om van eurocentrisme te genezen, dan een confrontatie met die bruisende Aziatische metropool. Als ik in Shanghai al een cultuurschok ervoer, was dat er vooral één van herkenning. Ik zag er vele jonge tieners en twintigers die flaneerden, rondhingen of shopten: met dezelfde kleren en schoenen als in Europa. Ze droegen, net als bij ons, lanyards rond hun nek met daaraan sleutels, gsm of usb-memory sticks. Er werd getelefoneerd, gefotografeerd en ge'sms't met de allernieuwste modelletjes dat het een lieve lust was. De cultuurministers waren uit alle hoeken van de wereld samengekomen om onder meer de in 2003 door de Algemene Vergadering van UNESCO aanvaarde conventie over de bescherming van immaterieel erfgoed te bespreken. Dit is een internationale overeenkomst waardoor allerlei vormen van traditionele volkscultuur als waardevol erkend worden. Het gaat daarbij zowel om oude gebruiken, dansen, vormen van muziek maken, ambachtelijke vaardigheden, opvoeringen als tal van andere tradities en oude gewoonten. Door allerlei processen van modernisering die vaak aangeduid worden met begrippen als 'globalisering', 'mondialisering' of 'Amerikanisering' dreigen die oude cultuurvormen verloren te gaan. Met een knipoog naar het debat over biodiversiteit, wordt gesproken over het belang van culturele diversiteit. Datzelfde begrip stond ook centraal in een debat over de relatie met de regels en invloed van de Wereldhandelsorganisatie (WTO) en de GATT-akkoorden. Hebben staten het recht om hun eigen cultuurindustrie (bijvoorbeeld films of platen in de eigen taal) te beschermen en te steunen of moet de vrije markt alles bepalen? Via de UNESCO probeert men culturele antwoorden te formuleren en naar een compromis te streven. Dezelfde problemen worden aangekaart door de andersglobaliseringsbeweging waar veel jongeren vandaag interesse voor hebben of mee flirten.

'Volkscultuur'?

In deze Chinese ervaringen zit heel de uitdaging en spanning van waar we in het centrum waar ik werk mee bezig zijn.

De naam van de instelling is weinig sexy, 'het Vlaams Centrum voor Volkscultuur', sommige onderwerpen echter des te meer. We voeren enkele sleutelwoorden in onze vlag om uit te leggen wat 'volkscultuur' zoal betekent: erfgoedverenigingen – immaterieel en oraal erfgoed – cultuur van alledag. Vele tienduizenden mensen zijn vandaag met de studie van het verleden van hun familie, hun gemeente of streek bezig. Vaak gaat het over vrijwilligers die zich verenigen in bijvoorbeeld heemkundige kringen. Deze wereld werd in kaart gebracht op een website. Er zijn vele verklaringen waarom die zoektocht naar sporen uit het verleden zo'n hoge vlucht neemt. Eén ervan duidt het als een reactie op globalisering, het zoeken naar lokale verschilpunten of wortels in een wereld die, bijvoorbeeld door snelle transportmiddelen, de economische penetratie van wereldwijde merken, de media of het internet steeds 'dichter' bij elkaar lijkt te komen. Uit onderzoek blijkt dat in Vlaanderen vooral 55-plussers instromen in die verenigingen, wat overigens een positieve zaak is. De onderwerpen die bestudeerd worden zijn vaak geschiedenissen en leefcultuur van in of voor de Tweede Wereldoorlog. Het erfgoedbeleid dat de Vlaamse overheid sinds de vorige legislatuur voert, heeft die activiteiten speciaal erkend en als belangrijk en relevant aangeduid. Tegelijkertijd gaan op diverse plaatsen in Vlaanderen en Brussel jongeren (onder de 26) ook in verenigingsverband aan de slag met 'volkscultuur'. Het gaat daarbij vooral om een zeer actuele inkleuring van het begrip volkscultuur en om een creatieve omgang met erfgoed. Diverse projecten situeren zich in de sfeer van het jongerentoeisme. Naast het alternatief ontsluiten van de stad, voeren dergelijke vzw's ook erfgoedprojecten uit zoals een compositiewedstrijd voor de Gentse beiaard. Een knap voorbeeld van een door jongeren opgerichte vzw die van de combinatie van studie van volkscultuur en erfgoed en jongerencultuur een speerpunt maakt is tapis plein. Ze stapelen het ene geslaagde volkscultuurproject op het andere erfgoedproject. Uiteraard maken enkele zwaluwen de lente nog niet, maar het is hoopgevend dat ook mensen die in het spitsuur van hun leven zitten of zich daarvoor klaarmaken, met volkscultuur en erfgoed bezig zijn.

WWW.VCV.BE

WWW.USE-IT.BE

WWW.BIMBAM.BE

WWW.TAPISPLEIN.BE

WWW.HUISVANALLIJN.BE

WWW.VOLKSCULTUUR.NL

WWW.MEERTENS.NL

Daar komt nog bij dat in diverse musea voor volkscultuur of volkskunde sinds het begin van deze eeuw een generatiewissel plaatsvindt. Het meest spectaculaire voorbeeld is ongetwijfeld het Gentse Huis van Alijn, dat regelmatig de media haalt met frisse, smaakmakende projecten. Tegelijkertijd heeft er zich de laatste jaren een kleine revolutie voorgedaan in het wetenschappelijk veld van de studie van volkscultuur. Het repertoire van onderwerpen of het domein van wat onder volkscultuur verstaan wordt, werd sterk uitgebreid en geactualiseerd. In Nederland kwam de impuls er deels vanuit het Nederlands Centrum voor Volkscultuur en deels vanuit een wetenschappelijke instelling in Amsterdam, het Meertens Instituut. Het Meertens Instituut slaagde erin om een (door de publicatie van het Bureau van J.J. Voskuil geëscaleerde) crisis met succes te boven te komen en terug te slaan met hedendaags en maatschappelijk relevant onderzoek over bijvoorbeeld vormen van samenleven en beïnvloeding in een multiculturele wijk in Utrecht. Diverse onderzoekers kregen posities als hoogleraar aan universiteiten te Amsterdam (G. Rooijackers), Utrecht (L.P. Grijp) en Leuven (H. Roodenburg). Ook in Vlaanderen, waar het werk van de aan de Katholieke Universiteit Leuven verbonden (doch bijna pensioengerechtigde) hoogleraar volkskunde Stefaan Top door de erfgoedgolf de voorbije jaren een substantiële herwaardering en zelfs ondersteuning kreeg, bleek alvast één universiteit in te spelen op de nieuwe kansen. Vanaf het academiejaar 2004-2005 doceert Bert De Munck aan de Universiteit Antwerpen een cursus 'etnologie en erfgoed'. Het zal voor een stuk van jongeren afhangen om die nieuwe opleidingen in de studie van en omgang met 'erfgoed en cultuur van alledag' in de 21ste eeuw waar te maken en de studie van hun eigen subculturen en die van hun ouders op de agenda te plaatsen. Het veld dat open ligt is onder andere het ontdekken van de verbanden tussen datgene wat ik in Shanghai op enkele uren op één plaats zeer geconcentreerd zag: de impact van mondialisering op groepsculturen, de nieuwe vertogen en omgangsvormen in verband met traditionele cultuurvormen en identiteiten, het naast elkaar en op elkaar inwerken van verschillende culturele repertoires en de impact van ICT op het leven van alledag over culturen heen. Ik besluit met een voorbeeld van een veelbelovende piste om die samenhang te onderzoeken.

DE CYBORG EEUW

In de wereld van het internet werd het oude en door volkskundigen al lang opgegeven woord 'folklore' in de jaren '60 en '70 door de pioniers, studenten en andere nerds gebruikt om de onderlinge spelregels te beschrijven.

Er werd toen volop geëxperimenteerd met vormen van groepscultuur in e-mailgemeenschappen, bulletin boards en Usenet-groepen. Discussies over de omgangsvormen op het net vonden plaats in nieuwsgroepen zoals alt.folklorecomputers (tegenwoordig al lang een Google-groep uiteraard). Bij de vroege onlinefantasiespellen zoals Multi-User Dungeon (1979) werd door de makers resoluut gekozen voor het uitvoeren van queestes op zoek naar schatten. Onderweg moesten allerlei draken en andere monsters worden afgeslacht.

Inspiratie werd gevonden bij sprookjes, clichés over de riddertijd in West-Europa, sagen, legenden en In de ban van de Ring (nu bekend van de film, toen nog niet)

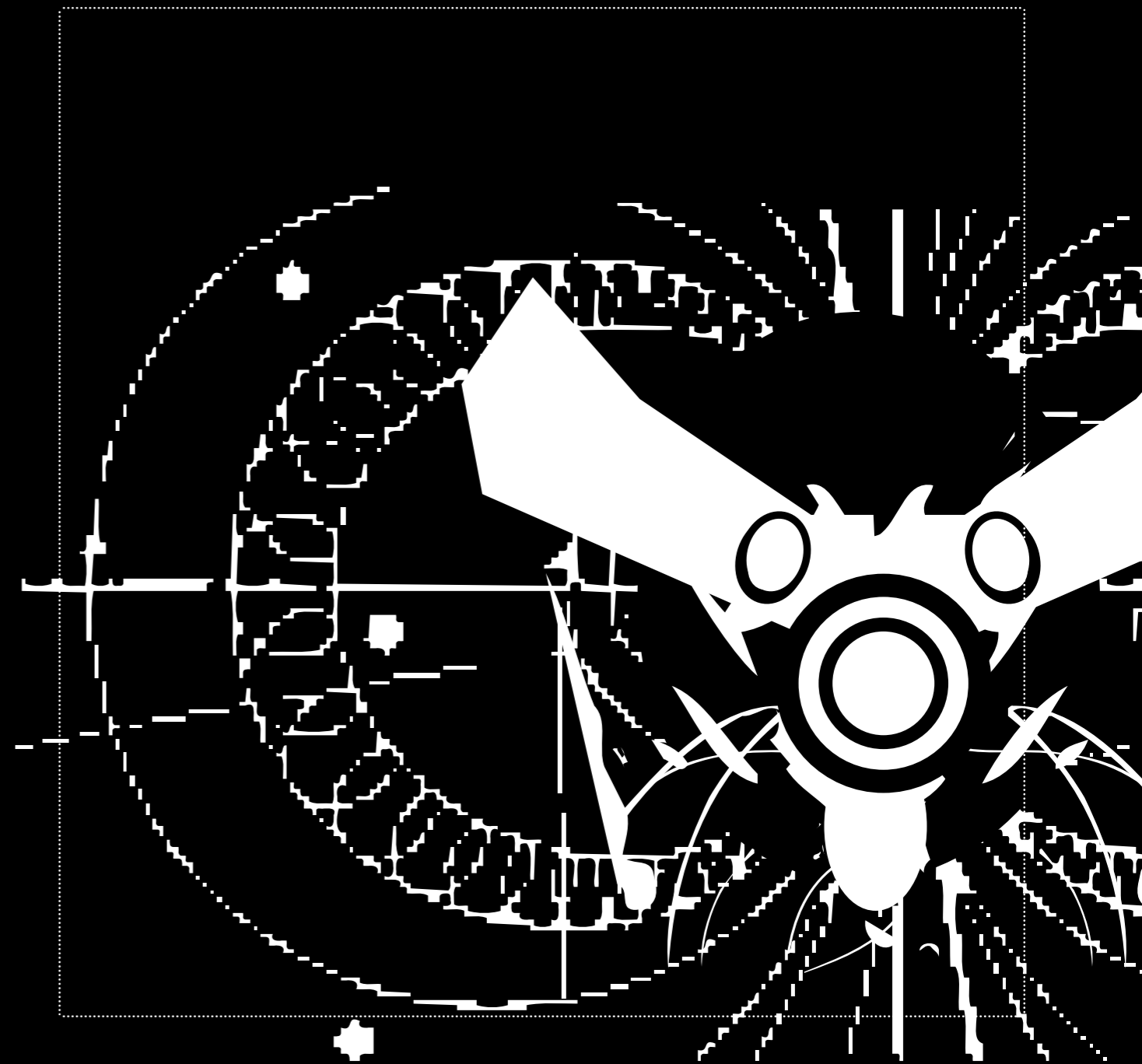
Met andere woorden, de publicaties, beelden en verhalen die door generaties van volkskundigen werden vastgelegd, geanalyseerd of gepubliceerd onder de noemer 'volkscultuur' werden gerecycleerd door de avant-garde van de computerwereld. Deze onderstroom is tot op vandaag merkbaar in de jongerencultuur. De digitale generatie van vandaag die opgroeit met de computer zal voor het schrijven van de geschiedenis van haar online cultureel repertoire met veel vrucht van die oudere versies van (studie van) volkscultuur gebruik kunnen maken. Ondertussen zijn de oude inspiratiebronnen zelf al in databanken beschikbaar. In diverse landen komt bijvoorbeeld ook het onderzoek naar duimboodschappen of chatgemeenschappen langzaam op gang; zie o.a. het oeuvre van Béatrice Tobler. Er duiken allerlei fascinerende modellen op die nuttig kunnen zijn om de meervoudige identiteit van vele jongeren

vandaag te 'denken'. Cyberantropologe Marianne van den Boomen had het in een artikel bijvoorbeeld over 'cyborgs' of 'cybernetische organismes' die een antwoord kunnen zijn op uitsluiting op basis van (lichaamsgebonden) categorieën zoals ras, leeftijd of handicap: 'een verzetsfiguur, samengesteld uit feit en fictie – (...) laat zien hoe arbitrair ze zijn, ze mixt en mengt (...) net als je aan zo'n nieuwe assemblage gewend bent – alweer componenten ontkoppelt. Zowel om de lol en het inzicht dat gepaard gaat met dit aan- en afkoppelen, als om de politieke inzet ervan (...). Cyborgs zijn heel gewone mensen, ze denken hooguit meer na. Cyborgs denken na over de wijze waarop ze zijn gefabriceerd in plaats van zich suf neer te leggen bij een of andere natuurlijke essentie. En ze denken na over hoe hun fabricage verbonden is met de technologie, de wereldeconomie, het in- en uitsluiten van telkens weer andere (maar ook vaak dezelfde) gecategoriseerde wezens'. Volkscultuur biedt een ruimte om met dit soort van ideeën te spelen. Het huis zit vol oude verhalen, tegenstromen, alternatieven, ... dubbelklikkend door het leven. Vele instrumenten zijn voorhanden in de piepjonge, maar tegelijkertijd ook erg oude wetenschap van etnologie (volkskunde). Dit hoeft niet beperkt te blijven tot het bestuderen van leuke dingen zoals stadssagen of reclameboodschappen. Het spelen met de cyborg-metafoer of vormen van multimediaal vertellen en bewaren bieden mooie mogelijkheden om zichzelf en de gemeenschappen waarin men leeft te situeren en te duiden.

WWW.VOLKSVERHALENBANK.BE

WWW.LVR.DE

WWW.UNIBAS.CH/VOLKSKUNDE/TOBLER.HTML

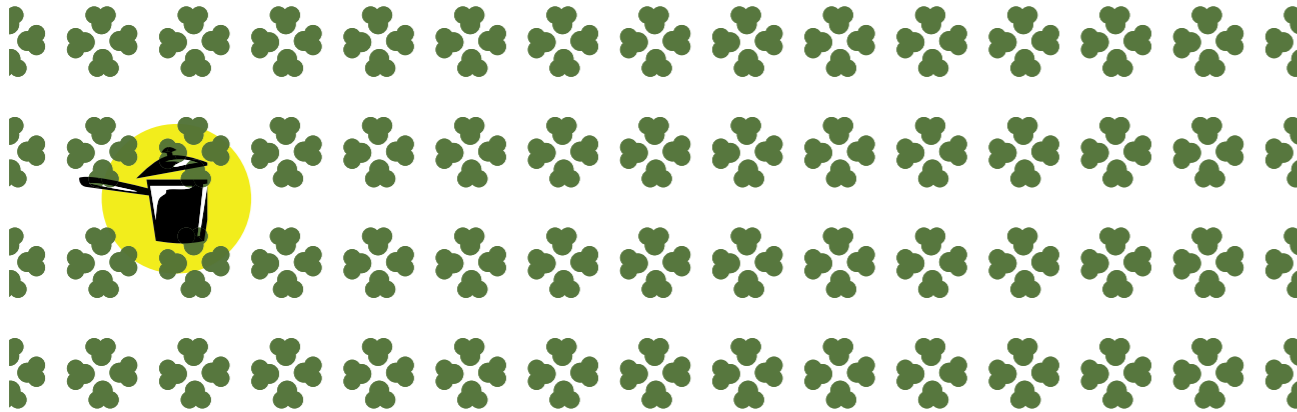
Het ideale eten en drinken

Wat zet de hogeschoolstudent(e) zijn/haar date voor als drank of hapje? Zijn er voedingsmiddelen die je kunnen helpen bij de examens? Wat wordt er gekozen als men zichzelf eens lekker wil verwennen of uit de bol wil gaan? Kiest de student elke dag voor de Belgische friet of kan er ook af en toe een bezoekje aan de Chinese keuken af? Allemaal vragen waarop wij een antwoord zochten. Hiervoor hebben we een enquête afgenomen bij 200 studenten van de departementen Handelswetenschappen en Gezondheidszorg, studenten die representatief zijn voor de doorsnee studentenpopulatie, ook qua kennis over voeding. Hun leeftijd varieert van 17 tot 21 jaar.

Anneline, Ellen, Fien, Jocelyn, Kim, Leen, Nele, Tine, Valerie
Studenten 2de voedings- en dieetkunde
Katholieke Hogeschool Brugge Oostende

De oplossing om te verleiden: zelf koken voor je date

De overgrote meerderheid (75%), zowel jongens als meisjes, duikt zelf de keuken in om iets te bereiden voor zijn/haar date. Koken maakt deel uit van de verleidingskunst. Liefde gaat dus door de maag en niet alleen bij de man. Een groot deel houdt het wel bij eenvoudige gerechten, bijvoorbeeld spaghetti. Blijkbaar wil men nog voldoende tijd overhouden voor de date zelf en niet staan zwoegen in de keuken. Een minderheid (16%) roept daarentegen de hulp van moeder in. Voor een filmavondje staan chips en popcorn bovenaan als favoriet, vóór pizza en snoepgoed. De helft van de studenten vindt tafelmanieren belangrijk: smakken en slurpen zijn echte afknappers! Ook roken aan tafel wordt storend bevonden door 22%. Overmatig alcoholgebruik en gierigheid worden door een minderheid aangeduid. Wanneer de student getraakteerd wordt door iemand die hij of zij wel ziet zitten, staat frisdrank zoals cola bovenaan. Een vierde van de studenten kiest voor een alcoholisch drankje, want dat staat nu eenmaal cool. Maar studenten blijven beleefd: slechts enkelen kiezen voor het duurste drankje op de kaart. Wanneer de partner in een restaurant met de jas in de hand de rekening vraagt, terwijl de student(e) nog aan het eten is, zijn er maar weinigen (24%) die ter plaatse een scène maken. Enkele onverstoorbare studenten (18%) blijven gewoon zitten en eten rustig hun dessert dan maar alleen op. De meesten, maar liefst 35%, stappen braaf mee naar buiten. Wat zich daarbuiten afspeelt, is natuurlijk een andere zaak.

Opgepept naar de examens?

Voor een grote groep (65%) zijn de maaltijden tijdens de examenperiode de enige lichtpunten van de dag. De meesten worden dan ook door mama in de watten gelegd. Voor 10% van hen zijn de examens de ideale vermageringskuur. 12% eet tussen de boeken door.

‘Pep is nep! Met een gezonde voeding kun je al heel wat bergen papier verzetten.’

Deze stelling wordt door heel wat studenten gevolgd. De helft van de ondervraagden gelooft niet dat bepaalde voedingsmiddelen het geheugen stimuleren. Toch denkt 16% dat vitaminepreparaten een ideale hulp zijn bij het studeren. Ook aan energiedrankjes, vis, chocolade, water, fruit en noten worden door sommigen geheugenstimulerende eigenschappen toegeschreven. De apotheek blijkt geen toevluchtsoord te zijn voor studenten voor de aanschaf van wondermiddeltjes voor het studeren.

Vleugels?

Geeft Red Bull werkelijk iedereen vleugels? 83,5% van de jongeren vindt dat ze zelf genoeg energie hebben en geen energiedrankjes nodig hebben. Een minderheid wil volledig uit zijn dak gaan en mixt ze met alcohol.

Friet of pizza?

Zijn buitenlandse gerechten populair bij onze Vlaamse jeugd of verkiest men onze eigen Belgische friet boven alles? Uit onze enquête blijkt dat onze nationale trots, alom geprezen in Europa en omstreken, niet op de verwachte nummer één staat. Die eer is weggelegd voor de Italiaanse keuken. Onder het motto ‘alles is goed zolang er maar tomatensaus aan te pas komt’, behaalt ze meer dan de helft van de stemmen. Typische Italiaanse gerechten zoals spaghetti, lasagne en pizza staan dus hoog aangeschreven bij onze jeugd. Ook voor een etentje met de klas na de examens komt de Zuiderse keuken op de eerste plaats. Iets minder populair, maar toch nog goed voor een verdienstelijke tweede plaats is de Chinese keuken. Is het vanwege het alom gevreesde verschijnsel ‘tijdsgedrek’ dat de afhaalchinese populair is? De Belgische frietjes vinden we pas op de derde plaats. Op de laatste plaats wordt voor Amerikaanse fastfood gekozen. Is het Belgische frietje dan nog populair? Ruim de helft van de jongeren kunnen na een avondje uit met vrienden nog weerstaan aan het lekkere, knapperige frietje. Maar een derde van de studenten heeft het er toch moeilijk mee om nee te zeggen. Enkele studenten pikken een frietje mee van hun vrienden.

Op de vraag naar het lievelingsbroodje bij de broodjeswinkel op onze campus, kwamen zoveel verschillende soorten broodjes en koeken naar voor, dat er geen toppers konden aangeduid worden. Dat smaken (van studenten) verschillen, blijkt ook hier weer.

Koken is hip

Koken is het mooiste vak dat er bestaat. Vroeger werd het koken nogal scheef bekeken en ging men er vanuit dat koks halve criminelen waren. Door toedoen van kookprogramma's en kookmagazines zit het koken de laatste jaren enorm in de lift. Vernieuwers, die meestal van Britse bodem komen, hebben koken opgewaardeerd en vereenvoudigd. Het kan ook zonder kaviaar.

Het aanbod kookboeken is ook gigantisch gestegen. Dagelijks merk ik dat koken hip is. Steeds meer mensen (mannen) vinden koken pure ontspanning en het aantal hobbykoks stijgt dus met rasse schreden.

Koken is voor velen een evenement. Het begint bij de uitnodiging en eindigt bij de afwas. Buiten de alledaagse stress zijn ze nu heer en meester van hun eigen creatie en putten daar voldoening uit.

Dat volgens de studie 75% van de studenten zelf eens een pan ter hand neemt, verbaast me niet. Ik vind het fantastisch om te zien dat meer en meer mensen terug tijd nemen om te koken en dat de keuken terug het epicentrum aan het worden is binnen een gezin.

Ik denk wel dat er een onderscheid moet gemaakt worden tussen sociale klasse binnen de jeugd. Jongeren die van thuis uit gewoon zijn om regelmatig op restaurantbezoek te gaan en ook culinair opgevoed zijn, leggen hun lat veel hoger dan jongeren die uit een doorsnee gezin komen. De één zijn gewoonte is de ander zijn verwondering.

Ook denk ik dat om financiële redenen zelf koken het meest aanslaat bij jongeren. Ze weten hoe lekker eten smaakt maar willen daar geen fortuinen voor betalen. Als je dan het aanbod bekijkt komen ze voordeliger uit als ze zelf koken. Studentenrestaurants voldoen meestal niet aan het niveau dat ze vooropstellen en meeneemmaaltijden zijn relatief duur. Wat schiet er dan nog over? Zelf koken. En... gelijk hebben ze.

Jeroen Meus
allround chef-kok

EXPERT

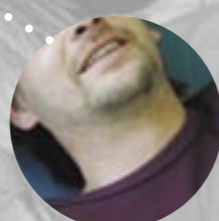
Wendy Smits

is onderzoeker aan de VUB en lid van de onderzoeksgroep TOR. Zij heeft gewerkt aan projecten rond politieke en maatschappelijke participatie van vrouwen, het vertrouwen in instellingen en onveiligheidsgevoelens. Haar wetenschappelijke bedrijvigheid situeert zich momenteel vooral op het vlak van maatschappelijke participatie van jongeren.

Veerle Van Assche

is doctor in sociologie. Ze schreef een doctoraat over omgaan met grenzen in het jeugdwerk. Specifieke aandacht ging daarbij uit naar jeugdwerk met maatschappelijk kwetsbare jeugd. Momenteel combineert ze lesgeven met onderzoeken. Ze geeft een algemeen vak 'sociologie' aan de Plantijnhogeschool en ze doceert het vak 'sociologie van de vrije tijd' aan de Universiteit Antwerpen. Verder is ze onder meer betrokken in een onderzoek naar de problemen die Chirogroepen ondervinden met hun lokalen.

Filip Coussée

is halftijds assistent en onderzoeker bij de Vakgroep Sociale Agogiek van de UGent. Zijn onderzoek spitst zich toe op de pedagogiek van jeugdwerk en jeugdbeleid vanuit het perspectief van kinderen en jongeren. Verder is hij lid van de redactie van Krax en van 1001 stuur-, denk- en werkgroepen rond jeugdwerk en -beleid.

Jeremi Van Gorp

is als Aspirant voor het Fonds voor Wetenschappelijk Onderzoek - Vlaanderen verbonden aan het Departement Sociologie van de UA (Campus Drie Eiken). Zijn doctoraat zal gaan over de rol van consumptie in de identiteitsopbouw en identiteitscommunicatie van jongeren. Verder doet hij onder meer onderzoek over jongeren en zakgeld, bijverdiensten, uitgaven, shoppen, relaties en hun opvattingen over al deze zaken.

Knappe koppen?

Het is vrijdagmorgen en ik zit in de wachtzaal van een groot Brussels gebouw. Ik mag vandaag getuige zijn van een losse babbel met vier jonge onderzoekers. Op die manier hoop ik wat te weten te komen over hun drijfveren en denkwereld.

Wie zijn de mensen achter de namen onder al die artikels en op de boekcovers die ik beroepshalve tegenkom?

Uiteraard zijn die er vandaag niet allemaal bij en evenmin alle jonge wetenschappers die in het veld actief zijn. Langzaam maar zeker sijpelen ze binnen, de onderzoekers. Geen witte jas of stethoscoop, geen strenge 'look' of schoolmeesterstype. Voor en naast mij zitten 4 jonge mensen die kinderen en jongeren als onderzoeksthema hebben en die vandaag tijd konden vrijmaken voor een gesprek. Een beetje onwennig want...

Wat wordt er nu in godsnaam van hen verwacht?

Het zal je als wetenschapper maar overkomen om onvoorbereid een spervuur van vragen te ondergaan. De onderzoekers onderzocht. We worden genodigd naar het gespreksvertrek. De keuken, of all places, want 'er was niets anders vrij'. Qua omgeving kon het tellen: onder de TL-lampen, met een knalblauwe ondergrond en zicht op de vuilnisbakken. Het had ook als voordeel dat iedereen zich onmiddellijk thuis voelde. Klaar om in elkaars potjes te kijken. Gewapend met koffie, water en fruitsap konden we de strijd aanbinden (of was het de kat de bel?).

Waar werken ze eigenlijk, en wat doen ze daar de hele dag?

Ze kijken elkaar een beetje vreemd aan en geven toe: ze zitten in universiteitsgebouwen, genre appartementsblok, het ene al stijlvoller ingericht dan het andere. Jawel, gekluisterd aan een scherm op een bureau. Daar maken ze werkjes of artikels of hun doctoraat, voeren ze cijfers in of analyseren ze, stellen enquêtes op en sturen ze rond om later de resultaten te verwerken. Nee, dat is het toch niet helemaal. Ze trekken ook het veld in, op onderzoek. Spreken met hun 'onderzoeksgroep', hun onderzoeksthema, echt waar, met kinderen

en jongeren over wat deze jonge zieltjes maar beroert. Luisteren, opschrijven en nadenken, lezen, véél lezen om te weten wat je moet doen, interpreteren en schrijven! Tjongejonge, schrijven, schrijven, schrijven. Je ziet hen dromen, misschien zijn ze wel eerder schrijvers? Of dan toch schrijvers die de samenleving analyseren. Eentje voelt zich meer enquêteur. Omwille van de vragenlijsten en het verzamelen van cijfers. Maar het is echt geen bureaujob van negen tot vijf. Je staat ermee op en kruipt ermee in bed.

Wie zegt dan dat ze goed gewerkt hebben, wie geeft hen een pluim of pek en veren?

Het is – in het kader van hun doctoraat of ander onderzoek – hun promotor die hen daarmee bedeeft. Of een andere opdrachtgever, afhankelijk van wie de vraag heeft gesteld. En het is wanneer niemand je voor een lezing, op gesprek, in een stuur- of denkgroep vraagt, en je eenzaam in je lokaal wacht op die vrolijke contacten, dat het besef tot je doordringt: ik ben niet goed (bezig), men moet mij niet, wat ik vertel is onzin, en dan breekt het angstzweet je uit. Wanneer daarentegen de telefoon roodgloeiend staat, je agenda geen wit meer kent, je overal en nergens tegelijkertijd moet zijn, heb je een goed gevoel en dat geeft je vleugels. 'Ik heb iets te vertellen in deze wereld, aan al die mensen. Joehoe!' Want wat je doet wordt door elkeen met een vergrootglas bekeken. Bewijzen hebben we nodig. Elke keer nieuwe inzichten verwerken, vernieuwend of anders aan de slag gaan. Dat is niet niets. Je wandelt niet zomaar op onbetreden paden.

En er valt heel wat te onderzoeken.

Jeremi bekijkt wat de rol van consumptie is in de identiteitsvorming van jongeren. Waarom geven jongeren geld aan bepaalde dingen en wat vertelt dat over henzelf? Veerle op haar beurt heeft in haar doctoraat het accent op jeugdwerk gelegd, enerzijds jeugdwerk met maatschappelijk kwetsbare kinderen en jongeren, anderzijds jeugdbewegingen. Filip wil voor de pedagogiek van het jeugdwerk lessen trekken uit haar geschiedenis. En Wendy bestudeerde de maatschappelijke participatie van 14- tot 18-jarigen. Binnenkort wil ze aan de slag met de levensloop en toekomstperspectieven bij jongvolwassenen van 18 tot 35 jaar. Bij het voorstellen van datgene waarmee ze bezig zijn, wordt de wetenschapper in hen geprikkeld. Het duurt dan ook niet lang alvorens ze elkaar wat vragen beginnen te stellen. Maar de interviewer is streng. Het woord is aan hem.

Al die inspiratie halen ze uit hun omgeving, hun promotor, zichzelf. Veerle bijvoorbeeld, heeft zelf een jeugdwerkverleden. Ze ging op kamp met maatschappelijk kwetsbare kinderen en jongeren en toen ze met hen de meer klassieke jeugdbewegingsspelletjes speelde, merkte ze dat hen dat maar matig kon boeien. Dat intrigeerde haar. Ze wou wel eens uitzoeken hoe dat kwam. Allerlei zaken in haar vrije tijd heeft ze zo aan haar opleiding gekoppeld. Ze hoopt door haar werk inzichten mee te geven waarmee de betrokkenen verder kunnen gaan, dingen kunnen veranderen of in beweging zetten. Filip sluit zich daarbij aan. Ook hij was actief in het jeugdwerk. Maar daarnaast krijgt hij ook vragen vanuit de overheid. Die willen nl. dat een en ander wetenschappelijk onderbouwd wordt. Zijn meest recente werkzaamheden concentreerden zich in Genk. Daar heeft hij vanuit het perspectief van kinderen en jongeren zelf gekeken welke vorm van jeugdwerk hen aansprak. Het was daarbij niet de bedoeling om aan de gemeente te vertellen

‘ha, zo moet ge ‘t doen’ en het eigen grote gelijk mee te delen. Het ging veeleer om het voeren van discussies en dieper ingaan op bepaalde thema’s. Op de manier waarop mensen naar de werkelijkheid rondom hen kijken. Wendy gaf het eerder in het gesprek al aan. Ze doet aan onderzoek om een beeld te krijgen van hoe mensen met de wereld omgaan, van wat de sociale omgangsvormen zijn. Waarom doe je wat je doet en wat zijn daarvan de gevolgen? En het is gewoon ook leuk om de uitspraken van mensen te confronteren met de cijfers. Het zorgt voor verrassingen. En Jeremi? Voor hem staan samenwerking en op zoek gaan centraal. Kennis vergaren. Meer inzicht krijgen in wat je zelf aan het doen bent, een aantal zaken in een bredere context plaatsen en de verbanden beter zien naarmate je langer met bepaalde onderwerpen bezig bent.

Ze zijn jong en willen wat. Is het toeval dat ze qua leeftijd niet noodzakelijk veel ouder zijn dan het onderwerp van hun studies?

De schouders worden opgehaald. Hun leeftijd is een toeval. Ze begrijpen wel dat je het onderwerp vanaf een bepaalde leeftijd loslaat. Veel heeft te maken met affiniteiten. En als jonge onderzoeker word je vaak als gelijke aanschouwd. Dat opent al sneller de poorten. Gesprekken vinden makkelijker plaats. En je hebt ook voeling met wie of wat je onderzoekt. Bij aanvang van gesprekken vraag je je wel eens af waarom die jongeren met jou zouden willen spreken, of ze zichzelf aan jou willen blootgeven. In realiteit blijkt dat ze heel veel en heel graag met je willen praten. Praten weliswaar, maar haal je de bandopnemer boven, dan stukt het gesprek en heb je er gelegen. Er komt geen woord meer over de lippen. Dat geldt evengoed voor volwassenen. Sommige enquêtes worden afgenomen via vragenlijsten. Dan spreek je jongeren niet persoonlijk aan. Je werkt ook vaak via scholen. Daar merk je nu dat deze overbevraagd worden en steeds moeilijker meewerken. De meeste formulieren worden netjes ingevuld en teruggestuurd. Dat scheelt. Naast gerichte vragen worden soms ook blanco vakjes opengehouden. Kwestie van wie wil, zijn of haar mening te laten neerzetten.

Wendy en Jeremi halen hun geluk uit de cijfertjes in de soep. Tabellen en statistieken hebben nog weinig geheimen. Alsof het een glazen bol is, zijn er aan de hand van onderliggende verbanden een aantal voorspellingen te doen. Ze doen beiden aan kwantitatief onderzoek. Veerle en Filip pakken het anders aan. Ze spreken veel en vaak met verschillende personen en proberen uit die verhalen bepaalde lijnen te halen waarmee ze verder kunnen. Kwalitatief onderzoek wordt het ook wel eens genoemd. Niet dat Wendy niet praat met mensen. Voor haar onderzoek heeft ze jonge enquêteurs

opgeleid, die op hun beurt met een aanzienlijke vragenlijst aan verschillende huisjes aanklopten. ‘Of er niet wat tijd over was, we willen u iets vragen’. De cijfers zijn dus het resultaat van vele gesprekken. Beide methoden vullen elkaar aan en hebben zo hun voor- en nadelen.

Zitten onderzoekers dan 5 jaar lang op een onderwerp te broeden, alleen maar om te ‘bewijzen’ wat iedereen al weet. Of lijkt het alleen maar zo?

Je kan vernieuwende zaken aandragen of gewoon een en ander in kaart brengen. En bij wat evident lijkt, komen soms andere mechanismen kijken. Onderzoek legt dat dan bloot. Na ongeveer een eeuw jeugdwerk en verschillende studies daarover, is men nu pas beginnen kijken vanuit kinderen en jongeren zelf. Voor het beleid zijn jeugdigen één pot nat, maar dat is niet zo. Er bestaan verschillende subgroepen. En ook al denken we graag dat we zo uniek en op onszelf zijn, blijkt dat we toch bepaalde ‘kuddes’ opzoeken. Misschien dént een samenleving dat ze alles al weet, het gaat er ook om op de ‘pijnplekken’ in de samenleving te duwen en een aantal zaken vaak genoeg en desnoods terug onder de aandacht te brengen. Kinderen en jongeren zullen nu eenmaal, zolang ze bestaan, aanleiding geven tot nieuw onderzoek en nieuwe onderwerpen aandragen. Het is een terugkerende of golvende beweging. Helemaal uit beeld verdwijnen doet deze bevolkingsgroep niet. Onderzoek gaat trouwens meer in de diepte. Een aantal thema’s vragen nu eenmaal tijd om ze te bestuderen en die heeft niet iedereen. En alvorens een stap vooruit te zetten kan ter plaatse trappelen aan de hand van een aantal zogenaamd nutteloze studies nodig zijn. Daarbij komt ook nog eens dat sociaal onderzoek de werkelijkheid verandert, terwijl de werkelijkheid ondertussen in hetzelfde bedje ziek is.

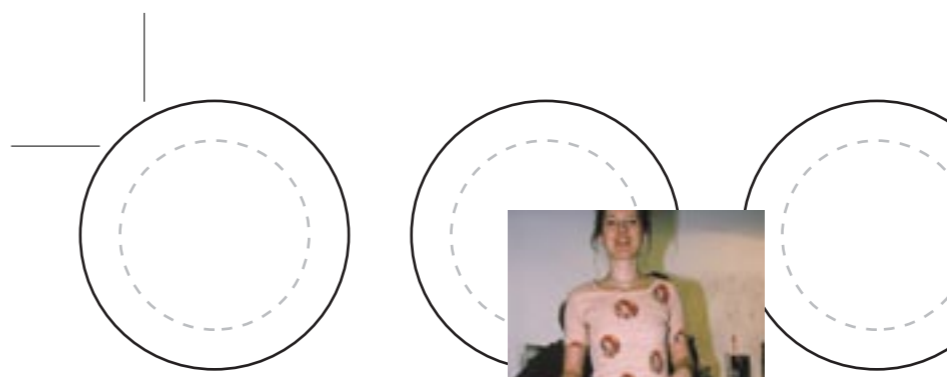
Het beleid klampt steeds meer onderzoek aan om met recht van spreken richting te geven aan handelen. Alleen, omdat daar dan keuzes gemaakt moeten worden, kleurt dat de interpretatie van de gegevens die onderzoekers blootleggen. Er wordt zo vaak naar deskundigen gekeken die dan moeten zeggen wat en hoe het moet gebeuren. Het is niet makkelijk om daarin afstand te bewaren en genuanceerd het gesprek te blijven voeren. Gegevens worden gebruikt en misbruikt omdat ze in een bepaald kraam passen, omdat ze bevestigen dat ‘we goed bezig zijn’. Bepaalde nuances gaan zo heel gemakkelijk verloren. Als onderzoeker moet je goed beseffen dat je daar een blijvende verantwoordelijkheid in hebt en dat waakzaamheid geboden is. En als ze mogen dromen, dan bouwen ze graag verder op hun voorbije onderzoek. Met dure woorden: longitudinaal en cross-sectioneel. Alleen is geld vaak een probleem.

En de vragen die gesteld worden aan de universiteiten en waarop deze laatste ingaan. Je staat soms voor de keuze: beleidsgericht onderzoek of eigen onderzoek. En het eerste steeds vaker omdat beleid nu aandacht heeft gekregen voor kinderen en jongeren, wat dan weer maakt dat universiteiten er op hun beurt ook vaker mee aan de slag gaan. De laatste tijd stijgt bijvoorbeeld het aantal vragen vanuit de gemeenten. Dat heeft te maken met het opmaken van lokale jeugd(werk)beleidsplannen. De gemeenten dienen gegevens te verzamelen om te weten of ze al dan niet tegemoetkomen aan de noden en behoeften van hun jeugdige inwoners. Maar dat geldt voor Vlaanderen even goed. Braakliggend terrein zat dus. Deze onderzoekers steken graag de handen uit de mouwen om het verder te ontginnen.

Of het gesprek gedaan is?

Voor vandaag wel. Maar er zijn nog heel wat vragen niet gesteld, nog heel wat antwoorden niet gegeven. Een wetenschapper leeft immers van de tomeloze nood om duidelijkheid te scheppen in de werkelijkheid die ons omringt. Hun licht in onze duisternis? Waar is de knop? Uit.

Karen Jacobs
Afdeling Jeugd en Sport

TOP 5 Film

01 *Shrek 2*

02 *Troy*

03 *Lord of the Rings*

04 *Kill Bill*

05 *The Village*

De lichten zou ik ook veranderen in ronde witte lichten. Blauwe pinkers, neon onder de auto en lampen in de bumpers. Binnenin de auto zou ik sfeerlampen hangen, maar ook een discobol, dvd-speler en een plasmascherm.

De radio met woofers en verschillende versterkers natuurlijk.

Waarom ben jij geïnteresseerd in auto's?

Omdat ik auto's mooi vind. Maar ook omdat het je een kick geeft als je snel met een auto kan rijden. Bovendien geeft een auto toch wel wat vrijheid.

Nele interviewde Piet (17j.)

Welke merken van auto's krijgen je voorkeur?

Porsche omdat het mooie auto's zijn en omdat ze krachtige boxermotoren hebben. Ook oldtimers van Ford omdat het opvallende, zeldzame auto's zijn met héél wat vermogen. Ik hou ook van klassieke jaguars, omdat ze klasse uitstralen.

Wat is jouw droomwagen?

Mijn droomwagen is een Porsche 911 GT3 omwille van zijn hoog vermogen en sportief en aërodynamisch uitzicht.

Wat zijn de kenmerken van je favoriete auto?

Vanbinnen ruim en comfortabel, vanbuiten mooi en sportief.

Kan je een auto zelf ombouwen, herstellen en onderhouden?

Ik studeer automechanica. Ombouwen met gekochte onderdelen gaat, maar ik zou ook graag de motor kunnen afstellen om extra vermogen te krijgen. Ik wil ook verder studeren om koetswerk te kunnen tunen.

Vind je de veiligheid van een auto belangrijk?

Ik vind de veiligheid van een auto zeer belangrijk. Bij het aanschaffen van een nieuwe auto zou ik overwegen om airbags, ABS, esp, enz. als optie te nemen. Bij oldtimers is al die luxe er niet, 25 jaar geleden bestonden er nog geen kreukelzones of airbags.

Zou je later in een garage willen werken of eventueel zelf een openen?

Eerst zou ik ongeveer 5 jaar in een garage willen werken om ervaring op te doen en nadien zelf een garage beginnen voor oldtimers, herstellingen, onderhoud en restauratie.

Caroline interviewde Heindrik (20j.)

Ben je in het bezit van een wagen?

Ja, ik heb 3 auto's: een VW Golf, een Opel Corsa (crosswagen) en een VW Kever.

Wat is je droomwagen?

De Kever, de originele 'volkswagen', is mijn droomwagen. Ik heb hem altijd gewild, waarom juist weet ik niet, maar ik vind de vorm van de Kever prachtig, net als de geschiedenis ervan.

Waar let je in het bijzonder op bij het kopen van een auto? Zou je er wat aan willen veranderen?

Als ik een auto wil, hoeven er niet veel opties bij. Het dient enkel om mee te rijden en daar speelt kleur weinig rol bij. Misschien zou ik wel aanpassingen maken aan mijn Kever, maar alleen om de originele onderdelen te monteren. Bij crosswagens is het vanzelfsprekend dat er totaal geen opties zijn. We veranderen wel wat aan de wagen. Zo moet alle bekleding eruit, zeker brandbaar materiaal. De banden veranderen we naargelang het te berijden oppervlak. Soms bouwen we de motor achterin, zo vergroot je de wegligging en beperk je de schade bij een aanrijding.

Ben je een autofreak?

Ik ben niet geïnteresseerd in nieuwe, snelle of blitse wagens. Tuning zegt me al helemaal niets, dus daar geef ik geen geld aan uit. Het enige waarvoor ik me interesseer zijn oldtimer auto's of tractoren.

Zou je kunnen leven zonder auto?

Zonder mijn crosswagens zou ik de sport niet kunnen beoefenen. Ik zou best kunnen leven zonder mijn droomwagen, maar ik denk dat het voor vele mensen vandaag onmogelijk is om zonder wagen te 'leven'.

Tony Verhelle,
hoofdredacteur AutoGids

Droomwagens

Het is niet meer dan normaal dat je ideale auto mee evolueert met je persoonlijkheid en je leeftijd. Daaruit blijkt nog maar eens dat een auto, in tegenstelling tot zovele andere producten, voor vele mensen niet helemaal (en voor sommigen zelfs helemaal niet) een louter rationele keuze is. Het is dan ook bijzonder moeilijk om, zelfs als je er professioneel mee bezig bent, te bepalen wat nu de ideale auto is. In wezen bestaat die niet, maar hij kan dit ideaal wel zo dicht mogelijk benaderen, in functie van de verwachtingen, de (ruimtelijke en andere) noden en... het financiële plaatje.

Uit de antwoorden van de ondervraagden blijkt dat toch nog heel wat (mannelijke) jongeren met het fenomeen auto bezig zijn, hoewel de manier waarop wel degelijk kan verschillen. Jammer dat er geen vrouwelijke ondervraagden zijn, ongetwijfeld hadden die andere criteria (in België groeit het aantal rechtstreeks door vrouwen aangekochte auto's nog steeds). Opvallend was het teruggrijpen naar oudere modellen, in de eerste plaats de VW Kever. Hebben oudere auto's dan toch meer persoonlijkheid dan hun moderne soortgenoten of is dit eerder een nostalgisch teruggrijpen?

Auto's hebben de laatste twintig jaar enorm veel vooruitgang geboekt op het gebied van veiligheid (actieve = ongeval voorkomen, en passieve = negatieve gevolgen ongeval zoveel mogelijk beperken), comfort en (in mindere mate) prestaties. Toch zie je dat tieners zich bij de invulling van een droomwagen nog in grote mate laten leiden door de indruk die hij zal maken op anderen, zonder twijfel omdat dit voor henzelf ook van het grootste belang is op dat moment. Door omstandigheden (en budget) zie je dan dat hun echte auto dikwijls een veel rationelere keuze wordt. En zo zal het voor velen een heel leven lang kiezen zijn tussen de droom (en alle opofferingen die ermee gepaard gaan) en de rationele keuze die op dat levensmoment het meest voor de hand ligt. Slechts weinigen hebben de kans om aan beide verzuchtingen te voldoen, maar je kan je dan weer wel afvragen of het per se zoveel slechter is om van iets te kunnen blijven dromen.

De waslandwolven

Ralf Leesen

Een stuk schrijven over jongeren en muziek is even makkelijk als aartsmoeilijk. Aan beschouwingen over ‘muziekbeleving bij jongeren’ zijn heel wat bomen opgegaan en het is quasi onmogelijk om volledig te zijn want elk uur verschijnt er wel ergens een ‘next big thing’. Ik hou me dan ook ver van sociologische verwijzingen en pogingen om een volledig beeld te brengen van jongerenculturen. Wel ben ik op zoek gegaan naar muzikanten voor wie muziek meer is dan één van de vele vrijetijdsbestedingen; goed wetende dat ik hiermee niet de ‘doorsnee muzikant’ beschrijf. Ik schets hier een portret van een band die me verbaasde, niet zozeer muzikaal, maar eerder op vlak van spelplezier en ‘dedication’ zoals ze dat zelf waarschijnlijk noemen.

De actieve burger

Begin maart was ik toevallig in café ‘t Hemelrijk in Sint-Niklaas. In een zaaltje achter het café was er een hardcoreshow georganiseerd door enkele jongeren van de band Turn The Screw (TTS) die dezelfde avond ook voor de eerste keer optraden. De omstandigheden waren redelijk ‘basic’ te noemen: geen podium, zo goed als geen pa-installatie maar toch een publiek van pakweg 150 man/vrouw sterk.

TTS plugde als eerste in en de eerste songs klonken alsof alle muzikanten een spurtje trokken naar het einde van het nummer. Naarmate het optreden vorderde, klonk het geheel steeds strakker en spatte het spelplezier zowat van de - toch wel heel jonge - band af. De aanwezigen waren blijkbaar ook gecharmeerd en voor een eerste optreden was de publieksrespons bijna overweldigend te noemen.

Een half jaar na het bewuste optreden sprak ik met gitarist Ward om meer te weten te komen over TTS. ‘Kom maar op met die vragen’ was het startschot van een gesprek met een jonge gast die zowat hardcore ademt.

TTS bestaat sinds einde 2003 uit vier kids (Joris-drum, Sam-bass, Pieter-zang en Ward-gitaar). De leden zijn allen tussen de 15 en 18 jaar en kennen elkaar van school of van familiefeestjes. De band speelt hardcore en zijn naar eigen zeggen beïnvloed door oude hardcorebands van halverwege jaren ‘80 die momenteel terug aan populariteit winnen. ‘Veel kids zijn actief bezig met hardcore en daar staat of valt een subcultuur bij,’ volgens Ward. ‘Op je luie reet blijven zitten, helpt je band en bij uitbreiding de scene ook geen meter vooruit. Naar een show gaan is ook meer dan bandjes kijken,’ vertelt Ward nog. ‘Zo zijn optredens van bands kort en intens. Tijdens de ombouw-pauzes wordt er rondgehangen of platen en zines gekocht/geruild. Het ontmoeten van andere mensen en contacten leggen is zeker zo belangrijk als de optredens’.

Veel bands houden ook vast aan het Do It Yourself (DIY) principe dat eigen is aan punk en hardcore. ‘Van onze eerste demo maakten we 170 exemplaren, zelf gekopieerd en met gevouwen hoesjes. De opnames gebeurden met opnamemateriaal van een vriend. Het was onze eerste ervaring om muziek op band te zetten en daar hebben we heel veel uit geleerd. Op een paar maanden tijd hebben we alle exemplaren van de eerste demo verkocht’. Dat ‘actief bezig zijn’ vertaalt zich ook in fanzines maken (zelf gemaakte magazines met foto’s, interviews, columns,...) of het organiseren van optredens. ‘Een band als Justice, waar wij veel mee optreden, bestaat nog maar pas sinds 2003 maar heeft al heel wat bereikt dankzij hun enthousiasme. Zo toerden ze deze zomer door zowel de Verenigde Staten als Europa met de Amerikaanse band Mental. Ook een band als Dead Stop heeft in een paar jaar tijd een cultstatus verworven. Hier profiteren wij als jonge bands ook van’. Volgens Ward doen de Europese bands het momenteel zelfs beter dan de Amerikaanse collegae. Europese bands staan in de Verenigde Staten gelijk aan kwaliteit.

‘Muzikaal werken we aan goede nummers met breaks die niet te fel voor de hand liggen. De bedoeling is vooral dat de nummers hard zijn, niet zozeer in de zin van luid maar ‘fel’ zodat alle breaks goed overkomen en we een sound hebben die iedereen omver blaast. Nu nemen we onze 2de demo op in Studio 195 in Nederland. In deze studio hebben bands als Justice en Dead Stop respectievelijk ook hun single en LP opgenomen. Belangrijk is dat onze nummers rauw, hard en retestrak op band worden gekwakt. We repeteren in ieder geval heel veel en tijdens de vakanties werken we om nieuw materiaal te kunnen kopen’.

Met de trein zou je er al zijn

‘Een groot voordeel bij hardcoreshows is dat je niet je volledige backline (drums en versterkers) moet meesleuren. De organisator of één band zorgt voor het basismateriaal (drum, boxen), en elke band zorgt voor zijn eigen cymbalen, gitaren en versterkers’. Voor TTS is dit extra handig want niemand van de bandleden heeft een rijbewijs, maar daar passen ze wel een mouw aan. ‘Een oudere vriend is meestal wel bereid om ons naar een optreden te rijden,’ zegt Ward. ‘Soms rijden onze ouders. Zij maken er op hun beurt dan een avondje uit van. Zo speelden we deze zomer in Brugge en net als wij hadden onze ouders de tijd van hun leven’.

Ook het openbaar vervoer kan soelaas bieden al is dat niet altijd even voor de hand liggend. Ward heeft hierover een toffe anekdote te vertellen: ‘Dit voorjaar speelden we in Nossegem. Bij gebrek aan chauffeur zijn wij toen maar met het openbaar vervoer gegaan. Om het verhaal compleet te maken, speelden we die avond nog met een vervangdrummer. Na een korte repetitie wandelden we tot aan het station. Op de trein nam onze stand-in alle nummers nog eens door met zijn walkman. Vanaf het station tot het jeugdhuis was het nog een kloeke wandeling tot aan het jeugdhuis. We speelden er niet onze beste show, maar we hebben ons toch nog behoorlijk uit de slag getrokken’.

www.com/naaronzeshows

Met dit soort verhalen vraag je je eigenlijk af of er helemaal geen negatieve kanten zijn aan hardcore.

‘Bwah er zijn toch een aantal dingen die me storen, maar ik ga er mijn slaap niet voor laten. Zo heb je mensen die platen kopen enkel en alleen omdat ze zeer gelimiteerd zijn. Die gasten zwieren die dingen op Ebay waar er dan belachelijke bedragen voor geboden worden. Waarschijnlijk zijn een aantal singles en t-shirts die ik heb ook veel waard bij die verzamelaars, maar dat is nu het laatste waar ik wakker van lig’.

Door de komst van het internet zal er wel één en ander veranderd zijn t.o.v. de jaren '80? ‘Je kan nu veel sneller een hoop bands ontdekken,’ vat Ward de voordelen van internet samen. ‘Vroeger was het wachten op mixtapes van vrienden. Dat had misschien wel zijn charmes, maar die snelheid heeft toch ook zijn voordelen’.

Ward geeft ook aan dat TTS ook over een eigen website beschikt. ‘Een vriend van ons heeft die in elkaar gestoken. Het is een handig communicatiemiddel, maar niet meer dan dat. Zonder site zouden we ook overleven. Trouwens, liever een kid die naar onze shows komt dan een kid die dagelijks onze website checkt!’

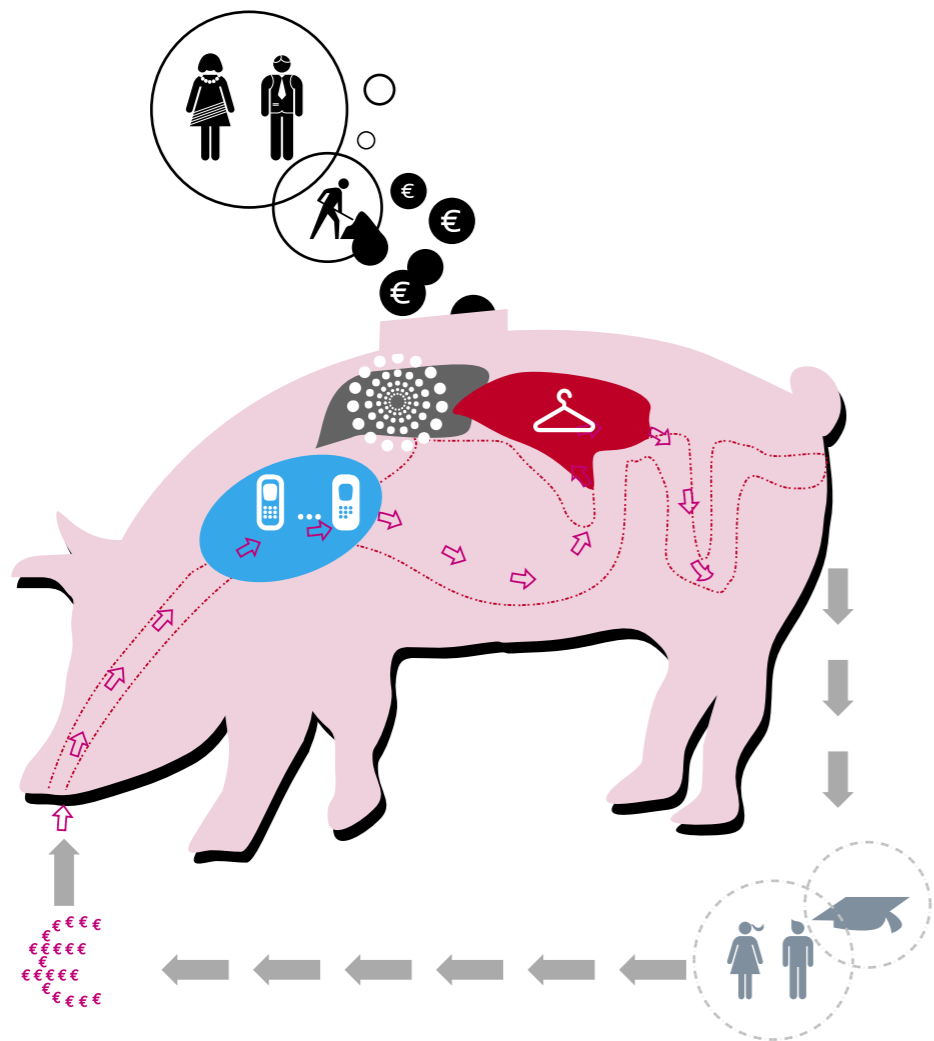
Meer weten over Turn The Screw of de scene waarin ze zich bewegen? Check volgende sites, download wat tracks en verbouw uw living:

www.turnthescrew.tk
www.completecontrol.tk
www.hollywoodbabylon.tk
www.am-records.tk

Ralf Leesen is stafmedewerker jongerencultuur/popbeleid bij de Provinciale Jeugddienst Limburg.

Het ideale budget

Zonder zorgen de nieuwste gsm kopen en dan nog over onbeperkt belkrediet beschikken, geen weken hoeven te sparen om naar festivals te gaan en dan nog niet moeten kijken op een rondje voor de vrienden. Wekelijks gaan winkelen en niet hoeven te kiezen tussen twee outfits, maar ze allebei laten inpakken. Is dat het zakgeldparadijs?

Maar hoe kom je aan zo'n budget? Gulle grootouders, begrijpende ouders of een winstgevende weekendjob? En kan je dat geld dan zomaar besteden aan pleziertjes of moet je zelf ook nog je schoolboeken kopen?

Jongeren en zakgeld, het is al altijd rekenen en tellen geweest. Hoeveel geld hebben ze, waaraan geven ze het uit? Of nog onthullender, hoeveel geld zouden ze wel willen en wat zouden ze daarmee willen doen?

Deze vragen werden beantwoord in een enquête, afgenomen bij 16-, 17- en 18-jarige studenten van de Burgerschool in Roeselare. Enkele opvallende conclusies...

Hoe dik is het spaarvarken?

Het beschikbaar budget neemt toe met de leeftijd. Volgens een studie van Dexia, verricht in juli 2003, beschikt een jongere tussen 10 en 18 jaar gemiddeld over een maandbudget van 61 euro. In ons onderzoek vonden we dat het verkregen budget sterk afhankelijk is van het studieniveau: bij 16-jarigen schommelt dit van 30 euro in ASO tot 43,25 euro in BSO. Dezelfde tendens zien we ook bij de 17-jarigen: van 42 euro in ASO tot 135,12 euro in BSO. Bij de 18-jarigen van 62,50 euro in ASO tot 212,50 euro in BSO. Een evidente verklaring voor de toename van het budget met de leeftijd is dat de laatstejaarsstudenten meer inkomsten krijgen uit weekend- en vakantiejobs.

De omvang van de inkomsten zijn sociaal en sekse-gebonden. Uit ons onderzoek blijkt immers dat studenten uit het BSO over een groter budget beschikken dan leeftijdsgenoten uit ASO en TSO. Opvallend is dat jongens over meer middelen beschikken dan meisjes. Enkel bij de 16-jarigen is het verschil verwaarloosbaar.

Hoe is het budget samengesteld? Niet van de lotto!

De bronnen van inkomsten zijn in volgorde van belangrijkheid:

- zakgeld
  - vakantie- of weekendjob
  - andere inkomsten zoals babysitten, auto's wassen, enz.
- We stellen vast dat niet al het geld dat tieners vergaren gulle giften zijn. Er wordt soms ook hard voor gewerkt. Hoe ouder, des te vaker dit gebeurt en hoe meer er verdiend wordt.

Leren sparen

Jongeren besteden in het algemeen hun geld niet aan directe behoeftes zoals eten en drinken, verplaatsingskosten of vakantie, maar wel aan kleding, uitgaan en gsm-kosten. Opvallend is dat er weinig geld uitgegeven wordt aan boeken. Maar hoe kan het ook anders in onze huidige beeldcultuur. Het opzoeken van informatie verloopt steeds meer en meer via het internet.

Hoe ouder leerlingen worden, hoe meer belang ze hechten aan sparen. Wat bij 16-jarigen nog 28 euro per maand is, stijgt bij 17-jarigen naar ongeveer 40 euro per maand. Bij 18-jarigen ligt het maandelijks spaarbedrag zelfs tussen 66 en 90 euro.

Studenten sparen ook doelgericht. Het spaarobject varieert naargelang de leeftijd van 'voor later' tot gsm, bromfiets, kleding, hobby's of het aanschaffen van een auto bij 18-jarigen.

Mag het iets meer zijn?

Omdat het niet eenvoudig is om te weerstaan aan de vele verleidingen van de consumptiemaatschappij op het gebied van ontspanning en lifestyle, zouden alle jongeren uiteraard een groter budget willen besteden. Uit één groep blijkt dat men een toename van het budget wenst van gemiddeld 150 euro (= stijging van 96,7 %). In de controlegroep merkten we op dat de studenten een verhoging wensen van 39 euro (= stijging van 27,5 %).

Zakgeld is een leermiddel

Stefaan Hendrickx,
medewerker OIVO

In 2003 stelde het OIVO (Onderzoeks- en Informatiecentrum van de VerbruikersOrganisaties) de studie 'Jongeren en geld' voor: nuttige info geput uit meer dan 1000 gesprekken met leerlingen van verschillende leeftijden en hun ouders. Om verschillende redenen zijn onze cijfers niet helemaal vergelijkbaar met die van de Roeselaarse studenten (o.a. verschillende leeftijdscategorieën). Wel vallen enkele zaken op in de conclusies van die laatste. Zo is er het vastgestelde grote, en met de leeftijd sterk stijgende, verschil in budget tussen leerlingen uit het ASO, TSO en BSO, een aspect van het onderwerp dat in de OIVO-studie niet belicht werd. Ook verschillen de zakgeldbudgetten van jongens en meisjes in de onderzoeken nogal. In Roeselare beschikken de 17- en 18-jarige jongens over meer middelen dan de meisjes, in het OIVO-onderzoek is het net andersom. Maar wat algemeen opvalt is dat jongeren vaak via hun zakgeld hun eerste schuchtere stappen op het vlak van geldbeheer zetten: het geld wordt gespaard (bijgehouden of op een bankrekening gezet) om een duur(der) artikel te kunnen kopen. Zakgeld is dus een leermiddel. Tenminste, het kan op die manier gebruikt worden omdat weinig jongeren het geld aan onmiddellijke, noodzakelijke uitgaven moeten besteden. Die worden immers betaald door de ouders. Tieners gebruiken hun zakgeld vooral voor plezieraanpakken: kleding, (video)spelen, cd's, dvd's, cadeaus, gsm-kaarten, snoep, sigaretten en dranken. Bij jonge volwassenen speelt zakgeld wel al een grotere rol in het beheer van de regelmatige uitgaven en wordt het vaak gekoppeld aan andere bronnen van financiering: studentenjobs vanaf 16 jaar, studiebeurzen, sociale vergoedingen en het eventuele loon van de partner vanaf 18 jaar.

Voor consumentenorganisaties zoals het OIVO is zakgeld geen doel op zich, maar een middel om jongeren te leren omgaan met een budget. Jong geleerd is oud gedaan. Jongeren moeten leren rekening houden met de grenzen die ouders op financieel vlak stellen. Het ideale budget bestaat niet: elkeen moet leren omgaan met het eigen beschikbare budget. Niet méér uitgeven dan je kan betalen. Je hoeft niet laten gek maken door de vele verlokkingen van de consumptiemaatschappij. Je geld gebruiken om producten en diensten te kopen met een goede prijs-kwaliteitverhouding. En om duurzamer te consumeren. Bij het onderwerp geld horen ingewikkelde vragen zonder pasklare antwoorden (over inkomensverdeling, onrechtvaardigheid, enz.), maar iedereen kan op bescheiden schaal wel invloed uitoefenen: je kan als gewone consument steeds bepaalde goederen en diensten kopen en andere bewust niet. Je kan kiezen voor milieuvriendelijke producten en voor producten uit de eerlijke handel. Gebruik je zakgeld (of het geld dat je met je zakgeld spaart) alvast om te oefenen.

Tijd voor vrije tijd ... een kwestie van leeftijd? Over jongeren en hun vrijetijdsbesteding

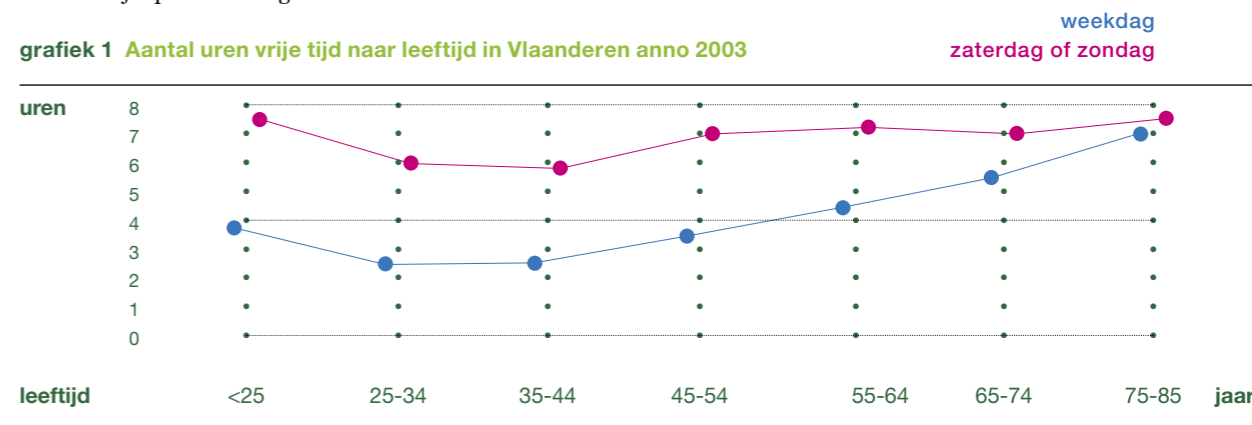
Voor vaders en zonen zijn oud en jong gelijk. Een dag bestaat voor iedereen uit 24 uren en ook het aantal dagen is geteld: 365 in een doorsnee jaar en bij een schrikkeljaar komt er een extra dag bij. Om het nu maar eenvoudig te stellen. Niet de hoeveelheid tijd, maar wel hoe die ingevuld wordt, verschilt. In wat volgt wordt een summier maar actueel beeld gegeven van het vrijetijdspatroon van Vlaamse jongeren. Enkele resultaten uit een recente studie waarin gepeild werd naar de vrijetijdsbesteding en -beleving in Vlaanderen liggen aan de basis van deze bijdrage (zie Pauwels & Scheerder, 2004).¹

In deze vrijetijdsstudie kwamen naast de tijd die Vlamingen besteden aan vrije tijd en de tevredenheid daarover, eveneens een aantal activiteiten aan bod waarin Vlamingen gedurende hun vrije tijd participeren. Tijd die gebruikt wordt voor het volgen van dagonderwijs, betaald werk, de verzorging van kinderen of andere huisgenoten, het vervullen van taken waartoe men zich verplicht voelt, alsook essentiële behoeften waaronder eten, persoonlijke verzorging en slapen, worden in deze studie niet als vrije tijd beschouwd. Met 'jongeren' bedoelen we de leeftijdscategorie 18- tot en met 24-jarigen. De bevindingen uit de bovenvermelde studie laten toe om deze groep inzake hun vrijetijdsgedrag met oudere leeftijdsgroepen te vergelijken. Bovendien kunnen we eveneens een vergelijking doorheen de tijd maken.

In grafiek 1 zie je dat 18- tot en met 24-jarigen anno 2003 gemiddeld iets meer dan een zevende van een weekdag aan vrijetijdsactiviteiten besteden, namelijk 3 uur en 49 minuten. Dat is een pak meer dan de leeftijdsgroep van 25- tot en met 44-jarigen, die bijna anderhalf uur minder vrije tijd hebben op een week- of werkdag. Pas vanaf 55 jaar ligt het aantal uren vrije tijd hoger dan tijdens de late jeugdijaren. In het weekend zijn de verschillen tussen de diverse leeftijdsgroepen minder groot. Toch zijn alweer de 25- tot en met 44-jarigen de dupe, ze beschikken namelijk ook tijdens het weekend over een kleiner vrijetijdskapitaal dan de jongeren. Op een vrolijke zaterdag of zondag besteden jongeren bijna een derde van de beschikbare tijd (7u25min)

aan vrijetijdsactiviteiten. Uit de vergelijking van de cijfers over meerdere jaren leren we dat sinds 1997 de hoeveelheid vrije tijd naar leeftijd quasi stabiel gebleven is.

grafiek 1 Aantal uren vrije tijd naar leeftijd in Vlaanderen anno 2003

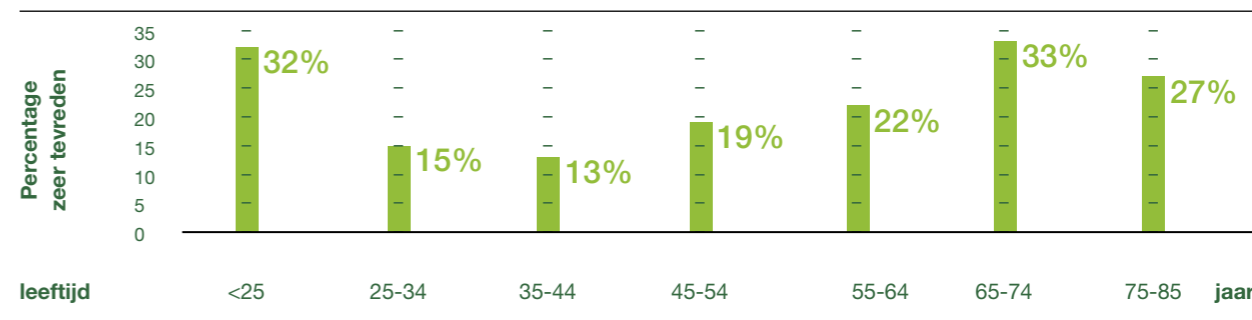

Zijn we dan tevreden met het aantal uren vrije tijd op een weekdag? Niet altijd.

Zo blijken 65-plussers ontevreden te zijn met het aantal beschikbare uren vrije tijd waarmee de groep van 18- tot en met 24-jarigen juist wel tevreden is. Voor de eerstgenoemden speelt mee dat ze minder vrije tijd willen. Vermoedelijk komt het aspect van verveling hier kijken. Door de band betekent dit dat iets minder dan zeven op tien Vlamingen best tevreden is met het gemiddeld aantal uren vrije tijd waarover ze beschikken gedurende de week. Bijna een derde van de jongeren is zeer tevreden met de manier waarop ze hun vrije tijd (kunnen) doorbrengen (zie grafiek 2).

Bij de 25- tot en met 64-jarigen ligt dit aantal gevoelig lager.

grafiek 2 Tevredenheid met de manier van vrijetijdsbesteding naar leeftijd in Vlaanderen anno 2003

Op basis van het hier gehanteerde onderzoek kunnen we eveneens uitspraken doen omtrent een aantal specifieke vrijetijdsactiviteiten. We focussen daarbij op de jongeren die niet deelnemen aan deze activiteiten en vergelijken ze opnieuw met oudere leeftijdsgroepen. Non-participanten komen helemaal niet in contact met de respectievelijke vrijetijdsactiviteit.

Van de opgenomen vrijetijdsactiviteiten in onderstaande tabel, is naar de bioscoop gaan de populairste tijdsbesteding bij de jongeren (18-24 jaar). Slechts 3% zegt niet in een bioscoop geweest te zijn in 2003. 97% dus wel, je ziet meteen bij wie uithuizig film kijken het populairst is. Een vergelijkbare trend in functie van de leeftijd zien we voor het recreatief pc-gebruik, het recreatief internetgebruik, het actief aan sport doen, het bibliotheekbezoek, het bijwonen van een rock- of popconcert. Deze bezigheden kunnen als typische 'jeugdige' vrijetijdsactiviteiten aangeduid worden aangezien ze met toenemende leeftijd minder populair worden.

Een ballet- of dansvoorstelling, een jazz- of bluesconcert of opera-voorstelling bijwonen, evenals regelmatig vrijwilligerswerk doen en actief lid zijn van een vereniging voor kunstbeoefening of een socio-culturele vereniging, vindt weinig ingang bij alle leeftijdscategorieën. Ook bij jongeren.

Toch nog even aangeven dat meer dan de helft van de jongeren zelf creatief of kunstzinnig bezig is, een theater- of toneelvoorstelling bijwoont, niet vies is van een bezoek aan een museum, tentoonstelling of galerij, laat staan een bezienswaardig monument of gebouw, en ook voldoende gaatjes in de drukke agenda vindt om een sportmanifestatie bij te wonen.

Net niet de helft, maar toch bijna, is actief lid van een vereniging en dus betrokken bij een groep van mensen. Hier valt het onderscheid met de andere leeftijdscategorieën best mee.

Dat geldt, met uitzondering van de 65-plussers, ook voor het lezen van een krant, een bezoek aan het bos of een natuurgebied.

Voor de volledigheid geven we de hele tabel mee. In de schaarse vrije uurtjes kan er dan naar geloven in gegrasduind worden, op zoek naar andere opmerkelijke resultaten die hier buiten schot bleven.

Percentage non-participanten voor een aantal vrijetijdsactiviteiten naar leeftijd in Vlaanderen anno 2003

	<2 5j	25- 34j	35- 44j	45- 54j	55- 64j	65- 74j	75- 85j
naar bioscoop gaan	3	13	29	44	65	80	96
recreatief pc-gebruik	15	30	51	64	80	92	99
recreatief internetgebruik	19	34	49	62	82	96	100
krant lezen	20	28	29	29	25	28	49
actief aan sport doen	23	29	41	51	56	56	76
bezoek aan bos of natuurgebied	24	21	18	21	27	38	63
kijken naar tv gedurende het WE	27	28	23	23	14	14	6
bibliotheekbezoek	30	53	54	64	78	80	88
sportmanifestatie bijwonen	35	51	49	54	60	68	83
rock- of popconcert bijwonen	36	46	59	78	93	99	99
kijken naar tv gedurende de week	38	43	40	33	15	9	5
bezoek aan bezienswaardig gebouw of monument	39	44	41	36	46	52	67
bezoek aan museum, tentoonstelling of galerij	44	50	50	49	53	56	73
theater- of toneelvoorstelling bijwonen	45	48	51	45	53	64	80
zelf creatief of kunstzinnig bezig zijn	46	50	55	56	67	71	80
actief lid van een vereniging	51	47	50	52	51	54	63
klassiek concert bijwonen	59	70	65	67	75	77	89
folkloristisch concert bijwonen	73	76	79	79	81	85	95
actief lid van een sportclub	73	74	78	86	89	88	94
ballet- of dansvoorstelling bijwonen	76	74	76	82	82	85	93
jazz- of bluesconcert bijwonen	83	84	85	79	93	95	99
regelmatig vrijwilligerswerk doen	83	87	84	77	80	88	95
operavoorstelling bijwonen	94	93	94	90	89	90	96
actief lid van een vereniging voor kunstbeoefening	94	95	96	95	96	97	98
actief lid van een socio-culturele vereniging	99	99	96	96	93	96	95

Opmerking: bij recreatief pc-gebruik en recreatief internetgebruik gaat het om respondenten die (bijna) nooit met deze media in contact komen, bij het lezen van een krant om respondenten die nooit tot minder dan één keer per maand de krant lezen, en bij het kijken naar tv gedurende de week of het weekend om respondenten die één uur of minder per dag naar tv kijken.

Referenties

Pauwels, G. & Scheerder, J., *Tijd voor vrije tijd? Vrijtijdsparticipatie in Vlaanderen: Sport, cultuur, media, sociale participatie en recreatie (Stativaria 32)*. Brussel: Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap Administratie Planning & Statistiek, 2004.

Voetnoot 1

Deze studie kan aangevraagd worden bij de Administratie Planning & Statistiek (APS) van het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap of gratis gedownload worden via http://aps.vlaanderen.be/statistiek/publicaties/stat_Publicaties_stat32.htm.

Personalia

Jeroen Scheerder is licentiaat en doctor in de lichamelijke opvoeding en master in de sociale en culturele antropologie. Als stafmedewerker is hij werkzaam op de Cel voor Cultuur-, Jeugd- en Sportbeleid van het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap. Hij is verbonden aan het Departement Sport- en Bewegingswetenschappen van de KULeuven en docent aan de Vlekho Business School waar hij de module 'Sport en beleid' verzorgt.

Guy Pauwels is socioloog en gediplomeerde in de aanvullende studies bedrijfseconomie. Hij is als stafmedewerker actief bij de Administratie Planning en Statistiek (APS) van het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap. Daar is hij verantwoordelijk voor de opvolging van de beleidsdomeinen sport, cultuur en jeugd.

Friends

Flikken

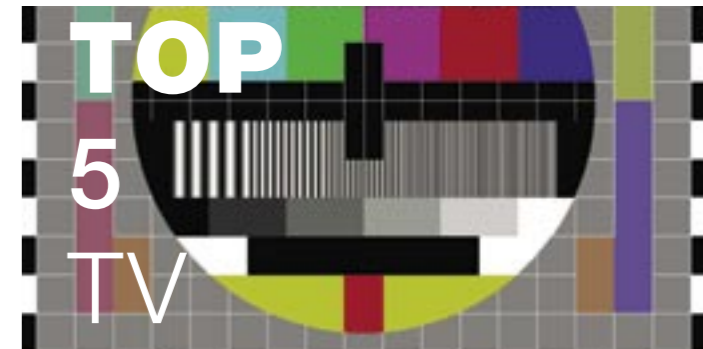
Expeditie Robinson

De slimste mens ter wereld

Het Eiland

pro-gram-ma

Het ideale café

Waar gaan we één gaan drinken?

Ik heb eigenlijk twee soorten ideale cafés. In mijn ideale praat-café is er trendy (lounge)muziek die niet te luid staat, zodat je daadwerkelijk tegen elkaar kan praten. Een gewoon pintje of frisdrank is niet duurder dan 1,50 euro en er moet een aanbod zijn van cocktails, liefst ook niet te duur, max. 6 euro.

Het interieur is zo trendy mogelijk, maar toch gezellig. Graag heb ik er ook een aanbod van goedkope snacks zoals spaghetti, pizza, tapas,... In de zomer vind ik het ook wel leuk als er een terras is. De ligging speelt niet echt een rol, maar ik heb wel graag parking in de buurt. De cafés die het meest bij mijn ideale café aansluiten zijn Gran Turismo in Kortrijk en Limonada in Gent.

Mijn ideale feestcafé, niet te vergelijken met een praatcafé want je gaat er met een volledig andere ingesteldheid naartoe, heeft wel wat luider muziek en er moet plaats zijn om te dansen. De prijzen mogen wat duurder zijn, maar dan moet er wel een deftige dj tegenover staan. Het café moet ook minstens tot 5u 's morgens open zijn. Feestcafés die ik nu het liefst bezoek zijn Fuzzies in Kortrijk en Decadance in Gent.

Thomas, 24, coördinator ontmoetingscentrum

Het ideale café voor een 21ste-eeuwse jongere?! In het in bruine kroegen, faubars, danscafés en loungebars verzuipende Vlaanderen is er voor elk wat wils, maar dat wils hangt ook af van de mood van de caféganger. Met andere woorden; je kan de jongere van 2004 overal met een pint of iets dergelijks tegen het snel-recuperende lijf lopen, maar laten we voor de sake of history toch een poging ondernemen tot classificeren. Een steekproef in Gent:

Nemen we een willekeurige, maar kritische jongere:

127

'Fuck trendy cafés' is min of meer mijn motto. Cafés waar looks en standing primeren vind ik kleingeestig. Bovendien kies ik voor democratische prijzen, zoals 1,50 euro voor een pintje. Een café dat vol rook hangt is ook een no go. Ik hou wel van cafés met lage plafonds. En het moet ook sober zijn, geen tentoonstelling van objecten, die overal staan te glimmen en knipperen.

Kris, 23, hiphopfanaat

Belangrijk is een goede toog, één waar je goed kan tegen leunen. Ik ga het liefst naar gezellige cafés, geen studentencafés waar je de geur van verschaald bier en rottende filters niet meer weg krijgt, maar ook geen te speciale interieurs. In een goed café staat geen tv op, behalve dan voor voetbalmatches of dergelijke. Niets ergerlijker dan tv-beelden ergens rond de toog en geen tv-klank.

Pieter, 25, sportieve burgerlijk ingenieur

Het ideale café is er om een babbeltje te slaan met vrienden. Het is een gezellig café met jazzy of loungy achtergrondmuziek, met leuk personeel en gunstige prijzen. Het ideale uitgaanscafé mag al wat duurder zijn, maar geen 5 euro voor een cola. Liefst r&b muziek die goed weerklinkt in de grote ruimte, want daar hangt er minder rook. Qua interieur heb ik dan liefst barkrukjes rond hoge ronde tafeltjes. Els, 23, werkt bij een tv-productiehuis

En wat vindt onze iets jongere medemens?

Mijn ideale café is een café waar iedereen welkom is. Rode kleuren omdat die warmte uitstralen en blacklights achter mat glas. Van muziek hoor ik liefst alternatieve muziek zoals hiphop. Als het maar geen techno is, er zijn al genoeg cafés waar ze dat draaien. Je moet zacht kunnen zitten, kussens zijn dus ideaal. Ruben, 16, linkse jazzspelende rapper

Ik zit vaak in café Sint-Benedictus in Sint-Lodewijk (Deerlijk). Het is een café voor jan en alleman. Ik zit daar vaak met de Chiro, na de vergadering of voor we weggaan. Het is de perfecte plaats om een kaartje te leggen en wat bij te praten. Je hebt er een bak-tafel en een tapbiljart. Er hangt een leuke sfeer als je er samen zit met vrienden. Julie, 18, voor kapster lerende Chiro-leidster

En de stem van de befaamde Overpoort in Gent kon natuurlijk niet ontbreken:

Café Charlie's. Er is veel ambiance, veel jeugd en veel vrouwvolk en ik hou van vrouwvolk, dus ja. Het belangrijkste is dat je er kan feesten en dansen. Tom, 19, cineast

Goede muziek en leuke sfeer. Niet te druk qua interieur, liefst sober met een leuk detail. Een goed café is een café waar er iets te beleven valt. Goed bier is ook belangrijk en het mag niet te druk zijn, je moet nog bewegingsruimte hebben. Els, 24, 'fuiven, fuiven'

De A Propos. Daar zit ik veel. Tof volk, ik ken er heel veel mensen. Goede muziek, leuk interieur. En je moet er zowel kunnen feesten als kunnen babbelen. Virginie, 24, 'werkende bezige bij'

Waar er in 2004 studenten in schort en lint rondlopen:

Het ideale café is een café waar je kan zitten praten met mensen, waar je gezellig pinten kan pakken zonder dat er 'geboenk' op de achtergrond is. Een café met een cafébaas waaraan je kan vragen of je er een fuifje mag geven zonder dat hij begint te zagen. Een café waar je hele club komt, waar je vrienden dus sowieso zijn als je binnenkomt en waar je je eigen avonden kan organiseren. In de Overpoort blijven er amper zo'n cafés over, buiten De Salamander, Sjakosh en 't Hemelsbreed Verschil. Thomas, 24, cantor van het FK

En tenslotte de anti-Overpoort mensen. 'Men' zou ze ook de alternativo's kunnen noemen:

Ik zit graag in een café waar het rustig is en waar ik een babbeltje kan maken met de mensen aan de toog. De drank mag ook niet te duur zijn. Maar gezelligheid en rustige muziek zijn belangrijk voor mij. Eline, 21, studente kunstgeschiedenis en vrijwilligster in een jeugdhuis

Ik ga graag naar jazzcafé 't Damberd omdat het jazzmensen van alle leeftijden aanspreekt en omdat die muziek ook een sfeer van anarchisme en multiculturaliteit creëert, een sfeer waarin iedereen zich welkom voelt. Joeri, 25, people & politics lover

Jongeren zitten anno 2004 dus nog altijd graag en veel op café. No worries, het einde van de café-cultuur is nog niet in zicht, maar we hebben wel nog een lange weg te gaan naar het ideale café want dat bestaat voor de meeste jongeren niet. Of ligt het meer aan de menselijke aard dan aan de cafés? Je kan er misschien eens op café over filosoferen.

Griet Vanhaverbeke
CJP-reporter

Met z'n allen aan de toog

Ik was toch merkbaar verrast door het feit dat vele jongeren nog steeds een gewoon praatcafé weten te appreciëren, waarvan het interieur toch niet zo belangrijk is behalve dat het gezellig moet zijn. Persoonlijk ben ik het daar volledig mee eens.

Uiteraard speelt het budget ook een belangrijke rol. De meeste jongeren zullen sowieso kleinere budgetten hebben en willen dan ook geen te gekke prijzen betalen. Door duurdere prijzen te vragen mik je ook op een totaal andere doelgroep.

Ik heb ook het gevoel dat jongeren steeds minder thuis eten en daardoor vaker op café of resto gaan, maar dan moeten de prijzen ook navenant zijn. Een spaghetti, een broodje, een pizza, een pasta of een dagschotel. Het maakt het er tegenwoordig voor een uitbater ook niet gemakkelijker op om met lage consumptiebedragen ook nog eens zijn zware uitbatingskosten te kunnen betalen.

Jongeren vinden een toog ook zeer belangrijk en dat is niet verwonderlijk. Het geeft aan dat sociaal contact zeer belangrijk is op café en dat er zelfs graag gegeten wordt aan een goede toog.

Vinko Pepa

bezieler van o.m. (eet)cafés Berlin en Kapitein Zeppos

LEUVEN

STUK

WWW.STUK.BE

De programmatie van STUK brengt gedreven nieuwkomers naast gevestigde namen. Slim en scherp, dat is de uitdaging. Nooit mainstream, maar altijd met een streepje experiment. STUK maakt ook werk van een erg lage-prijzen-politiek. Dit jaar kan je naar theater, dans en muziek vanaf 5 euro. STUK gebruikt hiervoor extra subsidiegeld dat doelbewust wordt ingezet om prijzen laag te houden. Ongeveer 50% van het publiek is immers student en dus voor 99% jonger dan 26 jaar.

HASSELT

KUNSTENCENTRUM BELGIE

WWW.KUNSTENCENTRUMBELGIE.COM

De hele programmering van Kunstencentrum BELGIE is 'jeugdig' van opzet hoewel er ook gevestigde waarden met een jong hart op het podium staan. Op jaarbasis presenteert Kunstencentrum BELGIE een 200-tal voorstellingen met video, film, dans, theater en concerten, regelmatig aangevuld met pittige debatten, literatuur en poëzie, eigen producties, muziek- en filmfestivals en themaprojecten (Sound In Motion, Moving Force, Japan Improv, (K-raa-k)3 festival, Het Samplisme, enz.)

BRUGGE

HET CONCERTGEBOUW

WWW.CONCERTGEBOUW.BE

Het Concertgebouw legt het jonge volkje in de watten. Zo ging in 2004 het nieuwe festival Music In Mind, een samenwerking met het Brugse muziekcentrum Cactus, van start met namen zoals Mauro en Mercury Rev. Daarnaast organiseerde het Concertgebouw ook enkele schoolvoorstellingen met bekende artiesten zoals Michaël Pas. Deze projecten konden telkens op veel bijval rekenen en ook voor 2005 is de vraag weer groot.

GENT

SMAK

WWW.SMAK.BE

Elk jaar opnieuw organiseert het S.M.A.K. initiatieven om jongeren te laten proeven van kunst en cultuur. Tijdens de zomervakantie worden stages of workshops voor jongeren georganiseerd, vaak i.s.m. een andere partner (het Museum voor Schone Kunsten en andere Gentse musea of een theatergezelschap). Vaak worden deze stages afgesloten met een publiek toonmoment. Het S.M.A.K. is tevens partner in het SPOTTERS-project, de jongerenbeweging van de Gentse musea.

VOORUIT

WWW.VOORUIT.BE

Kunstencentrum Vooruit presenteert in vijf zalen en in een extra large Kafee theater, dans, performance en vooral veel muziek van over de hele wereld. Gratis kafeeconcerten, resident dj's, bij voorkeur van het jongere soort, een wildgedragkaart voor avontuurlijke concertgangers, media-kunst en video-projecten met jonge artiesten en vele veilige en verantwoorde party-gebeurens (Poplife, Kozzmozz, StuBru-feest en 10 days Off).

BRUSSEL

BOZAR

WWW.BOZAR.BE

BOZAR STUDIOS, de educatieve dienst van het Paleis voor Schone Kunsten, knipt het uitgebreide programma van tentoonstellingen, concerten, dans, theater en literatuur op maat van jongeren van 15 tot 26 jaar. Met de 'To START with ART'-actie kunnen jongeren op hun eigen ritme en aan een voordelig tarief proeven van het aanbod. 1 START-pakket bevat 5 tickets t.w.v. 5 euro en geeft jongeren toegang tot alle producties van BOZAR.

KAATHEATER

WWW.KAATHEATER.BE

Het Kaaithheater brengt geen specifiek jongerenprogramma, maar heeft wel een ruim aanbod van voorstellingen die ook interessant kunnen zijn voor jongeren. Speciaal voor middelbare scholen wordt er uit het programma een selectie gemaakt. Iedereen jonger dan 26 jaar krijgt een gratis K-kaart (waarde 25 euro) waarmee zij gedurende het hele seizoen tickets tegen halve prijs kunnen kopen. Voor de meeste voorstellingen betalen ze dan nog slechts 6,25 euro.

GENT/ANTWERPEN

VLAAMSE OPERA

WWW.VLAAMSEOPERA.BE

Met haar jongerenwerking Opera_Explorer wil de Vlaamse Opera jongeren laten kennismaken met alle facetten van de operawereld. Tijdens de Opera_Explorer-dagen wordt de voorstelling die zal bijgewoond worden tot op het bot ontleed aan de hand van inleidingen en creatieve workshops. Binnen het reguliere tarief kan iedereen al vanaf 7 euro naar een operavoorstelling komen, maar er is ook nog het jongerenabonnement en het last-minute voordeel voor jongeren onder de 26 jaar.

ANTWERPEN

HET TONEELHUIS

WWW.TONEELHUIS.BE

Het Toneelhuis werkt permanent rond educatieve omkadering, jongerenprogrammatie, ondersteuning van leerkrachten en actieve participatie van jongeren aan theater via workshops, inleidingen en nabesprekingen op scholen en jaarlijkse jongerenprojecten. Jongeren onder de 26 betalen slechts 8 i.p.v. 16 euro voor de grote zaal en 5 euro voor Studio Tokio. Het Toneelhuis organiseert ook regelmatig gratis voorstellingen en evenementen.

DESINGEL

WWW.DESINGEL.BE

In haar beleid schenkt deSingel bijzondere aandacht aan jongeren. Informatiepakketten samengesteld voor leerkrachten helpen jongeren om het bijwonen van voorstellingen voor te bereiden. Op de website vinden ze bovendien gratis programmaboekjes, persrecensies, foto's, video- en audiofragmenten en ander promotiemateriaal. Uiteraard is het tarief een belangrijk argument voor jongeren. Min-19-jarigen kunnen alle voorstellingen en concerten bijwonen aan 8 euro, min-25-jarigen genieten tot 30% korting.

HETPALEIS

WWW.HETPALEIS.BE

HETPALEIS is een theaterhuis voor kinderen en jongeren van 4 tot 18 jaar. Specifiek voor jongeren vanaf 14 wordt jaarlijks een theaterprogramma samengesteld. Hiervoor werkt HETPALEIS regelmatig samen met theatermakers als Dimitri Leue, Stefan Perceval en Arne Sierens. Ook speciale activiteiten zoals jongerenfeesten, de samenwerking met Studay of het lanceren van HETPALEIS-kaftpapier worden goed gemaakt.

OF WAT DOEN
CULTUURHUIZEN
VOOR JONGEREN
ANNO 2004?

MECHELEN

KC NONA

WWW.NONA.BE

kc nOna werkt met zowel jonge artiesten als gevestigde, wars van discipline- en generatiedenken en wil hiermee publieksmatig de rijkst mogelijke legeringen aanboren. Zo schrijft kc nOna zich in voor jongeren-evenementen (al 5 jaar regiostamplaats voor de Kunstbende) en workshops (gratis elke week Dansfabriek) en biedt het interessante reductietarieven voor jongeren (extra interessant voor studenten van de Katholieke Hogeschool Mechelen). Verder zet kc nOna zich met de productie van DJ Grazzhoppa's DJ Bigband & Visual Vectorz Project uitdrukkelijk in voor een jong publiek.

WWW.CJP.be

HET GROOTSTE CULTUURANBOD IN JOUW REGIO

Wij doen een gratis schatting van uw eigendom !!

TOP5
MUZIEKGENRE

132

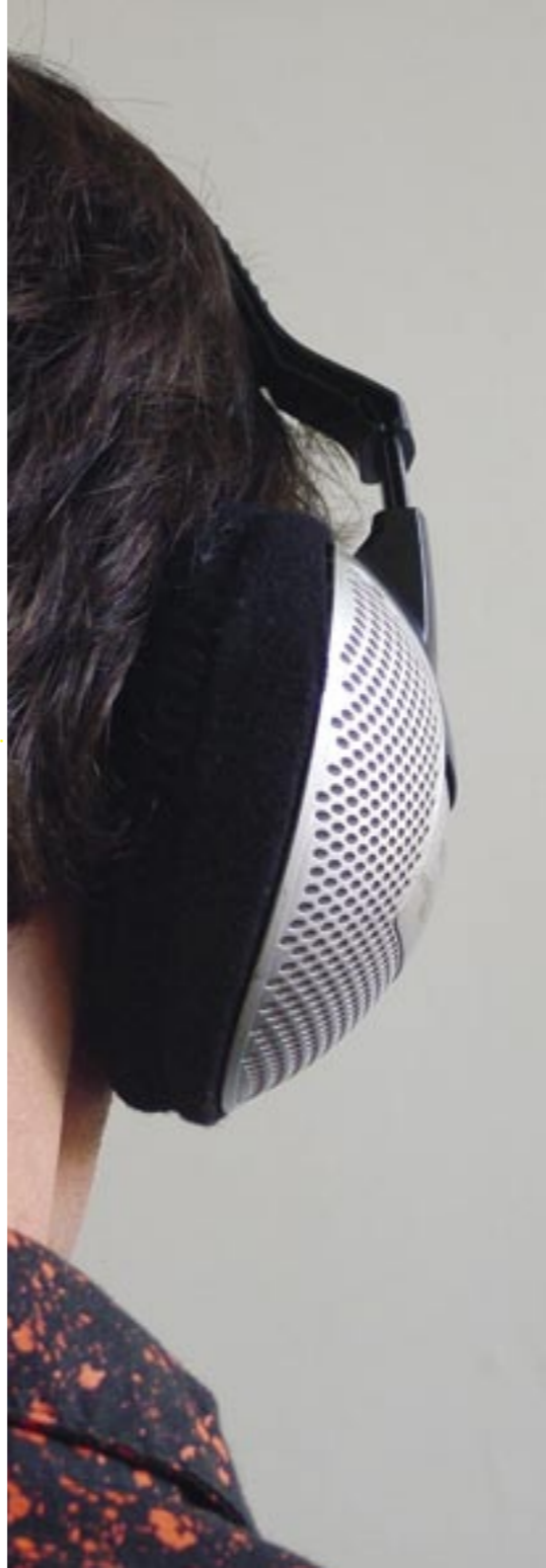
POP

ROCK

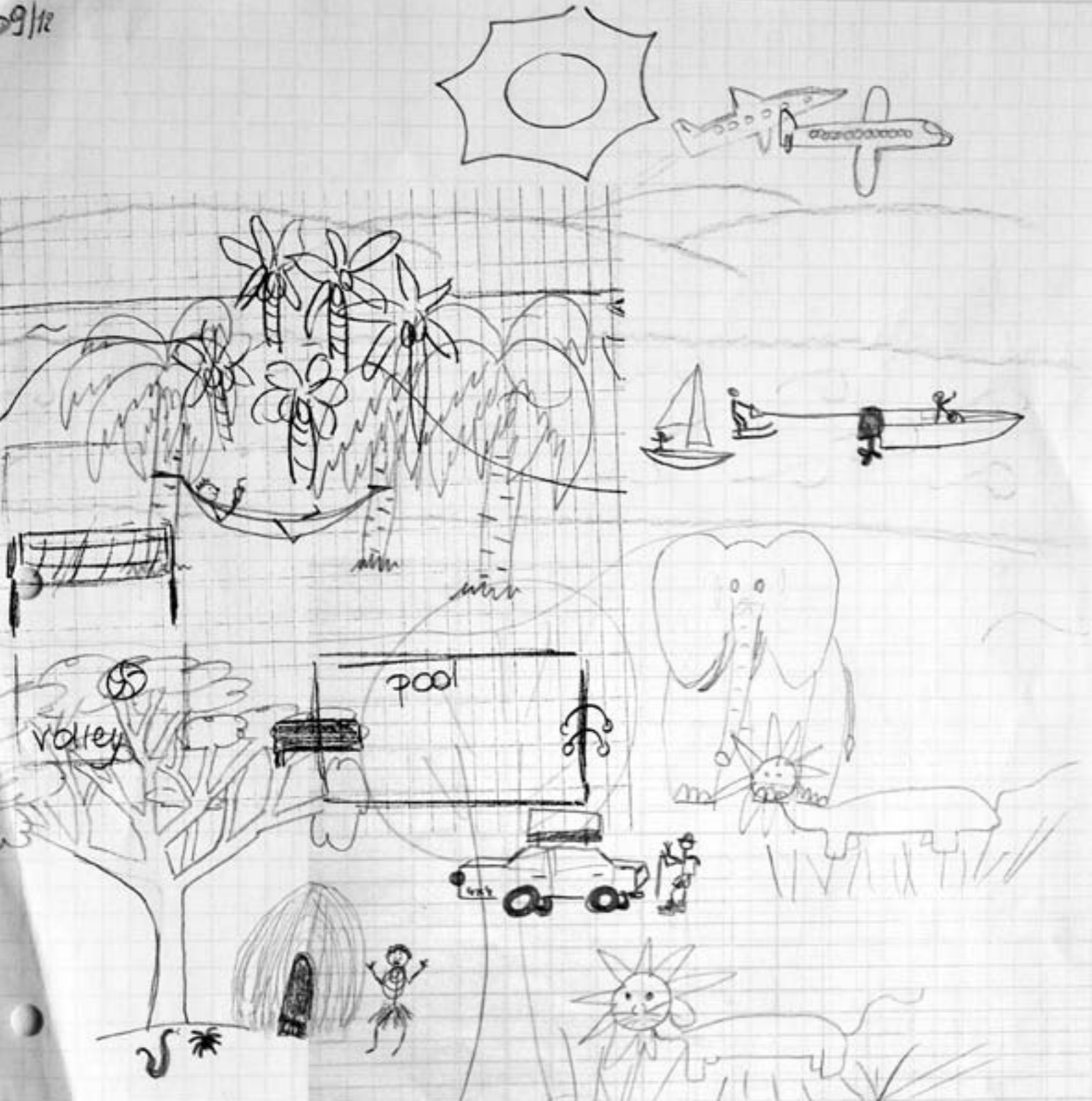
DANCE

R&B

BALANCE HIPHOP

133

Doe de vakantietest

Voor de mensen in de reissector is het interessant om te weten voor welke vakantie jongeren kiezen. In de lessen Marktonderzoek aan de opleiding Bachelor in Toerisme- en recreatie-management van de Katholieke Hogeschool Mechelen staat men hierbij uitgebreid stil. Aan de studenten werd gevraagd om een tekening van hun ideale vakantie te maken. Uit de tekeningen kan je vijf types afleiden.

Sun, sea and fun-zoekers

De 'sea, sun en fun'-zoeker houdt van zijn medemens. Eénmaal de vakantie start, verplaatst hij zich en masse met een touringcar of chartervliegtuig naar een zonnige bestemming in het zuiden. Ibiza en Mallorca zijn de lievelingsbestemmingen. De Costa del Sol en Turkije liggen voor de rustige 'sea, sun en fun'-zoeker goed in de markt. Het doet er uiteindelijk niet toe waar hij belandt, als het maar goedkoop en zonnig is en het niet te buitenlands aandoet. Het eten hoeft niet lekker te zijn, als het maar veel is. De 'sea, sun en fun'-zoeker wil lekker lui onderuit op het strand liggen en vooral kijken naar wat er zich voor lekkers in de onmiddellijke omgeving bevindt. Vakantie voor de 'sea, sun en fun'-zoeker is om te luieren, te party-en, lekker uit de bol te gaan en vooral te scoren. De 'sea, sun en fun'-zoeker ondergaat zijn vakantie. Hij heeft een passieve beleving van de vakantie. Hij is geen trendsetter, maar volgt gedwee de touroperator. Human interest programma's maken graag jacht op de 'sea, sun en fun'-zoeker om de verdorvenheid van de hedendaagse jeugd aan te tonen.

Lievelingsfilms: Costa, Bikini Beach

Actieve ontdekkers

Als de actieve ontdekker de vakantieriebels voelt, trekt hij er op uit met de rugzak. Hij plant zelf zijn reizen naar de meest bizarre bestemmingen. Elke bestemming is goed als het maar wild, ruig en buiten de toeristische platgetreden paden valt. In zijn reiskeuze is hij eigenzinnig en koestert hij graag de illusie de eerste en de enige te zijn. Touroperators hebben geen vat op de actieve ontdekker. Eénmaal ter plaatse verplaatst de actieve ontdekker zich al liftend, met het openbaar vervoer of springt hij op een echte trekkersfiets. Hij overnacht niet in luxe hotels, maar zet zijn eigen tentje in de natuur op of slaapt bij de boer in de hooischaar. Hij is vroeg uit de veren om zoveel mogelijk van zijn reis te genieten. De actieve ontdekker voelt zich één met de natuur, hij is sportief en zoekt de eenvoud op. Hij is uitgerust met de meest onwaarschijnlijke buitensportgadgets. Hij voelt zich anders dan de andere. Onder gelijkgezinden voelt hij zich superieur ten opzichte van de gewone vakantieganger. Wil je de actieve ontdekker pesten dan moet je met hem op een strandvakantie gaan.

Lievelingsfilms: Seven Years in Tibet

Robinsons

Robinsons hebben een sterk eilandgevoel. Vakantie is kiezen voor een subtropisch paradijs. Het cliché van palmbomen, witte zandstranden, adembenemende zonsopgangen en naakt-zwemmen bij maanlicht is voor de Robinsons het einde. Robinsons kiezen expliciet voor een luxevakantie en dat met z'n tweetjes. Ze kiezen voor een leven als God in Frankrijk. Ze willen vooral geen andere mensen in de buurt, tenzij om hen te dienen. Ook in zijn dagelijks leven zoekt de Robinson geen contact met de anderen, maar leeft voor zichzelf op een eilandje. Tour-operators hebben graag Robinsons. Ze hebben heel wat geld veil voor hun vakantie. Ouders van Robinsons zijn daarmee minder gelukkig.

Lievelingsfilms: The Blue Lagoon, The Beach

Sport- en spelfreaks

De sport- en spelfreaks willen zich op een sportieve manier uitleven. Tijdens de winter trekken ze massaal de bergen in, tijdens de zomer vind je ze vooral terug op het strand. De sport- en spelfreak kiest graag voor extremere sporten met een jong imago: snowboarden, parapente, bungeejumpen, surfen en skaten. Wat ze vooral niet doen is wat opa ook kan. Hoewel ze de sport op zich heel individueel beleven, gebeurt het in groepsverband. De après-ski is even belangrijk als het sporten zelf. Aan de toeg kan de sport- en spelfreak zijn straffe verhalen kwijt.

Lievelingsfilms: Vertical Limit, Point Break

Cultuurzoekers en natuurontdekkers

Strandvakanties zijn aan cultuurzoekers en natuurontdekkers niet besteed. Zij trekken de stad of de natuur in. Cultuurzoekers zijn steeds te vinden voor citytrips. Ze lopen de musea plat en kennen elke Griekse tempel in het Middellandse-Zeegebied. Ze slaan je om de oren met allerlei kunststromingen, de Gulden Snede en kleine geschiedenissen. Het hoogtepunt voor de cultuurzoeker is een archeologische opgraving in de buurt.

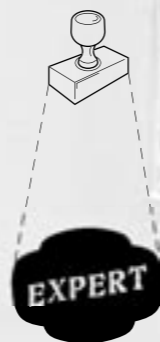
Natuurontdekkers houden van beestjes. Zij zijn steeds te strikken voor een safari. Gezeten in een jeep met lokale gids trekken ze de Afrikaanse savanne in. Hun jachttrofeeën leggen ze vast met een digitale camera. De meer avontuurlijke types onder hen trekken het Amazonewoud in.

Heb je een cultuurzoeker of natuurontdekker in je vriendenkring, mijd dan de uitnodiging voor de dia-avond van hun reis.

Lievelingsfilms: The Gods Must Be Crazy, Jurassic Park.

Marc Rubben

docent Marktonderzoek voor toerisme en recreatie aan de opleiding Bachelor in Toerisme- en recreatiemanagement van de Katholieke Hogeschool Mechelen

TOP 5

- 01 Harry Potter
- 02 Pieter Aspe
- 03 Dirk Bracke
- 04 De Da Vinci Code
- 05 In de ban van de ring

TOP 5 SONG

- 1 *Push up – Freestylers*
- 2 *Risin' – Natalia*
- 3 *Housewife – Daan*
- 4 *This love – Maroon 5*
- 5 *My Immortal – Evanescence*

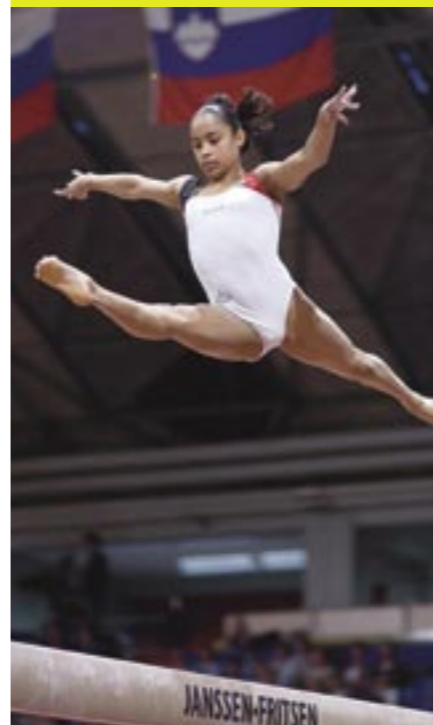
disc

Jong & beroemd

Jong talent 004

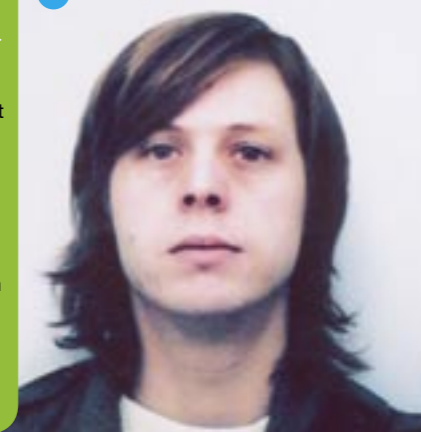
AAGJE VANWALLEGHEM °1987

Plaatste zich in de finale artistieke gymnastiek op de Olympische Spelen in Athene en werd de op een na laatste van de beste 24 topturnsters. Dit piepjonge Braziliaanse turnwonder behaalde al meerdere malen wereldwijd goud en brons.

MARIE VINCK °1983

Speelt naast Jan Declair en Josse De Pauw in het langspeelfilmdebuut 'De Kus' van Hilde Van Mieghem, moeder van Marie in de film en in het echte leven. Geselecteerd voor de Shooting Stars 2005, het programma van de European Film Promotion om nieuwe filmgezichten uit Europa te promoten.

FELIX VAN GROENINGEN °1977

Na theaterproducties zoals 'Kung Fu' en 'Discotheque' en kortfilms zoals 'Truth or dare' en '50cc' stelde Felix Van Groeningen zijn eerste langspeelfilm 'Steve+Sky' voor. Een liefdesverhaal op een soundtrack van Benelux hitjes, keurig geselecteerd door de Dewaele broers.

Gewaagd & gewonnen

Kunstbende

> www.kunstbende.be

Kunstbende is een wedstrijd in kunst voor iedereen van 13 tot 19 jaar. Prijzen zijn weg te kapen in verschillende categorieën: performance, nieuwe media, video, ontwerpen, fotografie, txt, txt on stage, muziek en dans. Er zijn voorrondes in elke Vlaamse provincie en een grote finale in mei.

VIDEO: Sus: Nature 2c/ Het washandje

NIEUWE MEDIA: Geert Bauwens/ Het vervolg

MUZIEK: Ello: Oceans of Black Words/Pathetic

PERFORMANCE: Ik voel me nogal opgeblazen ---> DEBILeraties

DANS: pATiNI/ Bambino

FOTOGRAFIE: ABBIE/ Hypercube

ONTWERPEN: Ganzen?/ Curriculum Vitae

TXT: Anna/ Monologue intérieure

TXT ON STAGE: Jozef Wouters/ Klik

Kif Kif

> www.kifkif.be

Dit jaar werden in het Antwerpse Zuiderpershuis voor het eerst de Kif Kif prijzen voor inter-cultureel artistiek talent uitgereikt. Kif Kif wil niet alleen allochtone jongeren stimuleren om aan kunst en cultuur te doen, maar hen ook bekend maken bij de gevestigde actoren en het ruime publiek zodat ze beter naar het reguliere kunstencircuit kunnen doorstromen. Even de nummers één in de verschillende categorieën:

ESSAY: Sddie Choua (1ste prijs), Kenan Serbest (2de prijs) en Aabbou Brahim (3de prijs)

FOTOGRAFIE: Nadia El Mahi (1ste prijs), Younes Zarhoni (2de prijs) en Yugoslav Rostas (3de prijs)

FILMSCENARIO: Nadira Azermai (1ste en enige prijs)

Het Grote Ongeduld

> www.hetgroteongeduld.be

Kortfilmfestival dat de nieuwe lichtung jonge filmmakers, afgestudeerd aan de Belgische filmhogescholen, op het scherm brengt. Bovendien zijn er ook een aantal prijzen aan verbonden. Canvas belooft de twee beste kortfilms. Zij krijgen elk een geldprijs van 1250 euro en een vertoning op Canvas. Lichtpunt bekroont de beste documentaire met een geldsom van 1240 euro en eveneens een vertoning op Canvas. De kortfilms zijn nog tot eind 2005 op de site te bekijken.

CANVASPRIJS BUITEN COMPETITIE: Jonas Geirnaert/ Flatlife

CANVAS ANIMATIE: Ineke Marynissen/ Il pleut

CANVAS FICTIE: Peter Ghesquièrre/ Schijn van de maan

LICHTPUNT: Valérie Baeyens/ Contraire

Jong & beroemd

WENDY JANS °1983

Begon op 10-jarige leeftijd te snookeren in de zaak van haar ouders. In 1998 werd ze, amper 14 jaar en 10 maanden oud, de jongste Belgische kampioen ooit. Dit jaar is de stadsgenote van Kim Clijsters Europese snookerkampioen en tweede op de wereldranglijst.

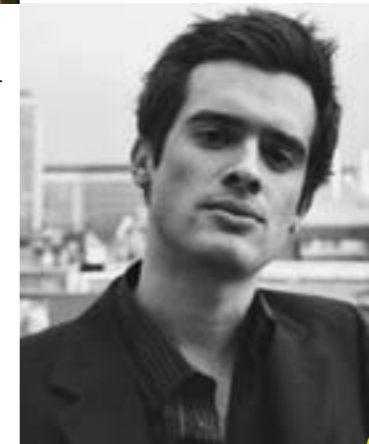
JOERI FRANSEN °1981

Geluid uit de stille Kempen. Tijdens de voorrondes zong hij nog 'Englishman in New York' van Sting en 'I want to break free' van Queen. Een klein half jaar later werd deze jongeman met enkel zangervaring in de badkamer het Idool 2004.

141

JONAS GEIRNAERT °1982

Viel dit jaar in de prijzen met zijn animatiekortfilm/afstudeerproject 'Flatlife' op het internationaal filmfestival van Cannes, maar ook op het Internationale Animatiefilmfestival 'Krok' in Rusland en op het Ismailia International Festival for Documentary and Short Films in Egypte. In Cannes kaapte hij de prijs van de jury weg. In zijn dankwoord riep hij de Amerikanen op om niet voor Bush te stemmen.

Gabriel Rios °1978

De man die zijn gitaar op de trein verloor en terug vond. Deze Puerto Ricaanse muzikant maakte een opmerkelijk debuut met zijn album 'Ghostboy'. In eigen woorden: 'Warm en groovy, maar ook het omgekeerde: vreemd op een intieme en tegelijkertijd kille manier'.

Credits Smakers®

Ingrediënten: © CONFITUUR daylies.be.1 © VOORBLAD Markus Henttonen.2
© MONOLOOG VOOR GIANI Koen Broos.10-15 © DE IDEALE KAMER Yvonne
Brok • Kim Deberdt • Ise De Ridder • Julie Dreesen • Vanessa Herringers • Joke
Holvoet • Esther Noppe • Lotje Nulens • Freja Pauwels • Leen Platevoet • Sarah
Stegen • Ine Stevens • Sigrid Van den Broeck • Kristof Van den Heuvel • Natalie
Van de Walle.16-18 © SKATEN IN BELGIE Pieter Bleuzé.20 © TOP 5 RADIO
Sfumato + MVD^{ee}.23 © BELEIDSOPTIES CJP.133 © HET IDEALE FAMILIE-
FEEST daylies.be.28 © DOLTSJEE FAR NJENTEE daylies.be.32 © TOWNSHIP
STORIES Stephan Rauch.35 • Sydney Ogidan.36 © TOP 5 CULTFIGUUR Luc
De Vos: Lipstick Note Tracy Richards.39 © HET IDEALE CONCERT Bram
Debaenst & Kristof Deneijs.40 © TOP 5 RINGTONE Bram Debaenst & Kristof
Deneijs.60 © TOP 5 SITE Tom Grunert.66 © WAAR ZIJN DE MEESTERS
Massa: Michal Zacharzewski.67 • Rubens Zelfportret, *Kunsthistorisches Museum*,
Wenen.67 © FLYERCOLLECTIE Filip Van Ongevalle.79-81 © FOTO INTERMEZZO
Bram Debaenst & Kristof Deneijs.84-87 © BIEN ÉTONNÉS DE SE TROUVER
ENSEMBLE Tom Grunert.89 © HET IDEALE ETEN daylies.be.94 © KNAPPE
KOPPEN Karen Jacobs.98 © FOTO INTERMEZZO Bram Debaenst & Kristof
Deneijs.102-104 • Monika Saulich.103 © WAASLANDWOLVEN Deo Koe.110
© HET IDEALE CAFÉ A. Murphy.126 • MVD^{ee}.126 © CULTUUR TE HUUR
Vooruit: Giannina Urmeneta Ottiker.130 • Concertgebouw: Kristien Daem.130
• De Singel: Jan Kempenaers.131 © TOP 5 MUZIEKGENRE daylies.be.132 ©
FOTO INTERMEZZO Bram Debaenst & Kristof Deneijs.133 • CJP.133 © TOP 5
SONG daylies.be.138 © JONG TALENT 2004 Aagje Vanwalleghem: Gymfed.be
.139 • Jonas Geirnaert: Christophe Ketels.141 © CONFITUUR daylies.be.144 ...

BELGIE 02/2005 Wettelijk depot: D/2004/3241/359
TEN MINSTE HOUDBAAR TOT EIND 2006

144 p

Colofon

Stuurgroep en redactie

Sophie Burm (CJP), Karen Jacobs (Afdeling Jeugd en Sport),
Ingrid Ligtvoet (CJP) en Guy Redig (kabinet van Vlaams minister
Bert Anciaux)

Coördinatie redactie

Sophie Burm (CJP)

Opdracht

Afdeling Jeugd en Sport en CJP (Cultureel Jeugd Paspoort)

Vormgeving

Kurt Cornelis (www.sfumato.be) en Mvd^{ee}

Druk

De Riemaecker Printing

Met dank aan

De jongeren, de leerkrachten en de experts die meewerkten aan het
uitwerken van 'de idealen', alle auteurs voor hun bijdragen, de 1032
jongeren die hun favorieten 2004 instuurden en iedereen die van ver
of dichtbij betrokken was bij de totstandkoming van dit boek.

Verantwoordelijke uitgevers

Afdeling Jeugd en Sport en CJP (Cultureel Jeugd Paspoort)

Afdeling Jeugd en Sport

Markiesgebouw

Markiesstraat 1

1000 Brussel

Tel. 02-553 41 25

Fax 02-553 41 17

jeugdenschap@vlaanderen.be

www.wvc.vlaanderen.be

CJP

Saintelettesquare 19

1000 Brussel

Tel. 02-203 02 00

Fax 02-201 09 29

cjp@cjp.be

www.cjp.be

Publicatiedatum: februari 2005

Wettelijk depot: D/2004/3241/359

Exemplaren van Smakers kunnen aangevraagd
worden bij de uitgevers.

